

Inspraak- en reactiebundel

**Zienswijzen en reacties op Ontwerpbesluit ontheffing Flora-
en faunawet voor 'WINDPARK DE DRENTSE MONDEN EN
OOSTERMOER'**

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten
Postbus 248
2250 AE VOORSCHOTEN
www.bureau-energieprojecten.nl

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF.....	1
KENNISGEVING.....	2
MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE REACTIES EN ZIENSWIJZEN :	
OPZOEKTABEL	
REGISTRATIENUMMER VERSUS REACTIE- EN ZIENSWIJZENUMMER.....	4
ALFABETISCH OVERZICHT ORGANISATIES EN REACTIES / ZIENSWIJZEN.....	5
REACTIENUMMER R010 EN R011.....	6
ZIENSWIJZENUMMER 0001 TOT EN MET 0016.....	21

Woord vooraf

Van vrijdag 9 december 2016 tot en met donderdag 19 januari 2017 lag het ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet ter inzage voor 'WINDPARK De Drentse Monden en Oostermoer'. Een ieder kon naar aanleiding van het ontwerpbesluit een zienswijze inbrengen. Overheden konden een reactie geven.

In internationaal verband streeft Nederland naar een energievoorziening die in 2050 CO₂-arm is. Dat betekent dat we moeten overstappen naar hernieuwbare energie om de CO₂-uitstoot terug te dringen en om klimaatverandering tegen te gaan. Voor de korte termijn zijn de doelstellingen van het kabinet 14% hernieuwbare energie in 2020 en 16% in 2023. Windenergie is een belangrijke vorm van energie om die doelstellingen te bereiken. Het Rijk en de provincies hebben afgesproken om in 2020 6.000 MW aan windenergie op land te realiseren. De afspraak is opgenomen in de Structuurvisie Windenergie op land en een onderdeel van het Energieakkoord. Het Rijk heeft na overleg met de provincies 11 gebieden aangewezen die geschikt zijn voor windparken van minimaal 100 MW. Windpark De Drentse Monden en Oostermoer maakt daar deel van uit.

Windpark De Drentse Monden en Oostermoer is een initiatief voor een windpark in de Veenkoloniën, in de gemeenten Borger-Odoorn en Aa en Hunze. Initiatiefnemers zijn Duurzame Energieproductie Exploërmond B.V. en Raedthuys Windenergie B.V. voor onderdeel De Drentse Monden, en Windpark Oostermoer Exploitatie B.V. voor onderdeel Oostermoer. Windpark De Drentse Monden en Oostermoer heeft een totaal vermogen van circa 150 MW. Naar verwachting zal het windpark hiermee hernieuwbare energie opwekken voor ongeveer 150.000 huishoudens.

Het ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet betreft een vervolg op reeds genomen besluiten voor het windpark De Drentse Monden en Oostermoer. In september 2016 zijn al besluiten genomen over het Rijksinpassingsplan, de vergunning Natuurbeschermingswet en de Omgevingsvergunning.

Zienswijzen en reacties

Op het ontwerpbesluit zijn binnen de inspraaktermijn in totaal 14 zienswijzen binnengekomen (waarvan 14 uniek) en 2 reacties van overheden. Er zijn 757 handtekeningen binnengekomen via de handtekeningen acties (lijsten advocatenkantoren en actievoerders). De zienswijzen en reacties zijn integraal opgenomen in deze bundel. U kunt deze inspraak- en reactiebundel downloaden van www.bureau-energieprojecten.nl.

Registratie en verwerking

De ontvangen zienswijzen en reacties zijn geregistreerd. Aan de indieners is een ontvangstbevestiging gezonden met daarin een registratienummer. Met de opzoektabel op pagina 4 kan bij het ontvangen registratienummer het bijbehorende reactie- of zienswijzennummer worden opgezocht.

Verdere procedure

Bij de besluiten in de antwoordnota op de zienswijzen en reacties wordt aangegeven of en hoe met de zienswijzen en reacties rekening is gehouden. Het moment waarop de terinzagelegging plaatsvindt wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere lokale huis-aan-huis bladen en op www.bureau-energieprojecten.nl. Een belanghebbende die op het ontwerp van een besluit een zienswijze heeft ingebracht, kan later tegen dat besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Windpark De Drentse Monden en Oostermoer, Ministerie van Economische Zaken

Van vrijdag 9 december 2016 tot en met donderdag 19 januari 2017 ligt het ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet voor windpark De Drentse Monden en Oostermoer ter inzage. Iedereen kan reageren op het ontwerpbesluit met een zienswijze.

In internationaal verband streeft Nederland naar een energievoorziening die in 2050 CO₂-arm is. Dat betekent dat we moeten overstappen naar hernieuwbare energie om de CO₂-uitstoot terug te dringen en om klimaatverandering tegen te gaan. Voor de korte termijn zijn de doelstellingen van het kabinet 14% hernieuwbare energie in 2020 en 16% in 2023. Windenergie is een belangrijke vorm van energie om die doelstellingen te bereiken. Het Rijk en de provincies hebben afgesproken om in 2020 6.000 MW aan windenergie op land te realiseren. De afspraak is opgenomen in de Structuurvisie Windenergie op land en een onderdeel van het Energieakkoord. Het Rijk heeft na overleg met de provincies 11 gebieden aangewezen die geschikt zijn voor windparken van minimaal 100 MW. Windpark De Drentse Monden en Oostermoer maakt daar deel van uit.

Windpark De Drentse Monden en Oostermoer is een initiatief voor een windpark in de Veenkoloniën, in de gemeenten Borger-Odoorn en Aa en Hunze. Initiatiefnemers zijn Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V. en Raedthuys Windenergie B.V. voor onderdeel De Drentse Monden, en Windpark Oostermoer Exploitatie B.V. voor onderdeel Oostermoer. Windpark De Drentse Monden en Oostermoer heeft een totaal vermogen van circa 150 MW. Naar verwachting zal het windpark hiermee hernieuwbare energie opwekken voor ongeveer 150.000 huishoudens.

Het ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet betreft een vervolg op reeds genomen besluiten voor het windpark De Drentse Monden en Oostermoer. In september 2016 zijn al besluiten genomen over het Rijksinpassingsplan, de vergunning Natuurbeschermingswet en de Omgevingsvergunning.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van vrijdag 9 december 2016 tot en met donderdag 19 januari 2017 de ontwerpbesluiten inzien op www.bureau-energieprojecten.nl en tijdens reguliere openingstijden (op papier) op de volgende locaties:

- gemeente Aa en Hunze, Spiekersteeg 1, 9461 BH Gieter;
- gemeente Borger-Odoorn, Hoofdstraat 50, 7875 AD Exloo;
- gemeente Stadskanaal, Raadhuisplein 1, 9501 SZ Stadskanaal.

U kunt uw mening geven

In uw zienswijze kunt u ingaan op alle onderdelen van de ontwerpbesluiten. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Alleen een belanghebbende die eerder op het ontwerp van een besluit een zienswijze heeft ingebracht, kan beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Hoe kunt u reageren?

U kunt van vrijdag 9 december 2016 tot en met donderdag 19 januari 2017 reageren. Wij ontvangen uw zienswijzen bij voorkeur digitaal. Dat kan via www.bureau-energieprojecten.nl onder 'windpark DMOM fase 2'. U kunt niet reageren via e-mail.

U kunt ook per post reageren: Bureau Energieprojecten, Inspraakpunt windpark DMOM fase 2, Postbus 248, 2250 AE Voorschoten. We kunnen uw brief alleen als zienswijze in behandeling nemen als u ondertekent met uw naam en adres. Dit geldt ook voor eventuele medeondertekenaars.

Wilt u uw zienswijze mondeling geven? Dat kan via het Bureau Energieprojecten op werkdagen van 9.00 uur tot 12.00 uur, telefonisch bereikbaar via nummer (070) 379 89 79.

Wat gebeurt hierna?

Het Bureau Energieprojecten bundelt alle zienswijzen en reacties. Zo snel mogelijk na afloop van de inspraaktermijn kunt u deze downloaden via www.bureau-energieprojecten.nl. De zienswijzen en reacties worden betrokken bij de definitieve besluiten. In een Nota van Antwoord staat of en op welke wijze de zienswijzen en reacties in de definitieve besluiten zijn verwerkt.

De besluiten zullen ter inzage worden gelegd. Hierop staat beroep open en de mogelijkheid hiertoe zal te zijner tijd aangekondigd worden in onder andere de Staatscourant, huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl.

Meer informatie

Uitgebreide informatie vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u na het bezoeken van de website nog vragen? Dan kunt u bellen met een medewerker van het Bureau Energieprojecten via telefoonnummer (070) 379 89 79.

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale reacties en zienswijzen

In onderstaande tabellen kunt u met het registratienummer het nummer van de reactie of zienswijze opzoeken. De reacties zijn vanaf pagina 6 opgenomen. De zienswijzen vindt u vanaf pagina 21.

Zienswijzen en reacties op het Ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet voor 'WINDPARK DE DRENTSE MONDEN EN OOSTERMOER'

Registratienummer	Zienswijzenummer	Reactienummer
c3b-OB-0001	0001	
c3b-OB-0002	0002	
c3b-OB-0003	0003	
c3b-OB-0004	0004	
c3b-OB-0005	0005	
c3b-OB-0006	0006	
c3b-OB-0007	0007	
c3b-OB-0008	0008	
c3b-OB-0009	0009	
c3b-OB-0010		R010
c3b-OB-0011		R011
c3b-OB-0012	0012	
c3b-OB-0013	0013	
c3b-OB-0014	0014	
c3b-OB-0015	0015	
c3b-OB-0016	0016	

Alfabetisch overzicht organisaties en reacties / zienswijzen

Zienswijzen en reacties op het Ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet voor 'WINDPARK DE DRENTSE MONDEN EN OOSTERMOER'

Zienswijze- / reactienummer	Organisatie
0005	De Haan advocaten & notarissen B.V., ZWOLLE, namens Stichting WindNEE, GIETERVEEN; Vogelpark Jagrie, Parrot Breeding Centre, Birdpark Jagrie, GIETERVEEN
R011	Gemeente Aa en Hunze, College van Burgemeester en Wethouders, GIETEN, mede namens Gemeente Borger-Odoorn, College van Burgemeester en Wethouders, EXLOO
R010	Gemeente Stadskanaal, College van Burgemeester en Wethouders, STADSKANAAL
0008	Li & van Wieringen advocaten, GRONINGEN, namens Stichting Platform Storm, NIEUW BUINEN
0013	Stichting Platform Storm, TWEEDE EXLOERMOND
0016	Stichting Platform Storm, NIEUW BUINEN

Reacties R010 en R011

Verzonden: Woensdag 18 januari 2017 15:21
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Raadhuisplein
Huisnummer: 1
Postcode: 9501 SZ
Woonplaats: STADSKANAAL
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: Gemeente Stadskanaal, College van Burgemeester en Wethouders
Mede namens: College van Burgemeester en Wethouders

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

De zienswijze is met bijlage vandaag ook per post aan u verstuurd.

Reactie

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt windpark Drentse Monden
 en Oostermoer fase 2
 Postbus 248
 2250 AE VOORSCHOTEN

BSN
 uw kenmerk
 uw brief van
 ons kenmerk
 bijlagen
 onderwerp

Stadskanaal 18 januari 2017
 Datum verzending 18 januari 2017

/UIT-17022284
 1
 ontwerpbesluit ontheffing Flora- en
 faunawet windpark Drentse Monden
 en Oostermoer

Geachte heer/mevrouw,

Vanaf 9 december 2016 tot en met 19 januari 2017 ligt het ontwerpbesluit Flora- en faunawet voor het windpark Drentse Monden en Oostermoer voor eenieder ter inzage. Hierbij geven wij onze zienswijze ten aanzien van het ontwerpbesluit.

Aanvraag

De wijze van het aanvragen van de ontheffing sterkt ons nog steeds in de opvatting dat de beoogde windparken van DEE, Raedthuis en Oostermoer losstaan van elkaar en deze individueel niet boven de 100 MW uitkomen.

Nergens in de aanvraag wordt een verwijzing gemaakt naar de laatste besluitvorming ten aanzien van het Rijks inpassingsplan, inhoudende dat er binnen de gemeente Borger-Odoorn vijf windmolens minder worden geplaatst.

Aangegeven wordt dat bij de beoordeling van de aanvraag een toets nodig is aan de relevante belangen: bescherming flora en fauna, volksgezondheid, openbare veiligheid, overige redenen van groot openbaar belang, ruimtelijke inrichting of -ontwikkeling, regionale economie, voorkoming schade aan gewassen, visserij of water.

De wijze waarop deze belangen op wel zeer enge wijze zijn beoordeeld aan de Nationale Klimaatdoelstellingen treft ons zeer. Met geen woord wordt door de aanvragers van de ontheffing gerept over de impact die de plaatsing van windmolens niet alleen heeft op de flora en fauna, maar ook op de in het gebied aanwezige bewoners en ondernemingen van onze gemeente. Dat deze impact en het gebrek aan draagvlak onlangs door de meerderheid van de Tweede Kamer wel is onderkend, getuige het aannemen van de motie van SP/PvdA, doet ons deugd, maar laat onverlet dat de aanvragers en ook de verantwoordelijke minister dit tot op heden links hebben laten liggen.

- ✓ **Bestemming**
- Archief
 - Dienstverlening
 - Dienstverlening/burgerzaken
 - Dienstverlening/secretariaat
 - Maatschappelijke Zaken
 - Middelen/afzettingen
 - Middelen/communicatie
 - Middelen/financiën
 - Middelen/fin. administratie
 - Middelen/juridisch
 - Middelen/p en o
 - ROB/bbl
 - ROB/beleid
 - ROB/omb
 - ROB/geo
 - ROB/infrastructuur
 - Griffie
 - Politie
 - Burgemeester
 - Fotokopie
 -
 -

Ons trof de opmerking op bladzijde 34, dat de netto economische schade in het windparkgebied door de windmolenplaatsing naar verwachting groter zal zijn dan de baten. Om voor andere gebieden in Nederland positieve effecten te kunnen bereiken, moeten onze bewoners en ondernemingen "bloeden".

Ontwerpbesluit

In het ontwerpbesluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken wordt ingegaan op de locatiekeuze en specifiek aangegeven dat de locatie is gebaseerd op onder meer een PlanMER en is opgenomen in de Structuurvisie Wind op Land. Het mag helder zijn dat de locatiekeuze al begin 2010 door de Rijksoverheid is bepaald zonder enige dekking van een PlanMER en dat de Structuurvisie Wind op Land pas in 2012 tot stand is gekomen.

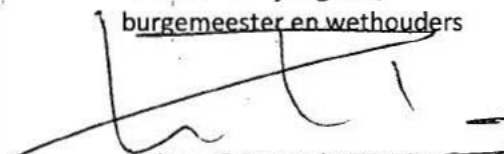
In het ontwerpbesluit wordt gewezen op de doorgroei van windenergie op land. Voor de locatie wordt gewezen op het plan MER en de Structuurvisie Wind op Land. Hierover kan worden opgemerkt dat nog moet blijken of het Rijks inpassingsplan en de locatiekeuze rechtmatig worden bevonden door de Raad van State. Een afschrift van ons beroepschrift treft u bijgaand aan.

Voorts wordt aangegeven dat er door de plaatsing van windmolens slachtoffers onder vogelsoorten en soorten vleermuizen gaan vallen. Mede naar aanleiding van de voornoemde motie SP/PvdA is het zaak om naar andere vormen van alternatieve energieopwekking te gaan kijken. Bij de aanleg van zonneakkers zullen er in het geheel geen slachtoffers vallen onder vogels/vleermuizen. Overeenkomstig artikel 75, lid 6 moet zijn onderzocht of er "geen andere bevredigende oplossing bestaat" en dat verwezenlijking van de milieudoelen ook op een andere wijze mogelijk is. Ten onrechte zijn niet alleen alternatieve locaties buiten de Veenkoloniën niet onderzocht, maar ook is er geen onderzoek naar alternatieven voor het windpark gedaan. Een concreet, direct uitvoerbaar en financieel haalbaar alternatief is inmiddels voorhanden in de vorm van zonne-energie. Nu er sprake is van een andere bevredigende oplossing - waarmee ook de milieudoelen kunnen worden gehaald - is er geen rechtvaardiging meer voor de negatieve effecten.

Tot slot

De Staatssecretaris wordt hierbij dringend verzocht op dit moment niet over te gaan tot definitieve besluitvorming, aangezien de discussie in de Tweede Kamer over de windparken in Drenthe nog gaande is.

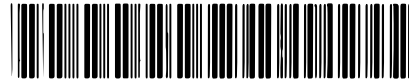
Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

de heer G.J. van der Zanden
secretaris

mevrouw B.A.H. Galama
burgemeester

AANTEKENEN

De Raad van State
 Afdeling bestuursrecht
 Postbus 20018
 2500 EA DEN HAAG

BSN
 uw kenmerk
 uw brief van
 ons kenmerk
 bijlagen
 onderwerp

Stadskanaal 17 november 2016
 Datum verzending 17 november 2016

/UIT-16021703
 diversen
 beroepschrift inpassingsplan
 "Windpark De Drentse Monden en
 Oostermoer"

Bestemming

- Archief
- Dienstverlening
- Dienstverlening/burgerzaken
- Dienstverlening/secretariaat
- Maatschappelijke Zaken
- Middelen/belastingen
- Middelen/communicatie
- Middelen/financiën
- Middelen/fin. administratie
- Middelen/juridisch
- Middelen/pen o
- ROB/bbl
- ROB/beleid
- ROB/bmb
- ROB/geo
- ROB/infrastructuur
- Griffie
- Politie
- Burgemeester
- Fotokopie
-
-

Hoogedelgestrenge raad,

Het college van burgemeester en wethouders en de raad van de gemeente Stadskanaal hebben kennisgenomen van het besluit d.d. 22 september 2016 tot vaststelling van het inpassingsplan "Windpark De Drentse Monden en Oostermoer" (hierna: RIP) en de uitvoeringsbesluiten van de Ministers van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu. Het RIP en de overige besluiten liggen ter inzage van 7 oktober 2016 tot en met vrijdag 18 november 2016.

Het college, zowel handelend voor zichzelf als voor de gemeente Stadskanaal en de raad, kan zich met de inhoud van het RIP en de uitvoeringsbesluiten niet verenigen en stelt hierbij beroep in tegen de genoemde besluiten. Een kopie van het besluit is bijgevoegd (**bijlage 1**).

Beroepsgronden
Onjuiste belangenafweging

Het RIP maakt de bouw mogelijk van 45 windturbines met een tiphoogte van 210 meter, ashoogte 119 meter - 145 meter en een rotordiameter van 112 - 131 meter. Het gaat om een voorlopige bestemming "Bedrijf - windturbinepark Voorlopig" met een geldigheidsduur van 30 jaar. Tussentijdse wijziging van de voorlopige bestemming door provincie en gemeenten is uitgesloten.

Plaatsing van de windturbines is voorzien langs de gemeentegrens, op korte afstand van de bebouwing langs het kanaal (het Stadskanaal) en de kernen Stadskanaal en Musselkanaal. Door het aantal winturbines, de extreme hoogte van de windturbines en de gekozen opstelling over een grote lengte langs de provinciegrens, manifesteren de drie windturbineprojecten zich als één grootschalig industrieel complex.

De windturbineprojecten hebben daardoor een negatieve invloed op de regionale economie en doen afbreuk aan het woon- en leefklimaat in onze gemeente.

Onze gemeente ligt in een krimpregio. Het aantal inwoners gaat de komende tijd verder dalen. De bevolking is vergrijsd. Om leegstand en verpaupering te voorkomen, is het gebied afhankelijk van nieuwe instroom. Een aantrekkelijk woonklimaat is hiervoor een essentiële voorwaarde.

Wonen in een landelijke omgeving met alle voorzieningen onder handbereik is een belangrijk vestigingsmotief voor nieuwe inwoners. Voor het landelijk wonen zijn "ruimte en rust" onze kernkwaliteiten. Vanwege het industriële karakter van de windturbineprojecten, gaan deze kernkwaliteiten verloren en zal nieuwe instroom uitblijven. Niemand kiest ervoor om een woning te kopen in of nabij windturbines. Door de planvorming hebben bewoners nu al te maken met de onverkoopbaarheid van hun woning. De plaatsing van de 45 windturbines veroorzaakt een versterkte krimp-problematiek met grote maatschappelijke gevolgen.

Na het vertrek van Philips als grote werkgever, "drijft" onze gemeente economisch op het midden- en kleinbedrijf. Vanwege de afstand tot de grotere economische centra (Groningen, Assen en Emmen) heeft onze gemeente haar eigen dynamiek, die sterk afhankelijk is van de omgeving van de regionale bevolking. De kern Stadskanaal vervult een centrumfunctie voor de Veenkoloniën. Dit betreft voor een belangrijk deel De Monden en zijn omgeving. Een terugloop van de bevolking als gevolg van de windturbineprojecten heeft negatieve consequenties voor het midden- en kleinbedrijf.

Ruimte en rust zijn kwaliteiten van dit gebied, waardoor het gebied aantrekkelijk is voor toeristen. Het beekdal van de Hunze (of Oostermoer) heeft daarbij de potentie om zich nog verder te ontwikkelen. De windturbineprojecten hebben een industriële uitstraling, met bijbehorende geluidsbelasting, slagschaduw en onrustig aanzien. De windturbineprojecten hebben daardoor negatieve gevolgen voor de toeristische ontwikkeling van de regio.

Alle stimulerende maatregelen die wij als gemeente, in gezamenlijkheid met maatschappelijke partners, ondernemen om de krimp op te vangen en om het ondernemersklimaat en recreatie en toerisme te stimuleren, worden door de windturbineprojecten teniet gedaan. De middelen die de initiatiefnemers beschikbaar stellen voor een gebiedsversterkende aanpak staan in geen verhouding tot de economische schade die wordt aangericht.

De ministers wijzen in dit kader op dat er een gebiedsgerichte aanpak in voorbereiding zou zijn met als trekker de provincie Drenthe. In paragraaf 2.4 van de thematische beantwoording staat echter uitdrukkelijk vermeld dat wordt beoogd de versterking van de lokale economie in de Drentse Veenkoloniën. Onze gemeente ligt in de provincie Groningen. Voor zover er al sprake zou zijn van financieel voordeel, dan komt dat kennelijk niet ten goede aan onze gemeente.

Met betrekking tot toerisme en recreatie wijzen de ministers erop dat in het plangebied deze voorzieningen slechts beperkt aanwezig zijn (thematische beantwoording paragraaf 2.3). De ministers menen uit een door de gemeente Emmen uitgevoerd onderzoek te kunnen concluderen dat het toerisme slechts zeer beperkt reageert op de aanwezigheid van windparken.

Wij achten dit niet aannemelijk en wijzen erop dat die conclusie voor de Veenkoloniën niet opgaat, nu dit een gebied betreft dat zich juist kenmerkt door de openheid van het landschap en rust en ruimte. Het grootschalige windpark zal deze kwaliteiten aantasten en dat zal negatieve gevolgen hebben voor toerisme en recreatie.

De ministers verwijzen naar bijlage 20 van het MER (thematische beantwoording paragraaf 2.3). De ministers wijzen erop dat er binnen het plangebied beperkt toeristische en recreatieve voorzieningen aanwezig zijn. Wij wijzen erop dat niet is onderzocht wat de gevolgen zijn van het grootschalige windpark op de (toeristische) bedrijvigheid in de omgeving van het windpark. Overigens staat in bijlage 20 dat de economische effecten niet kunnen worden bepaald. De stelling van de ministers dat er geen negatieve economische effecten zijn aan te wijzen (thematische beantwoording pagina 2.1) is dan ook onvoldoende onderbouwd.

Ook staan de windturbineprojecten op gespannen voet met Lofar. Ook voor Lofar brengt de realisatie van het plan economische schade met zich mee. Het belemmeren van dit internationale onderzoeksproject brengt daarbij aanzienlijke reputatieschade met zich mee en daarmee ook aan de regio. Ook het convenant, zoals gesloten tussen Astron en de initiatiefnemers, draagt bij aan deze schade.

De inwoners en ondernemers in Stadskanaal worden onevenredig zwaar getroffen. De impact van het windpark op het woon- en leefklimaat is groot. Voorts leidt het windpark tot verslechtering van het vestigingsklimaat en de economische draagkracht van het gebied. Met betrekking tot de duurzaamheidsdoelen, wijzen wij erop dat er alternatieven zijn die niet ten koste gaan van een duurzame ontwikkeling van het gebied (zie ook hierna onder "Alternatieven").

Wij stellen ons op het standpunt dat er sprake is van een onjuiste belangenafweging tussen de met het besluit te dienen doelen en daardoor getroffen belangen.

Financiële en economische uitvoerbaarheid niet aangetoond

Wij twijfelen aan de financiële en economische uitvoerbaarheid van het plan.

Met betrekking tot planschade wijzen de ministers (paragraaf 2.2 van de thematische beantwoording) erop dat een deel van de eventuele planologische schade voor rekening van de benadeelden blijft. Verder zou er geen wettelijke schadevergoedingsregeling bestaan voor vergoeding van schaduw schade. Ook zou er ten aanzien van alle woningen in de directe omgeving van de windturbines voldaan worden aan de wettelijke normen voor wat betreft geluid en slagschaduw. Vervolgens wordt geconcludeerd dat de nadelige invloed van het RIP op de waarde van woningen en eigendommen niet zodanig zou zijn dat daaraan bij de afweging van de belangen een groter gewicht had moeten worden toegekend.

Wij betwisten dit standpunt. De motivering is immers ondeugdelijk. Het enkele feit dat zou worden voldaan aan de wettelijke normen voor wat betreft geluid en slagschaduw betekent niet dat er geen sprake zal zijn van hinder. Vaststaat dat er hinder zal zijn (zie ook Kennisbericht van 2015 uitgebracht door Kennisplatform Windenergie) en aannemelijk is dan ook een negatief effect op de huizenprijzen.

De ministers wijzen op een onderzoek van het Tinbergeninstituut van 2014. In dit rapport zou zijn geconcludeerd dat de woningprijs binnen een straal van twee km van een windmolen gemiddeld daalt met 1,4% tot 2,3%. Wij wijzen erop dat in dit rapport uitdrukkelijk wordt gesteld dat het rapport geen beeld geeft over het effect van turbines met een ashoogte tot 135 meter. Onderkend wordt dat het effect groter kan zijn. Nu niet is onderzocht wat het effect is op de woningprijzen van turbines, zoals worden toegestaan in het RIP, kan niet worden vast gesteld dat het plan financieel en economisch uitvoerbaar is. De ministers hebben geen inzage verschaft in de anterieure overeenkomst en de accountantsverklaring en/of planschaderisicoanalyse. De financiële uitvoerbaarheid van het plan is dan ook niet aangetoond.

Ook is onduidelijk of bij de beoordeling van de financiële uitvoerbaarheid is betrokken de compensatieregeling (Gebiedsfonds), de economische gevolgen van de mitigerende maatregelen, het Lofarconvenant (kosten) en lage stroomprijzen (opbrengsten). De conclusie van de ministers dat door de initiatiefnemers voldoende financiële middelen hebben gereserveerd om eventuele planschadeclaims te kunnen voldoen is dan ook onvoldoende gemotiveerd.

Wij concluderen dan ook dat er onvoldoende onderzoek heeft plaatsgevonden met betrekking tot de waardevermindering van woningen en andere eigendommen. Voorts is de financieel-economische uitvoerbaarheid binnen de planperiode onvoldoende aangetoond.

Maatschappelijke uitvoerbaarheid

De windturbineprojecten hebben niet alleen een ontwrichtende werking op de lokale economie, maar ook op de samenleving. Mede vanwege de gebrekkige en eenzijdige communicatie ontbreekt nagenoeg elk draagvlak. In het voortraject is de communicatie richting inwoners tekort geschoten.

Ter onderbouwing verwijzen wij naar de verkenning uitgevoerd door de gebiedscoördinator en het door Ennëus uitgevoerde draagvlakonderzoek van 2014 onder in- en omwonenden van het gebied "De Drentse Monden en Oostermoer" (in opdracht van de gemeenten Borger-Odoorn, Aa en Hunze en Stadskanaal). Uit dit onderzoek blijkt dat er nagenoeg geen draagvlak is voor de projecten. Maar liefst 78% van de respondenten spreekt zich uit tegen de realisatie van de windturbineprojecten.

De gebrekkige communicatie blijkt ook uit het feit dat onze gemeente niet of pas in een zeer laat stadium betrokken is in het proces. Wij zijn op geen enkele wijze betrokken geweest bij de aanwijzing van dit gebied voor grootschalige windenergie. Zelfs in de uitgevoerde verkenning door de gebiedscoördinator zijn onze inwoners niet gehoord, terwijl onze gemeente de meeste inwoners heeft binnen de invloedssfeer van de beoogde windturbines.

De ministers wijzen erop dat door de initiatiefnemers de gedragscode draagvlak en participatie wind op land wordt toegepast (thematische beantwoording pagina 1.6). Wij wijzen er echter op dat ten aanzien van de gemeente Stadskanaal de zorgvuldigheidseisen van de NWAEGedragscode niet zijn nagekomen. Wij noemen hier o.a. de volgende punten: er is geen participatieplan opgesteld; er hebben geen consulterende gesprekken plaatsgevonden met omwonenden, buurtverenigingen en lokale natuur- en landschapsorganisaties, de omwonenden konden niet deelnemen of participeren in het project, de projectontwikkelaar heeft nimmer aan betrokkenen aangegeven waar ruimte was voor aanpassing en de financiële

gevolgen voor omwonenden zijn nimmer geïnventariseerd of besproken. Ook eventuele middelen uit het gebiedsfonds komen kennelijk niet beschikbaar voor onze gemeente, nu Stadskanaal is gelegen in de provincie Groningen (zie paragraaf 2.4 van de thematische beantwoording). De NWAEGedragscode is ten aanzien van de inwoners van de gemeente Stadskanaal niet gevolgd.

Nu het gebrek aan draagvlak zo duidelijk en overtuigend is gebleken, is de maatschappelijke uitvoerbaarheid van de plannen niet aangetoond. Er is daarom geen sprake van een goede ruimtelijke ordening.

Ondeugdelijke motivering

Vanaf december 2014 zijn wij betrokken bij bestuurlijk en ambtelijk overleg over de windturbineprojecten. In dit overleg hebben wij consequent onze bezwaren naar voren gebracht.

De aanname dat de aanwijzing van het Mondengebied (inclusief Oostermoer) voor grootschalige windturbineprojecten in de Structuurvisie Wind op Land (maart 2014) heeft plaatsgevonden op basis van inhoudelijke gronden, is niet juist. De aanwijzing van het Mondengebied is gebeurd, omdat dit gebied in 2010 en 2011 al door de toenmalige ministers toezeggingen zijn gedaan voor RCR-procedures. Bij de reactie op zienswijzen op de structuurvisie hebben de ministers als één van de criteria aangegeven: "reeds gestarte windenergieprojecten die vallen onder de rijkscoördinatie-regeling, verder te noemen RCR, en die passen binnen het beleid van de provincie". De aanwijzing van het Mondengebied heeft plaatsgevonden op basis van reeds gedane toezeggingen en niet op basis van een inhoudelijke afweging.

De aanwijzing van het Mondengebied strookt bovendien niet met het toenmalige beleid van de provincie Drenthe, dat uitging van de Gebiedsvisie Windenergie Drenthe en voorzag in drie kleinere clusters van windturbines. De toezeggingen in 2010 en 2011 voor de RCR-procedures zijn in het gehele proces leidend geweest. Communicatie met bevolking en overheden is daaraan ondergeschikt gebleven.

Wij wijzen erop dat de ministers voor de beantwoording van onze zienswijze d.d. 12 april 2016 grotendeels hebben volstaan door te verwijzen naar de thematische beantwoording. Ook op deze grond achten wij het besluit onvoldoende gemotiveerd.

Rijkscoördinatie-regeling niet van toepassing

Er is sprake van drie afzonderlijke windturbineprojecten. Elk project heeft zich in 2010-2011 ook afzonderlijk aangemeld voor een RCR-procedure. Nu is gebleken dat elk project minder is dan 100 MW, is de rijkscoördinatie-regeling niet van toepassing. De ministers zijn dan ook niet bevoegd. De bevoegdheid van de ministers om met toepassing van de rijkscoördinatie-regeling (artikel 3.35 lid 1, aanhef en onder c van de Wro) is immers begrensd in artikel 9b, lid 1, onder a van de Elektriciteitswet. De ministers wijzen erop dat hun standpunt met betrekking tot de bevoegdheid is bevestigd door de civiele rechter (thematische beantwoording pagina 1.5). Wij stellen echter dat de Afdeling bestuursrechtspraak de instantie is die het oordeel moet geven over de bevoegdheid.

Gezondheid en voorzorgbeginsel

Niet alleen ontbreekt een deugdelijke onderbouwing van de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid van het project, ook missen wij een zorgvuldige afweging van de gezondheidsaspecten. Cumulatie van hinderaspecten {(o.a. (laagfrequent) geluid en slagschaduwhinder)} kunnen aanzienlijke gevolgen hebben voor de gezondheid. Ook psychische schade door stress vanwege het onverkoopbaar worden van woningen moet niet worden onderschat. Denk bijvoorbeeld aan ouderen, die niet kunnen verhuizen naar een passende woning.

De ministers stellen dat een eenduidige relatie tussen gezondheidsklachten en windturbines vooralsnog niet wetenschappelijk is vastgesteld (thematische beantwoording paragraaf 4.13). Daaruit trekken de ministers de conclusie dat er geen aanleiding is om te stellen dat het besluit over dit windpark niet had kunnen worden genomen. Wij betwisten deze conclusie. Voor zover al juist is dat er nog geen sprake is van wetenschappelijk bewijs, is er meer reden voor uitstel van de besluitvorming gelet op de duidelijke aanwijzingen dat er sprake is van gezondheidseffecten als gevolg van met name (laagfrequent)geluid en slagschaduw.

Verder zijn wij van mening dat onvoldoende onderzoek is verricht ten aanzien van een goed woon- en leefklimaat buiten de minimale afstanden die voortvloeien uit de normen van het Activiteitenbesluit. Er wordt dan ook niet voldaan aan het vereiste van een goede ruimtelijke ordening.

Wij zijn van mening dat nu negatieve gezondheidseffecten aannemelijk zijn, het besluit in strijd is met het evenredigheidsbeginsel van artikel 3:4, lid 2 van de Awb. Hierbij doen wij ook een beroep op het voorzorgbeginsel.

Negatieve effecten op Landschap

Wij missen coördinatie van het beleid over de verschillende provincies. De provincie Groningen kiest voor aansluiting van windturbineprojecten bij industriële activiteiten, terwijl de provincie Drenthe kiest voor landbouwgebieden. In het grènsgebied is daardoor geen sprake van een coherent en optimaal beleid.

Door het verschil in beleid voor de twee provincies is de keuze voor het Mondengebied ingegeven door de (toevallige) ligging van de provinciegrens en niet door een landschappelijke visie op de Veenkoloniën als geheel. Het bestaande landschap wordt gekenmerkt door een opbouw in duidelijk herkenbare zones. Van zuidwest naar zuidoost:

- De Hondsrug;
- het beekdal van de Hunze;
- grootschalig open landschap in een veenkoloniale structuur met "kamers" van landbouw;
- verstedelijkte zone langs het Stadskanaal;
- grootschalig veenkoloniaal landbouwgebied;
- Westerwolde.

De kwaliteit van de verstedelijkte zone is de directe ligging aan het grootschalig open landschap van De Monden met in de verte uitzicht op de Hondsrug. Deze kwaliteit gaat door de windturbineprojecten verloren.

Daarnaast is het beleid van de provincie Groningen, de gemeenten Stadskanaal en Vlagtwedde en het Waterschap Hunze en Aa's gericht op de realisatie van recreatief-ecologische verbindingzones tussen de Hondsrug en Westerwolde (via het Pagediep en de Mussel A). De windturbineprojecten komen tussen de Hondsrug en Westerwolde te liggen en vormen een fysieke en visuele barrière. Het RIP staat hiermee haaks op dit beleid.

Volgens de ministers zou er na plaatsing van de windturbines geen sprake zijn van een industrieterrein (thematische beantwoording paragraaf 4.8). De ruimten tussen de windturbines zouden immers open agrarisch landschap blijven. Het beeld dat hier wordt geschetst is echter niet juist. 45 windmolens met een tiphoogte van 210 meter en een fundament van 26 meter en een betonnen sokkel van 1,5 meter boven het maaiveld veranderen wel degelijk het agrarische landschap in een industrieel landschap. Daarbij komt dat niet alleen aan de westkant van Stadskanaal een grootschalig windpark zal verrijzen maar ook aan de noordkant door het geplande windmolenpark N33. Relevant is dat van een goede landschappelijke inpassing geen sprake kan zijn, gelet op de omvang en het aantal van de beoogde windturbines.

Gelet op de grote ruimtelijke gevolgen van het windpark, is er sprake van strijd met een goede ruimtelijke ordening.

Alternatieven voor duurzame energie

Voor de goede orde: de gemeente Stadskanaal is sterk voor toepassing van duurzame energie. Echter, niet op een wijze die ten koste gaat van een duurzame ontwikkeling van het gebied. De windturbineparken hebben een negatieve invloed op de regionale economie en doen afbreuk aan het woon- en leefklimaat in onze gemeente. Wij hebben daar ernstige bezwaren tegen.

Alternatieven voor het opwekken van duurzame energie, anders dan windenergie, zijn voorhanden. De ministers overwegen dat de subsidie voor zon hoger is dan voor wind en concluderen daaruit dat windenergie goedkoper is dan zonne-energie. Wij betwisten dit standpunt en verwijzen daarbij naar de maatschappelijke kosten-batenanalyse van Royal Haskoning van 2015. Deze analyse is uitgevoerd in opdracht van de gemeenten Stadskanaal, Aa en Hunze en Borger-Odoorn.

Hieruit blijkt dat zonne-energie - al dan niet in combinatie met windenergie - een uitstekend alternatief is. Vanuit het plaatselijke bedrijfsleven is een plan voor een solarpark ontwikkeld. Dit plan heeft wel draagvlak bij inwoners, politiek en bedrijfsleven. Een ander alternatief is het verduurzamen van woningen. Mocht blijken dat niet de gehele taakstelling te verwezenlijken is met deze alternatieven, dan zijn ook combinaties denkbaar, waardoor de schadelijke invloed van de windturbineprojecten aanzienlijk kan worden teruggedrongen.

De ministers geven aan nog een maatschappelijke kosten-batenanalyse uit te voeren naar de huidige en de verwachte energieopwekking uit zon en wind op land (thematische beantwoording paragraaf 1.2). Wij onderschrijven de noodzaak van een dergelijk onderzoek. In het huidige beleid wordt te krampachtig vastgehouden aan een doelstelling voor windenergie en onvoldoende rekening gehouden met de potentie van zonne-energie. Wij zijn van mening dat de besluitvorming had moeten worden uitgesteld totdat de resultaten van het hiervoor bedoelde onderzoek bekend zouden zijn. Wij stellen vast dat het besluit in strijd is met de verplichting tot het doen van zorgvuldig onderzoek naar de feiten (strijd met artikel 3:2 van de Awb).

De ministers stellen dat de nut en noodzaakdiscussie al eerder zou hebben plaatsgevonden (thematische beantwoording paragraaf 1.4). Daarbij wijzen de ministers naar de Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte en de Structuurvisie Windenergie op Land. Wij menen echter dat dit geen reden is om nut en noodzaak niet te betrekken bij het onderhavige besluit. Ook bij het RIP en de uitvoeringsbesluiten zullen alle belangen zorgvuldig moeten worden afgewogen. Daarbij hoort ook te worden betrokken de laatste stand van zaken met betrekking tot nut en noodzaak en de gevolgen van het windpark. Daarbij kan niet bepalend zijn de doelstellingen, zoals opgenomen in een Energieakkoord en de aanwijzing in een structuurvisie. De status van deze documenten is immers een andere dan die van wet- en regelgeving. Bij de structuurvisie en het Energieakkoord gaat het veeleer om gewenste beleidsuitgangspunten en niet om wettelijke normen.

Crisis- en herstelwet (Chw)

Op grond van artikel 1.4 van de Chw zou onze gemeente geen beroep kunnen instellen om een rechterlijk oordeel te krijgen over de rechtmatigheid van het RIP en de uitvoeringsbesluiten.

Wij zijn echter van mening dat wij via deze procedure moeten opkomen voor de lokale belangen van burgers en bedrijven in onze gemeente. In dit kader wijzen wij erop dat de belangen van onze gemeente als gevolg van het feit dat onze gemeente in een andere provincie is gelegen dan waarop de bestreden besluiten betrekking hebben, onvoldoende zijn meegewogen. Voorts zouden wij, gelet op de uitsluiting van de beroepsmogelijkheid, genoodzaakt zijn om ons te wenden tot de civiele rechter.

Dat zou tot gevolg hebben dat ten aanzien van het RIP en de uitvoeringsbesluiten verschillende rechtsgangen zouden bestaan. Dit is niet wenselijk.

Verder wijzen wij erop dat vooralsnog geenszins vaststaat dat de civiele rechter de gemeente wel ontvankelijk zal verklaren. Een effectieve rechtsbescherming is dan ook niet gewaarborgd.

Wij verzoeken u dan ook om genoemd artikel van de Chw buiten toepassing te laten (voor zover al van toepassing) en het beroep inhoudelijk te behandelen.

Conclusie

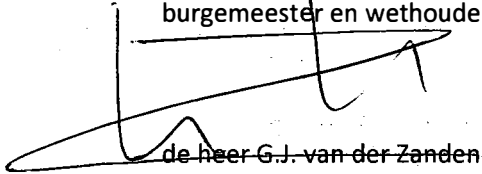
Wij concluderen dat er sprake is van een ontoelaatbare inbreuk op het woon- en leefklimaat, dat er geen sprake is van een goede ruimtelijke ordening en dat de besluiten in strijd zijn met het voorzorgbeginsel, het evenredigheidsbeginsel en de verplichting tot het doen van zorgvuldig onderzoek naar de feiten. Voorts is er sprake van een ondeugdelijke motivering.

Gezien het bovenstaande kunnen het RIP en de daarmee samenhangende besluiten en daaraan verbonden voorschriften niet in stand blijven.

Wij verzoeken uw Afdeling om:

- het beroep gegrond te verklaren;
- het RIP en uitvoeringsbesluiten te vernietigen met veroordeling van de ministers tot vergoeding van de kosten die wij zullen moeten maken in verband met de behandeling van dit beroep.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

de heer G.J. van der Zanden
secretaris

mevrouw B.A.H. Galama
burgemeester

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt windpark DMOM fase 2
 Postbus 248
 2250 AE Voorschoten

Uwbsn

Uw brief

Ons kenmerk
 17.00061
 Behandeld door

Telefoonnummer

Bijlage

Datum
 17 januari 2017
 Onderwerp
 Zienswijze tegen Ontwerpbesluit ontheffing Flora- en Faunawet windpark DMOM

Geachte mevrouw / heer,

Hierbij vragen wij uw aandacht voor het navolgende.

Vanaf 9 december 2016 tot en met 19 januari 2017 ligt het ontwerpbesluit Flora- en faunawet voor het windpark De Drentse Monden en Oostermoer voor eenieder ter inzage.

Als gemeenten Borger-Odoorn en Aa en Hunze kunnen wij in dit stadium tegen het ontwerpbesluit een zienswijze indienen.

Deze brief dient u als een formele gezamenlijke zienswijze op te vatten.

Wij wensen in te gaan op het de inhoud van de ingediende aanvraag ontheffing Flora- en faunawet (nr.715012) en van het ontwerpbesluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken (daartoe gemachtigd voor de Minister van Economische Zaken).

Aanvraag

*De wijze van het aanvragen van de ontheffing sterkt ons nog steeds in de opvatting dat de in onze gemeenten beoogde windparkplannen van DEE, Raedthuis en Oostermoer losstaan van elkaar en deze individueel niet boven de 100 Mw uitkomen.

*Nergens in de aanvraag wordt een verwijzing gemaakt naar de laatste besluitvorming van Minister Kamp en zijn ambtsgenoot van Infrastructuur & Milieu, inhoudende dat er binnen de gemeente Borger-Odoorn 5 windmolens minder worden geplaatst volgens het Rijks inpassingsplan.

*Aangegeven wordt dat bij de beoordeling van de aanvraag een toets nodig is aan de relevante belangen;

- Bescherming van flora en fauna
- Volksgezondheid
- Openbare veiligheid
- (Overige) redenen van groot openbaar belang, inclusief die van sociale of economische aard plus milieueffecten.
- Ruimtelijke inrichting of --ontwikkeling.

-Voorkoming schade aan gewassen, visserij of water.

De wijze waarop deze belangen op wel zeer enge wijze zijn beoordeeld aan het Nationale Klimaatdoelstellingen treft ons zeer. Met geen woord wordt door de aanvragers van de ontheffing gerept over de impact die de plaatsing van windmolens niet alleen heeft op flora en fauna, maar ook op de in het gebied aanwezige bewoners en inwoners van onze gemeenten.

Dat deze impact en het gebrek aan draagkracht onlangs door de meerderheid van de Tweede Kamer wel is onderkend, getuige het aannemen van de motie van SP/PvdA, doet ons deugd maar laat onverlet dat de aanvragers en ook de verantwoordelijke minister dit tot op heden links hebben laten liggen.

*Ons trof de opmerking op bladzijde 34 bovenaan dat de netto economische schade in het windparkgebied door de windmolenplaatsing naar verwachting groter zal zijn dan de baten. Om voor andere gebieden in Nederland positieve economische effecten te kunnen bereiken, moeten de bewoners binnen Borger-Odoorn en Aa en Hunze van het beoogde windpark "bloeden".

Ontwerp-besluit

*In het ontwerpbesluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken wordt ingegaan op de locatiekeuze en specifiek aangegeven dat de locatie is gebaseerd op onder meer een PlanMER en is opgenomen in de Structuurvisie Wind op Land.

Het mag helder zijn dat de locatiekeuze al begin 2010 door de Rijksoverheid is bepaald zonder enige dekking van een PlanMER en de Structuurvisie Wind op Land is pas in 2012 tot stand gekomen.

*Voorts wordt aangegeven dat er door de plaatsing van windmolens slachtoffers onder vogelsoorten en soorten vleermuizen gaan vallen. Mede naar aanleiding van de voornoemde motie SP/PvdA is het zaak om naar andere vormen van alternatieve energieopwekking te gaan kijken.

Bij de aanleg van zonneakkers zullen er in het geheel geen slachtoffers vallen onder vogels/vleermuizen. Wij hebben binnen onze gemeenten al meerdere zonneakker projecten mogelijk gemaakt en staan verdere groei positief voor.

Tot slot

De Staatssecretaris wordt hierbij dringend verzocht op dit moment NIET over te gaan tot definitieve besluitvorming, aangezien de discussie in de Tweede Kamer gaande is m.b.t. de windparken in Drenthe.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Borger-Odoorn,

de secretaris,

mr. P. Post

de burgemeester,

mr. J. Seton

Burgemeester en wethouders van Aa en Hunze,

De secretaris,

mr. M. Tent

de burgemeester,

drs. H.F. van Oosterhout

Zienswijzen 0001 tot en met 0016

Stadskanaal, 13 december 2016

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt DMOM fase 2
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

19 DEC 2016

Betreft : Zienswijze voorgenomen ontheffing flora-en faunawet windpark de Drentse Monden en Oostermoer

Geachte Dames en Heren,

Hieronder geef ik u mijn zienswijze betreffende bovengenoemd onderwerp..

De windmolens horen er in het vlakke veenkoloniale landschap niet te komen vanwege hun disproportionele afmetingen, waarin die detoneren.

De gevraagde ontheffing van de Flora en Faunawet moet worden geweigerd omdat de molens vanwege hun afmetingen op de hoogte waarop zij draaien met hun enorme kracht een levensgevaarlijke bedreiging zijn voor de vele vogels in het gebied waarom het gaat.

Daaronder bevinden zich vele te beschermen (roof)vogelsoorten.

De turbines op rij vormen als het ware een aansluitende reeks van bewegende octopussen die met hun enorme tentakels de vogels kunnen raken , verwonden en doden.

Daarbij komt dat het op subsidie draaiende windmolenproject tot mislukken is gedoemd. Als de subsidietermijn om is, worden de molens afgebroken of staan te verschrotten. Dat is al eerder gebeurd in de omgeving van Utrecht (zie publicatie in DvhN dd 15 november 2016) nu de molens zich economisch gezien niet terugverdienen.

Intussen is dan het kwaad geschied en de schade aan de vogels toegebracht.

Nu tevoren te zien is dat de molens gaan verdwijnen is het onwijs bestuur de bescherming van de flora en fauna die de wet beoogt, te verminderen.

Ik wens u fijne feestdagen

Hoogachtend,

Verzonden: Dinsdag 3 januari 2017 13:52
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Ik heb bij fase 1 een zienswijze ingediend en die is niet terug te vinden in de stukken. Ik heb hierover een klacht ingediend, maar ik heb daar geen reactie meer over gehad, hoewel dat is toegezegd.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Mijn zienswijze is nooit afgewogen. De procedure lijkt mij niet correct afgehandeld. Ik kon 180 euro betalen om in hoger beroep te gaan bij de Raad van State, maar mijn vertrouwen in het hele systeem is verloren!

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Heb ik aangegeven in mijn eerdere reactie, maar daar wordt niet op ingegaan

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Dit project moet gestopt worden. Alternatieven zijn niet voldoende bestudeerd.

Reactie

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt windpark DMOM fase 2
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

03 JAN 2017

Betreft: Ontwerp-besluit Toekenning ontheffing Ruimtelijke ingrepen, aanvraagnummer 5190016348268, kenmerk FF/75C/2015/0382.toek.js.

Gasselternijveen, 30 december 2016

Geachte heer, mevrouw,

Gelet op afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Uniforme openbare voorbereidingsprocedure) en artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wet ruimtelijke ordening, waardoor onder meer door een ieder tegen een ontwerp-besluit een zienswijze kan worden ingebracht, wil ik graag mijn zienswijze naar voren brengen tegen het bovengenoemde ontwerp-besluit tot het verlenen van ontheffing van artikel 9 van de Flora- en faunawet inzake de daarin genoemde vleermuis- en vogelsoorten.

De aangevraagde ontheffing is een van de benodigde stappen in een traject teneinde het Windpark De Drentse Monden en Oostermoer te kunnen realiseren.

In het voorliggende ontwerp-besluit is gesteld dat de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis beschermde inheemse diersoorten zijn als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder a, van de Flora- en faunawet en dat ze tevens zijn opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt beschermd moeten worden.

De 81 met name genoemde vogelsoorten zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder b, van de Flora- en faunawet.

Op grond van artikel 75, vijfde lid, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Op grond van artikel 75, zesde lid, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt zijn genoemd in artikel 2, derde lid, van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Vleermuizen

In het ontwerp-besluit wordt onder "Instandhouding van de soorten" gesteld dat de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis soorten zijn die in en in de ruime omgeving van het plangebied zijn aangetroffen. Een van de redenen om tot ontheffing over te gaan is dat de aanvragers ten aanzien van de positionering van het windpark ervoor gekozen hebben het windpark te plaatsen in een grotendeels open landschap met akkers, waarin weinig bomenrijen en waterlopen aanwezig zijn die vleermuizen gebruiken als foerageergebied en/of vliegroute. Hierdoor zou het aantal slachtoffers onder vleermuizen zo veel als mogelijk beperkt worden.

Voorts wordt gesteld dat de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis niet in gevaar komen, mits gewerkt wordt conform de in de ontheffing

opgelegde voorschriften. Ten aanzien van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis komt uit de beoordeling dat de verwachte sterfte als gevolg van Windpark De Drentse Monden en Oostermoer de 1% mortaliteitsnorm niet overschrijdt (0,71% respectievelijk 0,45%).

De inventarisatie van de vleermuizen heeft plaatsgevonden in 2012, nu reeds 4 jaar geleden. De ontheffing zal worden verleend voor een periode van maximaal 25 jaar en loopt tot uiterlijk 2044.

De mortaliteitscijfers zijn gebaseerd op gegevens uit het verleden. Noch in de aanvraag, noch in het ontwerp-besluit is naar het toekomstbeeld gekeken. Vlak bij het plangebied is het Hunzedal gelegen. Met eventuele gevolgen van dit grootschalige natuurontwikkelingsproject op de aanwezigheid van vleermuizen is geen rekening gehouden en derhalve is het de vraag of de aangeleverde gegevens de ontheffing met de daarin opgelegde voorschriften rechtvaardigen.

Vogels

Ten aanzien van de vogels variëren de te verwachten slachtoffers tussen de 2 en 100 per jaar, afhankelijk van de soort, waarbij al rekening is gehouden met toepassing van mitigerende maatregelen. Aangezien wordt gesteld dat deze aantallen slachtoffers de 1% mortaliteitsnorm niet overschrijden is een effect op de gunstige staat van instandhouding van bovengenoemde soorten niet te verwachten.

De berekening van de mortaliteitscijfers van vogels zijn gebaseerd op wintergemiddelden in de periode 2007-2012. Evenals voor de gehanteerde cijfers ten aanzien van de vleermuizen geldt hiervoor dat deze gegevens gedateerd zijn. Zeker ook in verband met hetgeen onder het onderdeel over vleermuizen is opgemerkt, te weten de ontwikkelingen in het Hunzedal en de periode waarvoor de ontheffing verleend gaat worden, nl. maximaal 25 jaar.

Alternatieven

Op grond van artikel 75, zesde lid, aanhef en onder c, van de Flora- en faunawet wordt ontheffing slechts verleend met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen belangen. In artikel 2, derde lid van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn deze belangen opgenomen. Daarbij zijn de belangen onder b. 'de bescherming van flora en fauna en d. 'volksgezondheid of openbare veiligheid' ten aanzien van de aangevraagde ontheffing van belang.

Weging van deze belangen heeft ertoe geleid dat in het ontwerp-besluit geoordeeld wordt dat deze belangen voldoende onderbouwd zijn om de negatieve effecten op de soorten, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen. Het gekozen voorkeursalternatief is gebleken het alternatief te zijn waarbij het minste aantal slachtoffers is te verwachten. Hiermee is, volgens het ontwerp-besluit, voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Alhoewel de aanvraag waarop het ontwerp-besluit betrekking heeft is gedaan door ondernemers die een windpark willen realiseren, wil ik graag een kanttekening maken bij de in het ontwerp-besluit verwoorde conclusie dat voldoende aangetoond is dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Daarmee raakt dit tevens de onderbouwing en motivering voor de beoogde ontheffing van de Flora- en faunawet.

De belangen 'de bescherming van flora en fauna' en 'volksgezondheid of openbare veiligheid' zijn gerelateerd aan de noodzaak om maatregelen te treffen teneinde de klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken. Een van de mogelijkheden daartoe is windenergie. Een andere mogelijkheid is toepassing van zonne-energie. Voor de Veenkoloniën, het gebied waarin het beoogde windpark is gelegen, ligt een plan gereed om te komen tot opwekking van zonne-energie door middel van een zonnepark. Daarmee kan eveneens aan de doelstelling worden voldaan.

Als dit alternatief in ogenschouw wordt genomen, zou de te verwachten mortaliteit onder vleermuizen en vogelsoorten veel lager, zo niet nihil zijn. Ontheffing op grond van artikel 75, zesde lid, aanhef, van de Flora- en faunawet kan enkel worden verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat. Deze oplossing bestaat echter wel, alhoewel deze uiteraard niet in de voorliggende aanvraag aan de orde komt aangezien deze door ondernemers uit de windenergie-sector is gedaan.

Voorts is op 20 december 2016 door de Tweede Kamer der Staten-Generaal met overgrote meerderheid een motie aangenomen waarin de regering verzocht wordt een periode van bezinning in te lassen en een zoektocht naar alternatieven te starten die dezelfde hoeveelheid duurzame energie opleveren.

Gelet op het vorenstaande verzoek ik u als lid van Vogelbescherming Nederland, Dierenbescherming, Partij van de Dieren, IVN afdeling Aa en Hunze en betrokken en bezorgde inwoner van Gasselternijveen het ontwerp-besluit te herzien en de aangevraagde ontheffing van de Flora- en faunawet niet te verlenen, aangezien

- a. de beoogde ontheffing gebaseerd is op door de aanvragers aangeleverde gegevens die gedateerd zijn en die geen rekening houden met de gevolgen van de natuurontwikkeling van het nabij gelegen Hunzedal voor de aanwezigheid van de door de Flora- en faunawet beschermde vleermuis- en vogelsoorten in het plangebied;
- b. de klimaatdoelstelling, te weten het leveren van een bijdrage aan vermindering van de CO₂-uitstoot, ook gerealiseerd kan worden met behulp van een zonnepark op de locatie van het beoogde windmolenpark;
- c. de Tweede Kamer der Staten-Generaal een motie heeft aangenomen om een periode van bezinning in te lassen en te zoeken naar alternatieven, zodat de gevraagde ontheffing op dit moment niet opportuun is.

Hooftend.

Verzonden: Zondag 15 januari 2017 20:13

Onderwerp: Zienswijzeformulier

Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Particulier

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Jazeker, er wordt gesproken over 3 duurzame energiebronnen. Er staan er maar 2 in, bio-energie en wind. Waar is zon-energie?

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Jazeker. Dat er zo min mogelijk mensen last zullen hebben van de molens. Er is tot mijn verbazing een rij molens weggehaald (langs de N374), juist een rij waar de minste mensen last van zouden hebben. Wat is hier de logische gedachte achter?

Reactie

Verzonden: Dinsdag 17 januari 2017 10:32
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 40236
Postcode: 8004 DE
Woonplaats: ZWOLLE
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: De Haan advocaten & notarissen B.V.
Mede namens: zie bijlage

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?
zie bijlage

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
zie bijlage

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?
zie bijlage

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?
zie bijlage

Reactie

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt windpark DMOM fase 2
 Postbus 248
 2250 AE Voorschoten

post en uploaden via www.bureau-energieprojecten.nl

Datum
 17 januari 2017
Onze referentie
 RWjv -

Uw referentie

advocaat

E-mail

Secretaresse

Direct nummer:

Geachte dames en heren,

1 Inleiding

1. Als advocaatgemachtigde van

- Stichting WindNEE ("WindNEE"), statutair gevestigd in de gemeente Aa en Hunze, feitelijk gevestigd te [redacted] en aldaar kantoorhoudende aan de [redacted], ingeschreven in het handelsregister onder nummer 53545745, waarvan de statuten overgelegd worden als **productie 1**, en
- de personen, genoemd in **productie 2**,

dien ik hierbij een zienswijze in over het ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet voor windpark De Drentse Monden en Oostermoer (hierna: het ontwerpbesluit) dat blijkt de kennisgeving in de Staatscourant 2016, 66344, ter inzage ligt van 9 december 2016 tot en met 19 januari 2017. Blijkens de kennisgeving kan een zienswijze worden ingediend gedurende de termijn van terinzagelegging. Gelet hierop is deze zienswijze tijdig ingediend.

1.1 Belang

2. De ontwerp-ontheffing betreft diersoorten die in de leefomgeving van cliënten verkeren; hun aanwezigheid kleurt hun leefomgeving en vanaf hun percelen of vanuit hun woningen hebben cliënten zicht op die diersoorten. Zij zullen trouwens ook zicht hebben op de windturbines ten behoeve waarvan de ontwerp-ontheffing zal worden afgegeven. WindNEE heeft blijkens artikel 2 van haar statuten onder meer tot doel het opkomen voor de belangen van inwoners van de gemeenten Borger-Odoorn en Aa en Hunze en het handhaven en verbeteren van het woongenot,

het welzijn en het leefmilieu van deze bewoners, in het bijzonder door te trachten de realisatie van windturbineparken op het grondgebied van genoemde gemeenten of op direct aangrenzend grondgebied van andere gemeenten tegen te gaan. Cliënten zullen dus belanghebbenden zijn bij de af te geven ontheffing.

2 Gronden zienswijze

2.1 Andere besluiten?

3. Volgens het ontwerpbesluit, p. 2, is het besluit een van de besluiten die nodig zijn voor Windpark De Drentse Monden en Oostermoer. Overwogen wordt vervolgens dat op grond van artikel 3.32 in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro dit besluit en de andere besluiten gelijktijdig door de minister van EZ bekend gemaakt worden.
4. In de genoemde kennisgeving van de Staatscourant, p. 2, wordt overwogen dat het ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet een vervolg op reeds genomen besluiten voor het windpark De Drentse Monden en Oostermoer betreft en dat in september 2016 al besluiten genomen zijn over het Rijksinpassingsplan, de vergunning Natuurbeschermingswet (lees: Natuurbeschermingswet 1998, RSW) en de Omgevingsvergunning (lees: vier omgevingsvergunningen, RSW).
5. Gelet hierop is cliënten niet duidelijk op welke andere, nog bekend te maken besluiten in het ontwerpbesluit, p. 2, gedoeld wordt.

2.2 Aanhaken

6. Van de vier hierboven bedoelde omgevingsvergunningen is kennisgegeven in Staatscourant 2016, 51574. Inmiddels loopt bij de Afdeling bestuursrecht van de Raad van State een beroepsprocedure tegen deze vergunningen en tegen de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 en het rijksinpassingsplan.
7. De vier omgevingsvergunningen zijn verleend op 16 september 2016. Op dat moment lag er nog geen volledige aanvraag om ontheffing op grond van de Flora- en faunawet. In het thans voorliggende ontwerp besluit, p. 1, wordt immers overwogen dat de aanvraag is aangevuld op 20 november 2015, 12 april 2016, 6 juni 2016, 19 september 2016, 6 oktober 2016 en 7 oktober 2016. Gelet op artikel 2.10, lid 1, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (**Wabo**) en artikel 75b Flora- en faunawet (**Ffw**) (oud) hadden initiatiefnemers ervoor dienen te zorgen dat hun aanvragen om omgevingsvergunning tevens betrekking hadden op de handelingen waarop het thans voorliggende ontwerpbesluit betrekking heeft. De uitzondering van artikel 75b, lid 2, Ffw (oud) is niet van toepassing, omdat de aanvraag om ontheffing pas volledig was na afgifte van de vier bedoelde omgevingsvergunningen. Onder de nieuwe Wet natuurbescherming (**Wnb**) geldt gelet op artikel 2.2aa van het Besluit omgevingsrecht (**Bor**) thans nog steeds hetzelfde systeem. In de procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State hebben cliënten bij

brief van vandaag (**productie 3**) aangevoerd dat de vier omgevingsvergunningen om de genoemde reden niet verleend hadden mogen worden.

2.3 Duur ontheffing

8. In een e-mailbericht d.d. 5 oktober 2016, 11:18u (p. 520¹ in het ter inzage liggende document "Aanvraag flora- en faunawet Drentse Monden en Oostermoer incl. bijlagen compleet" (sic) (hierna: **Aanvraag**)) schrijft de "Uitvoeringsexpert Flora- en faunawet, Team Natuur Afdeling Vergunningen, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland":

"Nergens in de stukken kunnen wij terugvinden voor welke periode nu ontheffing aangevraagd wordt; zou je deze termijn per ommegaande aan ons kunnen sturen? Let hierbij uiteraard op de maximale termijn van, zoals je weet, 25 jaar."
9. De heer van Pondera Consult heeft hierop bij e-mailbericht van 7 oktober 2016 (Aanvraag, p. 519) geantwoord dat de beoogde data zijn: 01-01-2018 tot en met 31-12-2047.
10. De 25 jaar uit het citaat hierboven wordt in de overwegingen bij het ontwerpbesluit genoemd. Echter, in de voorschriften bij de ontwerp-ontheffing wordt de werkingsduur niet geregeld. Evenmin is bepaald dat de aanvraag deel uitmaakt van de ontheffing. Gelet hierop is, anders dan blijktbaar de bedoeling is en in strijd met het geciteerde maximum, de ontheffing niet in werkingsduur beperkt. Als de ontheffing niet overeenstemt met uw bedoelingen, zal in een eventuele beroepsprocedure geoordeeld worden dat zij is afgegeven in strijd met de door u te betrachten zorgvuldigheid in de zin van artikel 3:2 van de Algemene wet bestuursrecht.

2.4 Niet alle soorten genoemd

11. In het ontwerpbesluit, p. 3 en verder, worden de soorten opgesomd waarvoor ontheffing wordt gevraagd. Naar het oordeel van cliënten is de opsomming niet compleet. Volgens hun eigen waarneming en blijkens de informatie op www.waarneming.nl komen in het gebied onder meer nog de volgende soorten voor:
 - grote zilverreiger (*Casmerodius albus*)
 - In de Aanvraag, p. 124 (Bureau Waardenburg, Natuurtoets voor windpark De Drentse Monden-Oostermoer, provincie Drenthe, Achtergrondrapport bij het MER, deel 3, Beschermd soorten in en nabij het plangebied, p. 52) wordt toegegeven dat binnen het plangebied van deze soort vliegbewegingen voorkomen. Naar het oordeel van cliënten is dat meer dan incidenteel. Bovendien is het de vraag waarom bij incidentele vliegbewegingen geen ontheffing nodig zou zijn.
 - kleine zilverreiger (*Egretta garzetta*)
 - havik (*Accipiter gentilis*)

¹ Tenzij anders vermeld, wordt verwezen naar het paginanummer in het PDF-document. Het PDF-document wordt gevormd door verschillende samengevoegde stukken. Waar nodig wordt ook het paginanummer volgens het betreffende stuk genoemd.

- valken
 - Volgens de Aanvraag, p. 158, (Bureau Waardenburg, Natuurtoets voor windpark De Drentse Monden-Oostermoer, provincie Drenthe, Achtergrondrapport bij het MER, deel 3, Beschermden soorten in en nabij het plangebied, p. 86) zullen de soorten bruine kiekendief, buizerd, sperwer, havik, valken incidenteel slachtoffer worden van een aanvaring met een windturbine in het plangebied. Cliënten vragen zich af waarom voor de havik én de valk niet tevens ontheffing nodig is. anders dan de bruine kiekendief, de buizerd en de sperwer worden de havik en valken niet in de ontwerpontheffing genoemd.
- groene specht (*Picus viridis*)
- grote bonte specht (*Dendrocopus major*)
- fazant (*Phasianus colchicus*).

12. In de Aanvraag, p. 62 (Rapport Pondera Consult, p. 59) wordt de visdief genoemd. Blijkens Aanvraag p. 59 (Rapport Pondera Consult, p. 56) ziet de aanvraag ook op deze soort. In de ontwerpontheffing komt de visdief echter ten onrechte niet terug.

13. Cliënten verzoeken u gelet op het bovenstaande aan de aanvragers op te dragen dat zij nagaan of er niet meer soorten in het gebied voorkomen dan thans is aangevraagd en dan thans is voorzien in uw ontwerpontheffing.

2.5 Aanleg/bouwfase

14. Ten onrechte is geen ontheffing gevraagd voor de fase van de bouw van de windturbines en de aanleg van de daarvoor benodigde infrastructuur (bijvoorbeeld elektriciteitsleidingen en aanvoerwegen). In de Aanvraag, p. 55 (rapport Pondera Consult, p. 52) wordt slechts uiterst summier overwogen dat bij werkzaamheden rond de aanleg van de turbines verlichting kan zorgen voor verstoring van vogels en vleermuizen. Cliënten achten het zeer waarschijnlijk dat in de fase van aanleg en bouw met betrekking tot meer en andere diersoorten – en ook met betrekking tot flora – overtreding van de verboden van de Ffw (oud)WVnb zal plaatshebben. Er zal immers in de grond worden geroerd ten behoeve van de aanleg van de infrastructuur en de turbines en mogelijk zullen watergangen ten behoeve van de infrastructuur worden gedempt. In de Aanvraag, p. 188 (Bureau Waardenburg, Natuurtoets voor windpark De Drentse Monden-Oostermoer, provincie Drenthe, Achtergrondrapport bij het MER, deel 4, p. 116), wordt overwogen dat “uitgangspunt” is dat er geen oppervlaktewater wordt gedempt voor de realisatie van het windpark. Cliënten zien echter op de plankaart van het ten behoeve van het windpark vastgestelde Rijksinpassingsplan (op www.ruimtelijkeplannen.nl) NL.IMRO.0000.EZip15WDMOM-3001) verschillende wegen over bestaande watergangen ingetekend. Denkbaar is dus dat ook beschermde vissoorten e.d. (vgl. de in de Aanvraag, p. 115

e.v. beschouwde soorten) worden gedood e.d. in strijd met de verboden van de Wnb. Ten onrechte is voor dat alles geen ontheffing gevraagd. De ontwerpontheffing is onvolledig.

2.6 Gronden verlening ontheffing

15. In het ontwerpbesluit, p. 8, wordt overwogen dat de aanvraag, voor wat betreft vogels, uitsluitend beoordeeld op grond van het belang “de bescherming van flora en fauna” en “de volksgezondheid of openbare veiligheid”. Dit stemt op zich overeen met het nieuwe artikel 3.3, lid 4, onder b, ten 1° en 4°, Wnb.

16. Volgens het ontwerpbesluit, p. 8, kan voor soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Habitatrichtlijn. Het aangevraagde belang ‘de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling’ is niet genoemd in de Habitatrichtlijn, aldus het ontwerpbesluit, p. 8, voorlaatste alinea. Gelet op het citaat in de alinea ervoor bent u blijkbaar van mening dat als ontheffingsgrond voor de hier bedoelde soorten de volgende belangen wel gebruikt kunnen worden: “de bescherming van flora en fauna” en “de volksgezondheid of openbare veiligheid”, “dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten”. Dit lijkt dus te kloppen met het bepaalde in artikel 3.8, lid 5, onder b, ten 1° en 3°, Wnb.

17. Kort gezegd bent u blijkens het ontwerpbesluit, p. 9, van oordeel dat het belang van het tegengaan van klimaatverandering valt te scharen onder de belangen van het bescherming van flora en fauna, de openbare veiligheid en volksgezondheid. Uw overwegingen op dit punt zullen een rechterlijke toets naar het oordeel van cliënten niet kunnen doorstaan.
 Terzijde: op “dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten” gaat u in het ontwerpbesluit – anders dan de initiatiefnemers in de Aanvraag, p. 50 (Rapport Pondera Consult, p. 47) – niet in, hetgeen in ieder geval voor vogels terecht is.

18. Er zijn weliswaar enkele uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) over de relatie tussen het belang van het bestrijden van klimaatverandering en de door u genoemde belangen, maar die uitspraken zijn in de literatuur kritisch ontvangen. Zie bijvoorbeeld de annotatie van Woldendorp onder ABRS 4 mei 2016, 201508490/1/R6, ECLI:NL:RVS:2016:1227, in BR 2016/61 en de annotatie van Boerema onder dezelfde uitspraak in JM 2016/99. Daarbij zij opgemerkt dat de ABRS tot op heden op dit punt aan het Hof van Justitie van de Europese Unie geen prejudiciële vragen heeft gesteld, terwijl het hier niet gaat om een *acte claire* of een *acte éclairé* in de zin van het unierecht. Verwijzingen naar het stuk van de Europese Commissie, Guidance on wind energy development, mogen niet baten omdat uiteindelijk niet de Europese Commissie maar het Hof van Justitie gaat over de uitleg van het

unierecht en de Guidance bovendien betrekking heeft op gebiedsbescherming, terwijl de onderhavige ontwerpontheffing soortenbescherming betreft.

Terzijde: om die reden kan ook voor andere aspecten dan de vraag naar de ontheffingsgronden niet worden verwezen naar de Guidance (vgl. ontwerpbesluit, p. 5, voetnoot 2, en p. 7, voetnoot 7).

19. Voor vogels kan als gezegd “het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten” niet aan een ontheffing ten grondslag worden gelegd. Het lijkt cliënten dat onder omstandigheden onder “voor het milieu wezenlijke gunstige effecten” ook het effect van klimaatverbetering kan worden begrepen. Bij vogels wordt dat belang niet genoemd. Hieruit kan worden afgeleid dat voor vogels het tegengaan van klimaatverandering niet als ontheffingsgrond is te gebruiken. Voor de door het ontwerpbesluit bestreken vleermuizen zou dat in theorie wel kunnen, maar het moet blijkens artikel 3.8, lid 5, onder b, ten 3°, Wnb gaan om *wezenlijke* gunstige effecten. De positieve invloed van het beoogde windpark op het milieu is niet te meten. Voor vleermuizen kan de ontheffingsgrond van artikel 3.8, lid 5, onder b, ten 3°, Wnb dus niet worden gebruikt.

2.7 Andere bevredigende oplossing; artt. 3.3, lid 4, onder a, en 3.8, lid 5, onder c, Wnb

20. In de Aanvraag, p. 54 e.v. (Rapport Pondera Consult, H. 4 Alternatieven, p. 50 e.v.) wordt ingegaan op mogelijke alternatieven. Geconcludeerd wordt dat er geen alternatieve vormen van duurzame energie (§ 4.1.1) en geen alternatieve locaties (§ 4.1.2) in aanmerking komen.
21. Cliënten constateren dat voor het verwerpen van alternatieve vormen van duurzame energieopwekking slechts summier wordt verwezen naar de Structuurvisie Wind op Land (Aanvraag, p. 53/Rapport Pondera Consult, p. 50) en een website van het Rijk. In de Aanvraag worden de mogelijke opbrengsten van zonneparken e.d. nauwelijks serieus besproken. Bij het bespreken van wind op zee (Aanvraag p. 54/Rapport Pondera Consult, p. 51) wordt niet vermeld dat wind op zee zeer snel in kosten daalt. Men denke aan de door Shell gewonnen tender voor wind op zee (NRC Handelsblad 13 december 2016: “De prijsrevolutie in de windenergie gaat door: het tweede project voor de Zeeuwse kust is een stuk goedkoper dan het eerste.”).
22. Bovendien wordt in de Aanvraag en in het ontwerpbesluit geen aandacht besteed aan het feit dat inmiddels in het rijksinpassingsplan één hele lijn met (vijf) windturbines (nabij Drouwenermond) is komen te vervallen. Blijkbaar viel het met de noodzaak van het realiseren van een bepaald vermogen aan windturbines en het bestrijden van de klimaatverandering wel mee, want uw minister heeft de vijf turbines enkel vanwege politieke druk laten vervallen. Zie *Kamerstukken II* 2015/016, nr. 64, p. 2. Doordat er vijf turbines zijn komen te vervallen, is er bovendien ruimte voor een andere indeling van het park, zelfs binnen de begrenzingen van de Structuurvisie Wind op

Land waar de Aanvraag, p. 54/Rapport Pondera Consult, p. 51, § 4.1.2, eerste stip, zo de nadruk op legt. Een andere indeling van het park zou wellicht tot minder aanvaringslachtoffers onder vogels en vleermuizen kunnen leiden. Gelet op de ontstane ruimte binnen het park als gevolg van het vervallen van 5 turbines is een andere opstelling van de turbines geen irreëel alternatief. In de op de Aanvraag ingediende aanvulling (brief Bureau Waardenburg aan Pondera Consult d.d. 29 september 2016, Aanvraag, p. 513) wordt alleen ingegaan op de aantallen slachtoffers die de vijf vervallen turbines zouden veroorzaken. In de aanvulling wordt niet ingegaan op de vraag of een andere indeling van het park tot minder slachtoffers in totaal zou leiden. Denkbaar is immers een of meer andere turbines te laten vervallen en niet de vijf nu gekozen turbines, zodanig dat er in totaal minder slachtoffers zijn te verwachten dan met de nu uiteindelijk gekozen opstelling van windturbines. Hiernaar dient dus nader onderzoek verricht te worden.

23. Cliënten begrijpen bij dit alles overigens niet goed wat er wordt bedoeld met de passage op p. 5 van het ontwerpbesluit over het niet plaatsen van turbines ter hoogte van de Menweg, Vijver Gasselterboerveensche Mond en noordzijde bossen N378. Als cliënten het goed zien, wordt hiermee niet bedoeld op de locatie van de vijf vervallen windturbines nabij Drouwenermond. Zij verzoeken u te verduidelijken wat de relevantie van de hier bedoelde passage is.

2.8 Staat van instandhouding c.a.

24. Cliënten betwisten dat er geen verslechtering van de staat van instandhouding van de soorten als bedoeld in artikel 3.3, lid 4, onder c, Wnb zal optreden en dat er geen afbreuk zal worden gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan in de zin van artikel 3.8 lid 5, onder c, Wnb. Zo nodig zullen zij te zijner tijd een deskundig tegenadvies inbrengen.
25. Cliënten wensen hier alvast het volgende op te merken. In de Aanvraag, p. 63/Rapport Pondera Consult, p. 60, wordt overwogen dat het aantal aanvaringslachtoffers minder dan 1% van de natuurlijke mortaliteit voor de gewone dwergvleermuis van de lokale populatie bedraagt. Dezelfde conclusie trekt Pondera voor ruige dwergvleermuis. Naar cliënten begrepen hebben, wordt de 1%-regel wordt doorgaans vogels gehanteerd. Hij wordt soms ook toegepast voor vleermuizen, hetgeen in de nationale rechtspraak is geaccepteerd (bijv. ABRvS 18 februari 2015, 201402971/1/A3, ECLI:NL:RVS:2015:438). Naar Europees recht staat echter niet vast dat dat bij vleermuizen daadwerkelijk mag.
26. Bovendien blijkt uit de Aanvraag, p. 154 (Bureau Waardenburg, Natuurtoets voor windpark De Drentse Monden-Oostermoer, provincie Drenthe, Achtergrondrapport bij het MER, deel 4, p. 82-83) dat niet met zekerheid is "te zeggen in hoeverre het samenspel van bovengenoemde factoren zal leiden tot een stijging of afname van het aantal vogelslachtoffers per turbine in Windpark De Drentse Monden - Oostermoer ten opzichte van turbines waarbij eerdergenoemde onderzoeken in Nederland en België hebben plaatsgevonden." Deze opmerking wordt geplaatst in de context van

de opmerking dat “Het rotoroppervlak van de windturbines die voorzien zijn voor Windpark De Drentse Monden - Oostermoer anderhalf tot twee maal groter [is] dan de grootste turbines waarvan in Nederland en België tot nu toe resultaten van slachtofferonderzoek beschikbaar zijn.” Een ontheffing kan naar het oordeel van cliënten niet worden verleend als er geen wetenschappelijke inzichten over de aantallen te verwachten aanvaringsslachtoffers beschikbaar zijn.

2.9 Stilstandregeling

27. Cliënten menen dat in de ontheffing een stilstandvoorziening voorgeschreven dient te worden. Dat is een voorziening waarbij de windturbines bij (automatische) detectie van grotere aantallen vogels of vleermuizen stilgezet worden. Op die manier worden onnodige aanvaringsslachtoffers voorkomen. Dergelijke stilstandvoorzieningen worden in de provincie Groningen reeds overwogen (vgl. Dagblad van het Noorden 10 januari 2017, <http://www.dvhn.nl/groningen/Radar-moet-vogels-langs-kust-redden-21910971.html>).

3 Conclusie

28. Gelet op het bovenstaande kan de ontheffing niet in haar huidige vorm verleend worden. Namens cliënten verzoek ik u aldus te beslissen en mij van uw beslissing op de hoogte te stellen.

Met vriendelijke groet,

productie 1

De Haan

STATUTEN-

WIJZIGING

AKN/pd

2016.001764.01

rep.nr : 16.295

AFSCHRIFT

Heden, veertien april tweeduizend zestien, verscheen voor mij, mr. _____, notaris te ----
 Groningen:-----
 mevrouw _____, werkzaam en te dezer zake domicilie kiezende ten kantore ----
 van mij, notaris, aan de Van Elmpstraat 2 te Groningen (9723 ZL), geboren te _____ op -
 _____, ten deze handelende als schriftelijk -----
 gevolmachtigde, blijkens na te melden notulen, van:-----

bij het geven van de volmacht handelende als respectievelijk penningmeester en voorzitter van
 het bestuur van de stichting **Stichting WindNEE**, statutair gevestigd in de gemeente Aa en ----
 Hunze, feitelijk gevestigd te _____ en aldaar kantoorhoudende aan de _____
 _____, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 53545745, en als zodanig gemelde ----
 stichting vertegenwoordigende, hierna te noemen: de stichting.-----

De comparante, handelend als gemeld, verklaarde dat het bestuur van de stichting in een -----
 gecombineerde vergadering met stuurgroep van de stichting in hun vergadering van twaalf april
 tweeduizend zestien heeft besloten en - voor wat betreft de stuurgroep - goedkeuring heeft ----
 verleend om het doel en daarmee artikel 2 van de statuten van de stichting te wijzigen. Een ----
 exemplaar van de notulen van gemelde gecombineerde vergadering van het bestuur en de ----
 stuurgroep zal aan deze akte worden vastgehecht.-----

De comparante verklaarde vervolgens ter effectuering van gemeld bestuursbesluit dat artikel 2 -
 van de statuten van de stichting vooraan luidt als volgt:-----

"De stichting heeft ten doel:-----

- a. het opkomen voor de belangen van inwoners van de gemeenten Borger-Odoorn en Aa en -
 Hunze;-----
- b. het handhaven en verbeteren van het woongenot, het welzijn en het leefmilieu van deze ---
 bewoners, in het bijzonder door te trachten de realisatie van windturbineparken op het ----
 grondgebied van genoemde gemeenten of op direct aangrenzend grondgebied van andere
 gemeenten tegen te gaan;-----
- c. het onderhouden van contacten en het voeren van overleg met de overheid en met -----

In vacatures moet zo spoedig mogelijk worden voorzien.-----

Het bestuur wordt in functie benoemd door de stuurgroep.-----

De functies van secretaris en penningmeester kunnen ook door één persoon worden -----
 vervuld.-----

3. De bestuurders worden benoemd voor een periode van drie jaar. Zij treden af volgens een door het bestuur op te maken rooster. Een volgens het rooster afgetreden bestuurder is --- onmiddellijk en onbeperkt herbenoembaar. De in een tussentijdse vacature benoemde ---- bestuurder neemt op het rooster van aftreden de plaats in van degene in wiens vacature hij werd benoemd.-----
 4. Ingeval van één of meer vacatures in het bestuur behoudt het bestuur zijn bevoegdheden.-
 5. De stuurgroep kan een beloning toekennen aan een of meer bestuurders. Deze beloning -- dient in een redelijke verhouding te staan tot de taken, functie, verantwoordelijkheden en -- daadwerkelijk te verrichten werkzaamheden.------
- Alle bestuurders hebben recht op vergoeding van de kosten die zij in redelijkheid bij de ----
 uitoefening van hun functie hebben gemaakt. Voor een dergelijke kostenvergoeding is een
 gespecificeerde en door de betreffende bestuurder gedateerde en getekende schriftelijke --
 opgave vereist, welke opgave door de stuurgroep dient te worden geaccordeerd.-----
6. Besluiten omtrent vaststelling van het aantal bestuurders, besluiten omtrent benoeming of -
 ontslag van bestuurders, en besluiten omtrent toekennen van beloningen en de hoogte ----
 daarvan, dienen te worden genomen door de stuurgroep met een meerderheid van -----
 tenminste drie/vierde van het aantal overeenkomstig artikel 6c uitgebrachte stemmen.-----

Bestuur-----

Artikel 4.b, taak en bevoegdheden-----

1. Het bestuur is belast met het besturen van de stichting.-----
2. Het bestuur is niet bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten tot -----
 verkrijging, vervreemding en bezwaring van registergoederen, tenzij het besluit wordt -----
 genomen met algemene stemmen van alle in functie zijnde bestuurders en de voltallige ----
 stuurgroep daartoe unaniem goedkeuring heeft verleend.-----
3. Het bestuur is niet bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten, waarbij de -
 stichting zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk ---
 maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt.-----
4. Erfstellingen mogen slechts onder het voorrecht van boedelbeschrijving worden aanvaard.-
5. Het bestuur stelt (onder meer) de jaarstukken op, waaronder het jaarverslag, de -----
 jaarrekening en de verlies- en winstrekening van het voorgaande boekjaar, en de begroting
 voor het komende boekjaar, en stelt (onder meer) het beleidsplan op casu quo zorgt voor -

actualisering van het beleidsplan. Het bestuur legt deze ter vaststelling casu quo
goedkeuring voor aan de stuurgroep.....

Besluiten omtrent vaststelling en goedkeuring van de jaarstukken, het jaarverslag, de
jaarrekening, de verlies- en winstrekening, de begroting, en het beleidsplan dienen te
worden genomen door de stuurgroep met een meerderheid van tenminste drie/vierde van
het aantal overeenkomstig artikel 6c uitgebrachte stemmen.....

Bestuur.....

Artikel 4.c, vergaderingen.....

1. De vergaderingen van het bestuur worden gehouden in Nederland in de gemeente Aa en -
Hunze op de locatie als bij de oproeping is bepaald.....
2. Jaarlijks binnen zes maanden na afloop van het boekjaar wordt een vergadering van het --
bestuur (de jaarvergadering) gehouden, waar in elk geval aan de orde komen de stukken -
als bedoeld in artikel 4b lid 5 en de vaststelling van de balans en de staat van baten en ----
lasten. De stuurgroep dient voor de jaarvergadering te worden uitgenodigd, bij welke -----
uitnodiging deze stukken dienen te worden gevoegd.....
Daarnaast wordt periodiek vergadert overeenkomstig een door het bestuur op te stellen ---
vergaderschema.....
3. Voorts worden vergaderingen gehouden, wanneer één of meer van de bestuurders daartoe
de oproeping doet/doen.....
4. De oproeping tot een vergadering geschiedt ten minste zeven dagen tevoren, de dag van -
de oproeping en die van de vergadering niet meegerekend, met dien verstande dat de ----
bestuurders daarbij naar elkaar toe de goede trouw in acht dienen te nemen. De oproeping
geschiedt door middel van een oproepingsbrief. Indien de betreffende bestuurder daarmee
akkoord gaat, kan de oproeping per email geschieden.....
5. Een oproepingsbrief vermeldt, behalve plaats en tijdstip van de vergadering, de te -----
behandelen onderwerpen,
6. De vergaderingen worden geleid door de voorzitter. Indien deze afwezig is voorzien de ---
aanwezige bestuurders in de leiding van de vergadering. Tot dat moment wordt de -----
vergadering geleid door de in leeftijd oudste aanwezige bestuurder.
7. De secretaris notuleert de vergadering. Bij afwezigheid van de secretaris wordt de notulist .
aangewezen door degene die de vergadering leidt. De notulen worden vastgesteld en -----
getekend door degenen, die in de vergadering als voorzitter en notulist hebben -----
gefungeerd. De notulen worden vervolgens bewaard door de secretaris.....
8. Toegang tot de vergaderingen van het bestuur hebben de in functie zijnde bestuurders en .
degenen die daartoe door het bestuur zijn uitgenodigd.....

Bestuur-----

Artikel 4.d, besluitvorming-----

1. Het bestuur kan in een vergadering alleen besluiten nemen indien de meerderheid van de in functie zijnde bestuurders aanwezig of vertegenwoordigd is.-----
2. Een bestuurder kan zich in een vergadering door een andere bestuurder laten ----- vertegenwoordigen nadat een schriftelijke, ter beoordeling van de voorzitter van de ----- vergadering voldoende, volmacht is afgegeven. Een bestuurder kan daarbij slechts voor --- één andere bestuurder als gevolmachtigde optreden.-----
3. Is in een vergadering niet de meerderheid van de in functie zijnde bestuurders aanwezig of vertegenwoordigd dan wordt een tweede vergadering bijeengeroepen, te houden niet ----- eerder dan twee en niet later dan vier weken na de eerste vergadering. In deze tweede ---- vergadering kan ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde bestuurders worden besloten omtrent de onderwerpen welke op de eerste vergadering op de agenda waren ---- geplaatst. Bij de oproeping tot de tweede vergadering moet worden vermeld dat en ----- waarom een besluit kan worden genomen ongeacht het aantal aanwezige of ----- vertegenwoordigde bestuurders. -----
4. Zolang in een vergadering alle in functie zijnde bestuurders aanwezig zijn, kunnen geldige besluiten worden genomen over alle aan de orde komende onderwerpen, mits met ----- algemene stemmen, ook al zijn de door de statuten gegeven voorschriften voor het ----- oproepen en houden van vergaderingen niet in acht genomen.-----
5. Het bestuur kan met algemene stemmen ook buiten vergadering besluiten nemen. Van ---- een aldus genomen besluit wordt door de secretaris een relaas opgemaakt, dat na ----- medeondertekening door de voorzitter als notulen wordt bewaard.-----
6. Iedere bestuurder heeft het recht tot het uitbrengen van één stem.----- Voor zover deze statuten geen grotere meerderheid voorschrijven worden ----- bestuursbesluiten genomen met volstrekte (gewone) meerderheid van de geldig ----- uitgebrachte stemmen.-----
7. Alle stemmingen in een vergadering geschieden mondeling, tenzij één of meer bestuurders vóór de stemming een schriftelijke stemming verlangen. Schriftelijke stemming geschiedt -- bij ongetekende, gesloten briefjes. -----
8. Blanco stemmen worden beschouwd als niet te zijn uitgebracht.-----
9. In alle geschillen omtrent stemmingen beslist de voorzitter van de vergadering. -----

Bestuur-----

Artikel 4.e, defungeren-----

Een bestuurder defungeert:-----

- a. door zijn overlijden of indien de bestuurder een rechtspersoon is, door haar ontbinding of -- indien zij ophoudt te bestaan;-----
- b. door het verlies van het vrije beheer over zijn vermogen;-----
- c. door zijn aftreden;-----
- d. door ontslag hem verleend door de stuurgroep;-----
- e. door ontslag op grond van artikel 2:298 Burgerlijk Wetboek.-----

Werkgroepen-----

Artikel 5.a, samenstelling en taken-----

1. De stichting kent vier werkgroepen.-----
2. De werkgroepen betreffen en hebben tot taak:-----
 - a. werkgroep politiek/juridische zaken;-----
welke tot taak heeft het onderhouden van contacten met, en het invloed uitoefenen op de -- (plaatselijke) politiek en het zich bezig houden met alle mogelijke juridische aspecten en -- gevolgen in brede zin;-----
 - b. de werkgroep communicatie;-----
welke tot taak heeft alle interne en externe communicatie.-----
De voorzitter van de Stichting maakt deel uit van deze werkgroep en is tevens ----- woordvoerder van/voor de Stichting;-----
 - c. de werkgroep energie/milieu,-----
welke tot taak heeft het onderzoek naar de gevolgen van de exploitatie van ----- windmolenparken, alternatieve energiebronnen en milieueffecten;-----
 - d. de werkgroep ondersteuning,-----
welke tot taak heeft het uitvoeren en verrichten van hand- en spandiensten daar waar ----- nodig en gewenst.-----
3. De werkgroepen bepalen in overleg met de stuurgroep het aantal leden van de ----- betreffende werkgroep.-----
4. De werkgroepen doen van hun bevindingen rapportage aan de stuurgroep.-----
5. Elk van de werkgroepen benoemt en schorst haar eigen leden, zij het dat voor een ----- benoeming dan wel schorsing steeds goedkeuring is vereist van de stuurgroep.-----
Hiervan is uitgezonderd de benoeming van de leden van de eerste werkgroepen. De ----- benoeming daarvan geschiedt door het eerste bestuur.-----
De werkgroepleden verdeelen intern de taken en functies.-----
6. Werkgroepleden worden benoemd voor onbepaalde tijd.-----
In vacatures moet zo spoedig mogelijk worden voorzien.-----
7. De stuurgroep kan een beloning toekennen aan een of meer werkgroepleden.-----

Deze beloning dient in een redelijke verhouding te staan tot de taken, functie, —————
 verantwoordelijkheden en daadwerkelijk te verrichten werkzaamheden.-----

Alle werkgroepleden hebben recht op vergoeding van de kosten die zij in redelijkheid bij de
 uitoefening van hun functie hebben gemaakt. Voor een dergelijke kostenvergoeding is een
 gespecificeerde en door het betreffende werkgroep lid gedateerde en getekende -----
 schriftelijke opgave vereist, welke opgave door de stuurgroep dient te worden -----
 geaccordeerd.-----

8. Besluiten omtrent vaststelling van het aantal werkgroepleden, besluiten omtrent -----
 benoeming of ontslag van werkgroepleden, en besluiten omtrent toekennen van -----
 beloningen aan werkgroepleden en de hoogte daarvan, dienen te worden genomen door --
 de stuurgroep met een meerderheid van tenminste drie/vierde van het aantal -----
 overeenkomstig artikel 6c uitgebrachte stemmen.-----

Werkgroepen-----

Artikel 5.b, vergaderingen-----

1. De vergaderingen van de werkgroepen worden gehouden in Nederland in de gemeente Aa
 en Hunze op de locatie als bij de oproeping is bepaald.-----
2. Elk der werkgroepen vergadert periodiek overeenkomstig een door de werkgroep zelf op -
 te stellen vergaderschema.-----
 Voorts worden vergaderingen gehouden, wanneer één of meer van de werkgroepleden --
 daartoe de oproeping doet/doen.-----
3. De oproeping tot een werkgroepvergadering geschiedt ten minste zeven dagen tevoren, de
 dag van de oproeping en die van de vergadering niet meegerekend. De oproeping -----
 geschiedt door middel van een oproepingsbrief. Indien de betreffende werkgroepleden ----
 daarmee akkoord gaan, kan de oproeping per email geschieden.-----
4. Een oproepingsbrief vermeldt, behalve plaats en tijdstip van de werkgroepvergadering, ----
 tevens de te behandelen onderwerpen.-----
5. Een werkgroepvergadering wordt geleid door de voorzitter van de betreffende werkgroep. -
 indien deze afwezig is voorzien de aanwezige werkgroepleden in de leiding van de -----
 vergadering. Tot dat moment wordt de vergadering geleid door het in leeftijd oudste -----
 aanwezige werkgroep lid.-----
6. De secretaris van de betreffende werkgroep notuleert de vergadering van de werkgroep. --
 Bij afwezigheid van de secretaris wordt de notulist aangewezen door degene die de -----
 vergadering leidt. De notulen worden vastgesteld en getekend door degenen, die in de ----
 vergadering als voorzitter en notulist hebben gefungeerd. De notulen worden vervolgens --
 bewaard door de secretaris.-----

7. De werkgroepen doen de notulen van de vergaderingen toekomen aan de stuurgroep.-----

Stuurgroep-----

Artikel 6.a, samenstelling en taken-----

1. De stichting kent een stuurgroep.-----

2. De taak van de stuurgroep is het houden van toezicht op het bestuur, het houden van -----
toezicht op de werkgroepen, en het uitzetten van het algemeen beleid van de stichting, en
voorts het uitoefenen van die taken en bevoegdheden die in deze statuten aan de raad van
toezicht zijn opgedragen of toegekend.-----

3. De stuurgroep bestaat uit zeven leden, te weten:-----

- drie bestuursleden, welke stuurgroepleden zijn aan te wijzen door het bestuur;-----

- van elke werkgroep één werkgroeplid, niet zijnde een bestuurslid, welke -----
stuurgroepleden zijn aan te wijzen door de betreffende werkgroep.-----

4. De voorzitter van het bestuur van de Stichting is tevens voorzitter van de stuurgroep.-----

De secretaris van het bestuur van de Stichting is tevens secretaris van de stuurgroep.-----

De stuurgroepleden verdelen overigens intern de taken en functies.-----

5. Stuurgroepleden worden benoemd voor onbepaalde tijd.-----

6. Een stuurgroeplid defungeert:-----

a. door zijn overlijden,-----

b. door het verlies van het vrije beheer over zijn vermogen,-----

c. door zijn aftreden;-----

d. indien het stuurgroeplid géén bestuurslid meer is en ook geen werkgroeplid meer is;--

e. door ontslag hem verleend door de stuurgroep,-----

een besluit tot ontslag als in dit sublid bedoeld, kan slechts worden genomen in een --
vergadering van de stuurgroep waarin alle leden van de raad van de stuurgroep, met
uitzondering van het lid wiens ontslag aan de orde is, aanwezig of vertegenwoordigd -
zijn;-----

f. indien de het bestuur respectievelijk de betreffende werkgroep de afvaardiging -----
herroept.-----

7. De stuurgroep kan een beloning toekennen aan een of meer stuurgroepleden. -----

Deze beloning dient in een redelijke verhouding te staan tot de taken, functie, -----

verantwoordelijkheden en daadwerkelijk te verrichten werkzaamheden. -----

Alle stuurgroepleden hebben recht op vergoeding van de kosten die zij in redelijkheid bij de

uitoefening van hun functie hebben gemaakt. Voor een dergelijke kostenvergoeding is een

gespecificeerde en door het betreffende stuurgroeplid gedateerde en getekende -----

schriftelijke opgave vereist, welke opgave door de stuurgroep dient te worden -----

geaccordeerd.-----

8. Besluiten omtrent benoeming of ontslag van stuurgroepleden, en besluiten omtrent -----
toekennen van beloningen aan stuurgroepleden en de hoogte daarvan, dienen te worden -----
genomen door de stuurgroep met een meerderheid van tenminste drie/vierde van het -----
aantal overeenkomstig artikel 6c uitgebrachte stemmen.-----

Stuurgroep-----

Artikel 6.b, vergaderingen-----

1. De vergaderingen van de stuurgroep worden gehouden in Nederland in de gemeente Aa --
en Hunze op de locatie als bij de oproeping is bepaald.-----
2. De stuurgroep vergadert periodiek overeenkomstig een door de stuurgroep zelf op te ----
stellen vergaderschema.-----
Voorts worden vergaderingen gehouden, wanneer één of meer van de stuurgroepleden --
daartoe de oproeping doet/doen.-----
3. De oproeping tot een stuurgroepvergadering geschiedt ten minste zeven dagen tevoren, --
de dag van de oproeping en die van de vergadering niet meegerekend. De oproeping ----
geschiedt door middel van een oproepingsbrief. Indien de betreffende stuurgroepleden ----
daarmee akkoord gaan, kan de oproeping per email geschieden.-----
4. Een oproepingsbrief vermeldt, behalve plaats en tijdstip van de stuurgroepvergadering, ----
tevens de te behandelen onderwerpen.-----
5. Een stuurgroepvergadering wordt geleid door de voorzitter van de betreffende -----
stuurgroep. Indien deze afwezig is voorzien de aanwezige stuurgroepleden in de leiding --
van de vergadering. Tot dat moment wordt de vergadering geleid door het in leeftijd oudste
aanwezige stuurgroeplid.-----
7. De secretaris van de betreffende stuurgroep notuleert de vergadering van de stuurgroep. --
Bij afwezigheid van de secretaris wordt de notulist aangewezen door degene die de ----
vergadering leidt. De notulen worden vastgesteld en getekend door degenen, die in de ----
vergadering als voorzitter en notulist hebben gefungeerd. De notulen worden vervolgens --
bewaard door de secretaris.-----

Stuurgroep-----

Artikel 6.c, besluitvorming-----

1. De stuurgroep kan in een vergadering alleen besluiten nemen indien tenminste -----
drie/vierde van de in functie zijnde stuurgroepleden aanwezig of vertegenwoordigd is.-----
2. Een stuurgroep lid kan zich in een vergadering door een ander stuurgroep lid laten -----
vertegenwoordigen nadat een schriftelijke, ter beoordeling van de voorzitter van de ----
vergadering voldoende, volmacht is afgegeven.-----

Een stuurgroep lid kan daarbij slechts voor één ander stuurgroep lid als gevolmachtigde -----
optreden. -----

3. Is in een vergadering niet tenminste drie/vierde van de in functie zijnde stuurgroep leden ---
aanwezig of vertegenwoordigd, dan wordt een tweede vergadering bijeengeroepen, te ----
houden niet eerder dan een week en niet later dan drie weken na de eerste vergadering.---
In deze tweede vergadering kan ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde ----
stuurgroep leden worden besloten omtrent de onderwerpen welke op de eerste vergadering
op de agenda waren geplaatst. Bij de oproeping tot de tweede vergadering moet worden --
vermeld dat alsdan een besluit kan worden genomen over deze onderwerpen ongeacht het
aantal aanwezige of vertegenwoordigde stuurgroep leden.-----
4. Zolang in een vergadering alle in functie zijnde stuurgroep leden aanwezig zijn, kunnen ----
geldige besluiten worden genomen over alle aan de orde komende onderwerpen, mits met
algemene stemmen, ook al zijn de door de statuten gegeven voorschriften voor het -----
oproepen en houden van vergaderingen niet in acht genomen.-----
5. De stuurgroep kan met algemene stemmen ook buiten vergadering besluiten nemen. Van -
een aldus genomen besluit wordt door de secretaris een relaas opgemaakt, dat na -----
medeondertekening door de voorzitter als notulen wordt bewaard.-----
6. Ieder stuurgroep lid heeft het recht tot het uitbrengen van één stem.-----
Voor zover deze statuten geen grotere meerderheid voorschrijven worden besluiten van de
stuurgroep genomen met volstrekke (gewone) meerderheid van de geldig uitgebrachte ----
stemmen.-----
7. Alle stemmingen in een vergadering geschieden mondeling, tenzij één of meer -----
stuurgroep leden vóór de stemming een schriftelijke stemming verlangen.-----
Schriftelijke stemming geschiedt bij ongetekende, gesloten briefjes.-----
8. Blanco stemmen worden beschouwd als niet te zijn uitgebracht.-----
9. In alle geschillen omtrent stemmingen beslist de voorzitter van de vergadering.-----

Vertegenwoordiging-----

Artikel 7-----

1. Het bestuur vertegenwoordigt de stichting. -----
2. De vertegenwoordigingsbevoegdheid komt mede toe aan twee gezamenlijk handelende ---
bestuurders.-----
3. Tegen een handelen in strijd met artikel 4.b kan tegen derden beroep worden gedaan.-----
4. Het bestuur kan volmacht verlenen aan één of meer bestuurders, alsook aan derden, om --
de stichting binnen de grenzen van die volmacht te vertegenwoordigen.-----

Boekjaar en jaarstukken-----

Artikel 8-----

1. Het boekjaar van de stichting is gelijk aan het kalenderjaar, met uitzondering van het ----- eerste boekjaar hetwelk loopt vanaf heden tot éénendertig december aanstaande.-----
2. Het bestuur is verplicht van de vermogenstoestand van de stichting en van alles ----- betreffende de werkzaamheden van de stichting, naar de eisen die voortvloeien uit deze --- werkzaamheden, op zodanige wijze een administratie te voeren en de daartoe behorende - boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren, dat ----- daaruit te allen tijde de rechten en verplichtingen van de stichting kunnen worden gekend.-
3. Het bestuur is verplicht jaarlijks binnen zes maanden na afloop van het boekjaar de balans en de staat van baten en lasten van de stichting te maken, op papier te stellen en vast te -- stellen.-----
Het bestuur is verplicht deze stukken in kopie te doen toekomen aan de stuurgroep.-----
4. Het bestuur is verplicht de in de voorgaande leden bedoelde boeken, bescheiden en ----- andere gegevensdragers gedurende zeven jaren te bewaren.-----
5. De op een gegevensdrager aangebrachte gegevens, uitgezonderd de op papier gestelde - balans en staat van baten en lasten, kunnen op een andere gegevensdrager worden ----- overgebracht en bewaard, mits de overbrenging geschiedt met juiste en volledige ----- weergave der gegevens en deze gegevens gedurende de volledige bewaartijd beschikbaar zijn en binnen redelijke tijd leesbaar kunnen worden gemaakt.-----

Reglement-----

Artikel 9-----

1. Het bestuur is bevoegd een reglement vast te stellen, waarin die onderwerpen worden ---- geregeld, die naar het oordeel van het bestuur (nadere) regeling behoeven.-----
2. Het reglement mag niet met de wet of deze statuten in strijd zijn.-----
3. Het bestuur is bevoegd het reglement te wijzigen of te beëindigen.-----
4. Op de vaststelling, wijziging en beëindiging van het reglement is het bepaalde in artikel 10 lid 1 van toepassing.-----

Statutenwijziging-----

Artikel 10-----

1. Het bestuur is bevoegd deze statuten te wijzigen. Een besluit tot statutenwijziging moet ---- met algemene stemmen worden genomen in een vergadering waarin alle bestuurders ----- aanwezig of vertegenwoordigd zijn. Voor een dergelijk besluit is de goedkeuring vereist ---- van de stuurgroep. Een besluit tot goedkeuring van een statutenwijziging moet met ----- drie/vierde meerderheid van stemmen worden genomen in een stuurgroepvergadering ---- waarin alle stuurgroepleden aanwezig of vertegenwoordigd zijn.-----

2. De wijziging moet op straffe van nietigheid bij notariële akte tot stand komen. -----
ledere bestuurder afzonderlijk is bevoegd de desbetreffende akte te verlijden.-----
3. De bestuurders zijn verplicht een authentiek afschrift van de wijziging en de gewijzigde ----
statuten neer te leggen ten kantore van het handelsregister. -----

Ontbinding en vereffening-----

Artikel 11-----

1. Het bestuur is bevoegd de stichting te ontbinden.-----
2. Op het besluit van het bestuur tot ontbinding is het bepaalde in artikel 10 lid 1 van -----
overeenkomstige toepassing.-----
3. Indien het bestuur besluit tot ontbinding wordt tevens de bestemming van het -----
liquidatiesaldo vastgesteld. In andere gevallen van ontbinding wordt de bestemming van ---
het liquidatiesaldo door de vereffenaars vastgesteld.-----
De bestemming van het liquidatiesaldo dient in overeenstemming te zijn met de -----
doelstelling van de Stichting.-----
4. Na ontbinding geschiedt de vereffening door de bestuurders, tenzij bij het besluit tot -----
ontbinding anderen tot vereffenaars zijn aangewezen.-----
5. Na afloop van de vereffening blijven de boeken en bescheiden van de ontbonden stichting
gedurende de bij de wet voorgeschreven termijn onder berusting van de door de -----
vereffenaars aangewezen persoon.-----
6. Op de vereffening zijn overigens de bepalingen van Titel 1, Boek 2 van het Burgerlijk -----
Wetboek van toepassing-----

Slotbepalingen-----

Artikel 12-----

1. In alle gevallen, waarin zowel de wet als deze statuten niet voorzien, beslist de stuurgroep.
2. Onder schriftelijk wordt in deze statuten verstaan elk via de gangbare -----
communicatiekanalen overgebracht bericht, waarvan uit geschrift blijkt.”-----

SLOT AKTE-----

WAARVAN AKTE is verleden te Groningen op de datum in het hoofd van deze akte vermeld.---
De comparante is mij, notaris, bekend. De zakelijke inhoud van de akte is aan haar opgegeven
en toegelicht. De comparante heeft verklaard op volledige voorlezing van de akte geen prijs te -
stellen, tijdig voor het verlijden een conceptakte te hebben ontvangen, van de inhoud van de ---
akte te hebben kennis genomen en te zijn geweest op de gevolgen, die voor partijen uit de akte
voortvloeien.-----
Deze akte is beperkt voorgelezen en onmiddellijk daarna ondertekend, eerst door de -----
comparante en vervolgens door mij, notaris, om zestien uur.-----

De Haan

(Volgt ondertekening)

UITGEGEVEN VOOR AFSCHRIFT

productie 3

Afdeling bestuursrechtspraak
Raad van State
Postbus 20019
2500 EA DEN HAAG

fax 31703651380 en post

Datum

17 januari 2017

Onze referentie

RW\RW\14023022 - Stichting
WindNEE/aansprakelijkstelling

Uw referentie

201608423/1/R6

advocaat

advocaat

Direct nummer:

Geacht college,

1. Namens cliënten voer ik in bovengenoemde zaak nog het volgende aan.
2. In de bestreden omgevingsvergunningen (mijn eerdere producties 4 tot en met 7) wordt overwogen als volgt:

“Volledigheidshalve wordt nogmaals opgemerkt dat reeds een ontheffing in het kader van Flora- en faunawet en een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is aangevraagd. Deze aspecten worden in het kader van deze vergunningaanvraag dan ook niet nader beschouwd.” (bijv. Beschikking - deelgebied cluster DEE, p. 14 van 39)
3. In artikel 75b Flora- en faunawet (oud) was bepaald:
 1. Deze afdeling is van toepassing op handelingen:
 - a. waarvoor een omgevingsvergunning is vereist en
 - b. die tevens zijn aan te merken als handelingen waarvoor een of meer van de bij of krachtens de artikelen 8 tot en met 13, eerste lid, 17 en 18 gestelde verboden gelden en ten aanzien waarvan Onze Minister op grond van artikel 75, derde lid, bevoegd is ontheffing te verlenen.
 2. Deze afdeling is niet van toepassing op handelingen die zijn toegestaan krachtens een ontheffing als bedoeld in artikel 75, derde lid, of waarvoor een zodanige ontheffing is aangevraagd.
 3. De bij of krachtens de artikelen 8 tot en met 13, eerste lid, 17 en 18 gestelde verboden gelden niet voor handelingen die zijn toegestaan krachtens een omgevingsvergunning die met toepassing van deze afdeling is verleend.”

4. Anders dan in het citaat wordt gesuggereerd, was ten tijde van de afgifte van de bestreden omgevingsvergunningen nog geen (voldedige) ontheffing krachtens de Ffw (oud) aangevraagd.
5. Een ontwerp van de ontheffing krachtens de Ffw is ter inzage gelegd na afloop van de beroepstermijn in de onderhavige procedure, namelijk in Stcrt. 2016, 66344 d.d. 8 december 2016. Blijkens de ter inzage gelegde ontwerpontheffing (**productie 25**) is de desbetreffende aanvraag aangevuld op 20 november 2015, 12 april 2016, 6 juni 2016, 19 september 2016, 6 oktober 2016 en 7 oktober 2016. De in de onderhavige procedure bestreden omgevingsvergunningen dateren van 22 september 2016. Er lag dus nog geen ontvankelijke aanvraag om ontheffing krachtens de Ffw voor toen die besluiten werden genomen. Dit betekent dat ook de uitzondering van artikel 75b, lid 2, Ffw (oud) niet van toepassing is.
6. Gelet op dit alles en gelet op artikel 2.7 Wabo hadden de initiatiefnemers ervoor dienen te zorgen dat hun aan de bestreden omgevingsvergunningen ten grondslag liggende aanvragen tevens betrekking hadden op de handelingen waarop de genoemde ontwerpontheffing betrekking heeft. In het beroepschrift is al betoogd dat die aanvragen onvolledig waren, maar ook om de thans genoemde reden dient dus tot dat oordeel te worden gekomen.
7. Cliënten beseffen dat deze beroepsgrond is aangevoerd buiten de beroepstermijn. Het bepaalde in artikel 1.6a Chw kan hun echter niet worden tegengeworpen omdat de informatie uit het bovengenoemde citaat pas onjuist is gebleken met de bedoelde ontwerpontheffing (waarvan is kennis gegeven in Stcrt. 2016, 66344 d.d. 8 december 2016).
8. Cliënten verzoeken uw Afdeling derhalve het bovenstaande in haar beoordeling te betrekken.

Met vriendelijke groet,

Verzonden: Dinsdag 17 januari 2017 15:13
 Onderwerp: Zienswijzeformulier
 Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:
 Aanspreektitel:
 Achternaam:
 Voorvoegsel(s):
 Voorletters:
 Straat:
 Huisnummer:
 Postcode:
 Woonplaats:
 Telefoonnummer:
 E-mailadres:
 Als: Particulier

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Kan ik niet beoordelen. Helaas rekent een ieder naar zichzelf toe.
 Modellen tav wind (dagen en snelheden) lijken mij niet objectief.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja. De voorgestelde Windturbines worden niet op deze locatie (Gieterveen eo) op prijs gesteld, vanwege:

Woonsituatie:

Direct uitzicht vanuit de woning / slagschaduw / geluidsoverlast / trillingen (negatief effect op oude woning) / waarde vermindering woning / etc.
 Deze feiten zijn alle bij u bekend.

Flora en Fauna:

Mbt Ontwerpbesluit tav Flora en Fauna worden vogels, insecten, (zoog)dieren en planten wel erg makkelijk 'ontheven'. Sommige populaties zijn zo gering (geworden) - denk aan de oud hollandse weidevogels, dat extra slachtoffers hieronder wel degelijk een impact hebben op hun populatie in dit gebied.

Tevens worden 'standaard' (zoog)dieren ontheven. Vreemd. Er wordt namelijk met geen woord gerept over het effect van (ondergrondse) trillingen op het welzijn van wormen, kevers, mollen, etc. Wat is effect op deze dieren?

Tevens is het gebied rondom Gieterveen van oudsher een orientatiepunt voor trek-vogels, met name Ganzen. Dat in de aanvraag aangegeven wordt dat hier een minimaal aantal slachtoffers onder valt, verbaast mij.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

We begrijpen dat er electriciteit nodig is.

Echter, Nederland is te klein voor Wind-op-land. Teveel mensen en dieren ondervinden schade van een dergelijk project.

Nederland moet leren van fouten uit het buitenland en hoe men het daar nu beter aanpakt; afstand turbines tot woningen, communicatie, etc.

Dus dit project schrappen en inzetten op meer moderne technieken, zoals zonne-energie en bio-massa energie, etc.

Verzonden: Dinsdag 17 januari 2017 19:52
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Ja, zie de meegestuurde brief.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, zie de meegestuurde brief.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja, zie de meegestuurde brief.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ja, zie de meegestuurde brief.

Reactie

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt windpark DMOM fase 2
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

Gasselternijveenschemond, 15 januari 2017

Betreft: bezwaar tegen ontheffing flora -en faunawet

Geachte lezer,

Hierbij maak ik bezwaar tegen de genoemde ontheffing.

Allereerst heb ik geprobeerd om op de computer de aanvraag in te zien. Aangezien we in een gebied wonen met langzaam internet, kon onze computer het niet aan om de 512 pagina's te downloaden. Het aantal pagina's zegt al iets over de complexiteit van de aanvraag en is voor een "gewone" burger haast niet te volgen. Het ontwerp besluit heb ik wel kunnen lezen en naar aanleiding daarvan, stel ik het volgende bezwaar in.

Op ons melkveebedrijf in Gasselternijveenschemond broeden veel huiszwaluwen. We zijn daar erg blij mee en doen er alles aan om ze op ons bedrijf te houden. In de aanvraag lees ik dat er tijdens de broedperiode, qua werkzaamheden rekening moet worden gehouden met de aanwezige vogels. De zwaluwen broeden van half april t/m eind september. Gedurende die periode vliegen ze over de weilanden om vliegen te vangen. Ik mag er, volgens de ontheffing van uitgaan dat er rekening met de vogels wordt gehouden en dat er dan in die periode geen bouwactiviteiten plaatsvinden. Echter mijn gevoel zegt me dat het anders zal gaan en dat er wegens economisch belang geen rekening kan worden gehouden met de broedperiode. Ik ben dan ook bang dat na een paar jaar het aantal zwaluwen in onze stallen drastisch af zal nemen. De zwaluwen hebben voor ons een nuttige functie, omdat ze veel vliegen vangen. Wij hoeven dan ook niet aan vliegenbestrijding te doen, dat zal zonder zwaluwen wel een probleem worden. Er is hier trouwens nog nooit iemand geweest om te inventariseren welke vogels er allemaal op ons bedrijf aanwezig zijn.

Wat weidevogels betreft zie ik het zelfde gebeuren. Als er met de vogels rekening gehouden zal worden, dan wordt er in het voorjaar en in de zomer niet aan de windmolens gewerkt. Mocht dit wel zo zijn, dan kunnen we de weidevogels in dit gebied wel helemaal vergeten. Wij willen juist als bedrijf wat "drasplekken" aanbrengen voor de weidevogels om het ze wat makkelijker te maken, maar of dat enige zin heeft is nog maar de vraag.

In de aanvraag voor ontheffing, lees ik niets over de reeën die in dit gebied leven. Er zijn hier een aantal groepen reeën en deze zullen zeker door de werkzaamheden verstoord worden en hier niet meer terugkomen. Deze dieren zijn erg gevoelig voor onrust, dit geldt ook voor de hazen, patrijzen, fazanten en andere diersoorten die in ons gebied voorkomen. Ik vind het vreemd dat er in de aanvraag voor ontheffing alleen over vogels wordt gesproken en niet over de andere dieren in het gebied.

En dan heb ik het nog niet eens over onze melkkoeien gehad. Onze koeien lopen zomers buiten in het weiland. We vragen ons af wat de invloed van de werkzaamheden op ons vee is en wat de invloed van het draaien van de windmolens op de koeien is. Vreemd eigenlijk dat dit niet is onderzocht. In het ergste geval kunnen we onze koeien niet meer naar buiten doen omdat het draaien van de windmolens, de schaduw en het geluid teveel onrust veroorzaken. Juist in deze tijd is het van maatschappelijk belang om de koeien in de wei te hebben en niet alleen daarom, het is voor ons van toegevoegde waarde om ons vee buiten te laten lopen.

Er is ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen: 'de bescherming van flora en fauna' en 'de volksgezondheid of openbare veiligheid'. Ik lees in de ontheffing niets over de volksgezondheid. Net alsof dat geen belangrijk punt is. Wat voor invloed heeft het voor ons als bewoners van het gebied, waarbij windmolens op minder dan 450 meter van ons huis geplaatst worden. We hebben ook last van de slagschaduw en het geluid. Ook de periode tijdens de bouw zal voor ons zeer stressvol zijn.

In de aanvraag wordt gesteld dat de genoemde punten, bescherming van flora en fauna en de volksgezondheid of openbare veiligheid, voldoende zijn onderbouwd om de negatieve effecten op de soorten (mens en dier), die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen. Ik ben het daar helemaal niet mee eens omdat we niet weten welke effecten de windmolens op mens en dier hebben. Bij de dieren wordt het aantal mogelijke slachtoffers al ingecalculleerd, maar bij de bewoners van ons gebied, wordt niets gezegd over gezondheidsrisico's en de daaruit voortvloeiende klachten.

Al met al maken we ons grote zorgen voor de toekomst als de plaatsing van de windmolens doorgaat. Het gaat hierbij zowel over mens als dier. Ik denk dat deze ontheffing een soort "hamerstuk" is en vraag me af of er wel goed is gekeken naar de effecten op de flora en fauna van dit gebied.

Ik ga er vanuit dat u mijn bezwaar tegen de ontheffing serieus zult behandelen.

Met vriendelijke groet,

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt windpark DMOM fase 2
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

19 JAN 2017

Advocaten

mr. D.Y. Li*
mr. V.L. van Wieringen
mr. N. Hollander
mr. M.M.J. Arts
mr. K.J. Zeef
mw. mr. Y.M. Prins****
mr. P.Th. van Jaarsveld
mw. mr. dr. J.G.L. van Nus***
mw. mr. dr. A. Luttikhuis RA*
mr. A. Wiersma

Tevens digitaal ingediend op 18 januari

Belastingadviseur

drs. F.J. van Dijk**

Vestiging : Groningen
Datum : 18 januari 2017
Inzake : Verzet windpark DDM-OM
Onze ref. : LW/DMF130117
Uw ref. : -
Betreft : Zienswijze Flora- en faunawet

* lid Insolad

** lid Nederlandse Federatie
Belastingadviseurs

*** MfN- registermediator

**** Aspirant-lid vFAS

Geachte heer, mevrouw,

Inzake het verzet tegen windpark DDM-OM zend ik hierbij een aangepaste zienswijze op het ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet voor samengesteld windpark De Drentse Monden en Oostermoer inclusief alle besluiten en verdere relevante daarop betrekking hebbende stukken. Wij hebben reeds op 17 januari een zienswijze ingediend. Gelieve deze te vervangen door de zienswijze van d.d. 18 januari.

Hoogachtend,

Groningen

Zuiderpark 15
Postbus 604
9700 AP
Groningen

T (050) 360 37 68
F (050) 360 35 61

Stadskanaal

Gasselterstraat 19
9503 JA
Stadskanaal
T (0599) 820 991
F (0599) 618 431

info@lenvw.nl
www.lenvw.nl

Verzonden: Woensdag 18 januari 2017 14:48
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 15
Postcode: 9700 AP
Woonplaats: GRONINGEN
Telefoonnummer: 050-3603768
E-mailadres: projectsecretariaat@lenvw.nl
Als: Organisatie
Organisatie: Li & van Wieringen advocaten
Mede namens: Cliënten juridisch traject windpark De Drentse Monden en Oostermoer

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?
zie zienswijze

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
zie zienswijze

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?
zie zienswijze

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?
zie zienswijze

Reactie

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Zienswijze

op ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet voor samengesteld windpark
De Drentse Monden en Oostermoer inclusief alle besluiten en alle verdere
relevante daarop betrekking hebbende stukken (Staatscourant d.d. 8 december
2016 Nr. 66344)

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

STAATSCOURANT

Nr. 66344

8 december

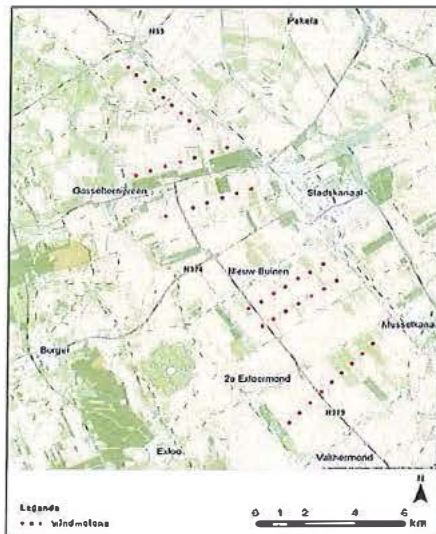
2016

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.

Windpark De Drentse Monden en Oostermoer, Ministerie van Economische Zaken

Van vrijdag 9 december 2016 tot en met donderdag 19 januari 2017 ligt het ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet voor windpark De Drentse Monden en Oostermoer ter inzage. Iedereen kan reageren op het ontwerpbesluit met een zienswijze.

In internationaal verband streeft Nederland naar een energievoorziening die in 2050 CO₂-arm is. Dat betekent dat we moeten overstappen naar hernieuwbare energie om de CO₂-uitstoot terug te dringen en om klimaatverandering tegen te gaan. Voor de korte termijn zijn de doelstellingen van het kabinet 14% hernieuwbare energie in 2020 en 16% in 2023. Windenergie is een belangrijke vorm van energie om die doelstellingen te bereiken. Het Rijk en de provincies hebben afgesproken om in 2020 6.000 MW aan windenergie op land te realiseren. De afspraak is opgenomen in de Structuurvisie Windenergie op land en een onderdeel van het Energieakkoord. Het Rijk heeft na overleg met de provincies 11 gebieden aangewezen die geschikt zijn voor windparken van minimaal 100 MW. Windpark De Drentse Monden en Oostermoer maakt daar deel van uit.

Windpark De Drentse Monden en Oostermoer is een Initiatief voor een windpark in de Veenkoloniën, in de gemeenten Borger-Odoorn en Aa en Hunze. Initiatiefnemers zijn Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V. en Raedthuys Windenergie B.V. voor onderdeel De Drentse Monden, en Windpark Oostermoer Exploitatie B.V. voor onderdeel Oostermoer. Windpark De Drentse Monden en Oostermoer heeft een totaal vermogen van circa 150 MW. Naar verwachting zal het windpark hiermee hernieuwbare energie opwekken voor ongeveer 150.000 huishoudens.

Het ontwerpbesluit ontheffing Flora- en faunawet betreft een vervolg op reeds genomen besluiten voor het windpark De Drentse Monden en Oostermoer. In september 2016 zijn al besluiten genomen over het Rijksinpassingsplan, de vergunning Natuurbeschermingswet en de Omgevingsvergunning.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van vrijdag 9 december 2016 tot en met donderdag 19 januari 2017 de ontwerpbesluiten inzien op www.bureau-energieprojecten.nl en tijdens reguliere openingstijden (op papier) op de volgende locaties:

- gemeente Aa en Hunze, Spiekersteeg 1, 9461 BH Gieter;
- gemeente Borger-Odoorn, Hoofdstraat 50, 7875 AD Exloo;
- gemeente Stadskanaal, Raadhuisplein 1, 9501 SZ Stadskanaal.

U kunt uw mening geven

In uw zienswijze kunt u ingaan op alle onderdelen van de ontwerpbesluiten. U kunt hierbij danken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Alleen een belanghebbende die eerder op het ontwerp van een besluit een zienswijze heeft ingebracht, kan beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Hoe kunt u reageren?

U kunt van vrijdag 9 december 2016 tot en met donderdag 19 januari 2017 reageren. Wij ontvangen uw zienswijzen bij voorkeur digitaal. Dat kan via www.bureau-energieprojecten.nl onder 'windpark DMOM fase 2'. U kunt niet reageren via e-mail.

U kunt ook per post reageren: Bureau Energieprojecten, Inspraakpunt windpark DMOM fase 2, Postbus 248, 2250 AE Voorschoten. We kunnen uw brief alleen als zienswijze in behandeling nemen als u ondertekent met uw naam en adres. Dit geldt ook voor eventuele medeondertekenaars.

Wilt u uw zienswijze mondeling geven? Dat kan via het Bureau Energieprojecten op werkdagen van 9.00 uur tot 12.00 uur, telefonisch bereikbaar via nummer (070) 379 89 79.

Wat gebeurt hierna?

Het Bureau Energieprojecten bundelt alle zienswijzen en reacties. Zo snel mogelijk na afloop van de inspraaktermijn kunt u deze downloaden via www.bureau-energieprojecten.nl. De zienswijzen en reacties worden betrokken bij de definitieve besluiten. In een Nota van Antwoord staat of en op welke wijze de zienswijzen en reacties in de definitieve besluiten zijn verwerkt.

De besluiten zullen ter inzage worden gelegd. Hierop staat beroep open en de mogelijkheid hiertoe zal te zijner tijd aangekondigd worden in onder andere de Staatscourant, huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl.

Meer informatie

Uitgebreide informatie vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u na het bezoeken van de website nog vragen? Dan kunt u bellen met een medewerker van het Bureau Energieprojecten via telefoonnummer (070) 379 89 79.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Zijne excellentie, geachte dame, heer,

Partijen:

- 1) Stichting Platform Storm, gevestigd te _____, hierna te noemen "de Stichting" waarvan de statuten en uittreksel Kamer van Koophandel als **bijlage 1** zijn bijgevoegd;
- 2) De (rechts)personen die in het als **bijlage 2** hierbij overgelegde overzicht zijn vermeld, met vertrouwelijkheidsclaim op hun NAW-gegevens;

allen aan te duiden als "reclamanten" tenzij een afzonderlijke aanduiding gewenst, nuttig of noodzakelijk is, die woonplaats kiezen aan het Zuiderpark 15, 9724 AG Groningen ten kantore van de advocaat mr. dr. _____;

Reclamanten dienen een zienswijze in op het ontwerpbesluit inpassingsplan tegen Fase 2 betreffende besluitvorming over de ontheffing Flora- en faunawet. Dit is een vervolg op reeds genomen besluiten voor het windpark De Drentse Monden en Oostermoer. In september 2016 zijn al besluiten genomen over het Rijksinpassingsplan, de vergunning Natuurbeschermingswet en de Omgevingsvergunning. Daartegen keerden reclamanten zich reeds bij zienswijze gericht tegen Fase 1, betreffende de ontwerpbesluitvorming inpassingsplan voor samengesteld windpark De Drentse Monden en Oostermoer, afgekort DDM-OM, hierna: "windpark Drentse Monden" (i.h.b. omgevingsvergunningen bouwen, milieu, natuurbescherming en ruimtelijke ordening),

hierna: voorgenomen besluit/plan, inpassingsplan, en/of: de besluitvorming/het bestreden besluit.

De voorgenomen besluiten liggen tot en met 19 januari 2017 ter inzage en daarop kan tijdens de periode van ter visielegging worden ingesproken bij zienswijze.

Ingevolge dit ontwerp besluit vergund met plan past het Rijk t.w. de Minister van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu, de plaatsing in van 45 windturbines bij de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Stadskanaal en Vlagtwedde, vooralsnog via voorlopige bestemmingen op basis van artikel 7o van het Besluit Crisis- en herstelwet, waartegen reclamanten zich trouwens tevens keren.

Bij de uitvoering van windpark DDM-OM moet namelijk rekening worden gehouden met de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren. Als het voorgenomen windpark leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing ex artikel 75 van Flora- en faunawet (Ffwet) moet worden verkregen. Bij milieueffectenrapportage zijn de effecten reeds van twee hoofdalternatieven en twee varianten van het

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

geplande windpark op beschermde en/of bijzondere soorten planten en dieren beschreven. De toetsing bestaat uit een bepaling en een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie die het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten vervult en het te verwachten effect van de voorgenomen alternatieven en varianten van het windpark op deze beschermde soorten. Nu met deze windturbines, in het najaar 2016 verminderd van 50 naar 45 waarvan 29 in het deelgebied De Drentse Monden, elektriciteit uit windenergie wordt opgewekt en een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de duurzame energiedoelstelling van Nederland en de provincie Drenthe, evenwel gevolgen zijn te verwachten op de flora en fauna in het gebied, is de ontheffing aangevraagd door Raedthuys Windenergie B.V. en Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V.. Dit voor het deelgebied De Drentse Monden, naast windpark Oostermoer Exploitatie B.V. voor het deelgebied Oostermoer.

Nu tijdens de exploitatie naar verwachting meer dan incidenteel aanvaring slachtoffers waaronder 81 vogelsoorten en onder de gewone dwergvleermuis zullen optreden, is er een grondslag om op grond van artikel 75 (Ffw), voor de betreffende soorten, te vragen. Concreet betreft het verzoek om te ontheffen van artikel 9 (Ffw) voor het niet opzettelijk doden en/of verwonden van 81 vogelsoorten en de gewone en de ruige dwergvleermuis, ten behoeve van de exploitatie van het windpark.

Vogels- en vleermuissoorten kunnen in aanvaring komen met de windturbines en dit kan leiden tot aanvaringsslachtoffers of gewonde dieren onder deze soorten. Er is ten behoeve van de ontheffing onderzocht in het veld, en zijn er effect studies naar de gevolgen van de aanleg en exploitatie van het windpark DDM-OM op de beschermde soorten. Het verzoek ziet verder op de vogel- en vleermuissoorten waarvoor jaarlijks één of meerdere aanvaringsslachtoffers zijn te verwachten. Overtredingen van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet voor andere soorten worden niet verwacht.

Gelet op het aangewezen zijn of geïnitieerd zijn van de Rijkscoördinatieregeling op dit windpark brengt dit met zich mee dat het ruimtelijk besluit voor het project, het Rijksinpassingsplan, tegelijkertijd met de belangrijkste vergunningen en ontheffing in procedure wordt gebracht.

De ontheffing wordt gevraagd voor een ruimtelijke ingreep. Bij de beoordeling van de aanvraag om ontheffing anders gezegd de gronden voor de ontheffing, wordt getoetst aan de relevante bepalingen die volgen uit de van toepassing zijnde regeling. De belangen die zijn gediend bij deze activiteit zijn als volgt:

- bescherming van flora en fauna;
- volksgezondheid;
- openbare veiligheid;
- overige (dwingende) redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- ruimtelijke inrichting of ontwikkeling;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, visserij of water;

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

De ontheffingsperiode is aangevraagd voor de periode van de gemiddelde technische levensduur van een windturbine van gemiddeld 20 jaar of meer vanaf het moment dat die wordt opgeleverd door de fabrikant maar nu dat niet definitief is te bepalen als maximum, wordt de ontheffing voor een periode vanaf het moment van het verlenen van de ontheffing tot minimaal 25 jaar na inbedrijfname van de laatste windturbine van het windpark gevraagd, ofwel een operationele periode van minimaal 25 jaar voor elke windturbine, waarbij het aanvangstijdstip van oplevering nog onbepaald is gelaten. Op basis van deze afwegingselementen is naar het voorkeursalternatief (VKA), de ontwerpontheffing toegekend terzake de ruimtelijke ingrepen ten behoeve van windpark DDM-OM onderscheidenlijk naar:

Flora- en faunawet:

Vogels:

- in de aanlegfase kunnen werkzaamheden leiden tot overtreding van artikel 11 en 12 (Ffw): opzettelijk verontrusten van nestplaatsen van broedvogels (strikt beschermd) en hun eieren. Overtreding van verbodsbepalingen moet voorkomen worden;
- in de gebruiksfase kan sterfte optreden van zowel vogels op seizoenstrek als lokale vogels. Dit leidt tot additionele sterfte, die relatief ten opzichte van de landelijke populaties van betrokken soorten (o.a. wilde eend, meeuwen, lijsters, spreuwen) van beperkte omvang is en de gunstige staat van instandhouding van betrokken populaties niet in het geding brengt.

Vleermuizen:

- in de aanlegfase van het windpark worden ten aanzien van vleermuizen geen verbodsbepalingen overtreden;
- in de gebruiksfase van het windpark kan sterfte optreden van gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen (beide tabel 3 Ffw) als gevolg van aanvaring met de draaiende rotorbladen. Het aantal slachtoffers ligt, zonder preventieve maatregelen, voor alle alternatieven/varianten in de orde grootte van tientallen vleermuizen per jaar. Effecten op de gunstige staat van instandhouding van de relevante populaties van gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen worden uitgesloten voor de alternatieven en variant. De sterfte als gevolg van het windpark ligt voor alle alternatieven/varianten in de orde grootte van 1% of minder van de jaarlijkse natuurlijke sterfte.

Natuurbeschermingswet 1998:

De realisatie van windpark DDM-OM heeft geen effecten op habitattypen of soorten van Bijlage II waarvoor Natura 2000 gebieden in de omgeving zijn aangewezen ook zijn er veel soorten broedvogels en niet broedvogels waarvoor Natura 2000 in de omgeving zijn aangewezen, waarvoor het optreden van effecten op voorhand kan worden uitgesloten omdat deze soorten niet in het plangebied voorkomen. Voor de resterende vogelsoorten: de kleine zwaan, toendrarietgans en koolgans uit het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied en toendra rietgans uit het Natura 2000-gebied Bargerveen is het totaal effect van DDM-OM verwaarloosbaar klein. Significant versturende effecten (inclusief sterfte) kunnen daarom met zekerheid worden uitgesloten.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Natuurnetwerk Nederland en akkerfauna gebieden:

De windturbines zijn ruim buiten het natuurwerk Nederland gepland. Daarom heeft de planologische bescherming van deze gebieden binnen de provincie geen gevolgen voor windpark DDM-OM, ook niet wanneer externe werking wordt meegenomen. Daarenboven in de omgeving komen geen gebieden voor die planologische bescherming genieten als weidevogel kerngebied of als ganzenfoerageergebied. Effecten op dergelijke gebieden zijn uitgesloten. Wel zijn binnen het plangebied gebiedsdelen planologisch beschermd als akkerfauna gebied. Daar waar het windpark overlapt met dergelijke beleidsmatig aangewezen gebieden, zijn (beperkt) effecten op akkervogels mogelijk in de vorm van ruimte beslag, verstoring en aanvaring slachtoffers. De gebieden worden daardoor minder geschikt voor broedende akkervogels. De varianten AI en BI scoren voor dit aspect iets gunstiger omdat er minder windturbines in akkerfaunagebieden worden ontwikkeld dan nu voorzien in hoofdalternatief AI.

Mitigerende maatregelen:

Tijdens de broedwerkzaamheden dient verstoring van broedende vogels en vernietiging van hun nesten en eieren te worden voorkomen. Dit kan door buiten het broedseizoen te werken. Het broedseizoen verschilt per soort. Voor het broedseizoen wordt in het kader van de Ffw geen standaard periode gehanteerd. Globaal moet rekening worden gehouden met de periode half maart tot en met half augustus.

Indien de werkzaamheden binnen dit seizoen zijn gepland kunnen deze worden uitgevoerd indien is vastgesteld dat met de werkzaamheden geen in gebruik zijnde nesten worden verstoord of vernietigd. De kans hierop wordt verkleind door voorafgaand aan het broedseizoen het plangebied voor grond broedende of in opgaande vegetatie broedende vogels ongeschikt maken. Bijvoorbeeld door de vegetatie rondom de locaties waar gebouwd gaat worden, te maaien of geheel te verwijderen.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

INHOUDSOPGAVE

- Afkortingen
1. Onderwerp van de zienswijze
 2. Belang
 3. Resumé
 4. Inhoudelijk
 5. Conclusie
- Inventarislijst zienswijze

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

AFKORTINGEN

Activiteitenbesluit milieubeheer	Besluit Algemene Regels voor Inrichtingen Milieubeheer
Activiteitenregeling	Activiteitenregeling Milieubeheer
Awb	Algemene wet bestuursrecht
BBT	Best Beschikbare Technieken
Bgh	Besluit geluidhinder
Bor	Besluit omgevingsrecht
Bro	Besluit ruimtelijke ordening
Chw	Crisis- en herstel wet
DDM-OM	De Drentse Monden en Oostermoer
de Afdeling	Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
de Stichting	Stichting Platform Storm, gevestigd te (9521 AE), Nieuw Buinen aan het Zuiderdiep 189
ECN	Energieonderzoek Centrum Nederland
Elektriciteitswet	Elektriciteitswet 1998
Energieakkoord	Nationale Energieakkoord voor Duurzame Energie
Ffw	Flora- en faunawet
Gebiedsvisie	Gebiedsvisie Windenergie Drenthe
HvJEU	Hof van Justitie van de Europese Unie
Ivb	Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer
Minister	Minister van Economische Zaken, Infrastructuur en Milieu
MW	Megawatt
Mw	Monumentenwet
Nbw	Natuurbeschermingswet
NEV	Nationale Energie Verkenning
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
OZB	Onroerende Zaak Belasting
RCR	Rijkscoördinatieregeling
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
SWoL	Structuurvisie Windenergie op Land
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wnb	Wet natuurbescherming
Wm	Wet milieubeheer
Wro	Wet ruimtelijke ordening

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

1. Onderwerp van deze zienswijze

Reclamanten verenigen zich niet met inhoud en uitkomst van het voorgenomen besluit. Zij ontkennen en betwisten de uitgangspunten, de randvoorwaarden, de onderzoeken, met conclusies en bevindingen en daarop gebaseerde al dan niet mitigerende maatregelen van het volledige gebiedstracé en alle onderdelen van het bestreden besluit, tenzij zij expliciet aangeven zich in een bepaald onderdeel of aspect te kunnen vinden.

Reclamanten brengen deskundigenonderzoek uit in die de onderzoeken ten grondslag liggend aan het bestreden besluit al dan niet deels ontkrachten, aldus een gedegen tegenonderzoek vormen en daarmee als contra-expertise in en buiten rechte zullen worden ingebracht. Dit ter motivering op basis van een juist feitencomplex, waarom het windpark hier niet is toegestaan en abnormaal schadelijk is. Dit windpark is ook niet gelijk aan c.q. vergelijkbaar met andere windparken.

Reclamanten ontkennen en betwisten alle stellingen bij het bestreden besluit. Niet behandeling van enig punt in die bestreden besluitvorming met stukken en bijgevoegde documenten die daarvan deel uitmaken, houdt vanzelfsprekend geen erkenning ervan in.

Reclamanten zijn bereid hun stellingen door alle middelen rechtens, in het bijzonder door het overleggen van aanvullende deskundigenbevindingen voortvloeiende uit hetgeen in deze zienswijze is verrat, te bewijzen. Dit overigens onder protest tot gehoudenheid daartoe en uitsluitend indien en voor zover op hen enige bewijslast rust. In het bijzonder om het nader raadplegen en horen van deskundigen zal gelasting en benoeming ten laste van de Staat zo nodig in rechte worden verzocht.

Aan deze zienswijze zijn gevoegd bijlagen, waaronder begrepen deskundigenbericht. Deze bijlagen behoren onlosmakelijk tot en maken integraal deel uit van deze zienswijze. Reclamanten merken op dat bij een (schijnbare) tegenstelling of tegenstrijdigheid tussen de bijlagen en de zienswijze, de tekst van deze zienswijze prevaleert. Kopjes en nummering van de (ondeelbare en niet splitsbare) delen van deze zienswijze zijn uitsluitend bedoeld om verwijzing naar die onderdelen te vergemakkelijken en zullen de interpretatie van de betreffende delen niet beïnvloeden.

Ten behoeve van deze zienswijze wordt hier herhaald en integraal ingelast al hetgeen in de zienswijze reeds naar voren is gebracht. Bij de zienswijze zijn gevoegd alle stukken uit eerdere en andere deskundige bijlage, waartoe hier inventarislijst bovendien bijgaat.

Deze zienswijze is gericht tegen het gehele besluit en alle onderdelen daarvan, tenzij expliciet is aangegeven dat met aangeduide onderdelen wordt ingestemd wat niet zo is. Alle argumenten die worden genoemd bij deze zienswijze moeten worden geacht te zijn ingebracht bij alle stellingen die in deze zienswijze worden ingenomen en conclusies die worden getrokken, niet slechts in verband met de paragraaf waarin deze zijn verrat.

Reclamanten volstaan in dit stadium ermee te verwijzen naar het bestreden besluit, de daaraan ten grondslag liggende onderzoeken, en de onderzoeken die de minister in het kader van het windmolenpark

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

heeft doen produceren en waarnaar in deze zienswijze wordt verwezen. Dat wil zeggen deze onnavolgbare hoeveelheid bescheiden niet integraal bij te voegen omwille van (buitengewoon) grote omvang, nu deze eenvoudshalve toegankelijk openbaar en concreet toegankelijk zijn via de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

In het navolgende wordt toegelicht:

- het (relatief) belang van reclamanten;
- het foerageer, verblijf- en leefklimaat, flora en fauna in en om DDM-OM;
- de schending van natuuraanspraken en vogel-/dierrechten;
- de diverse strijdigheden met de bijzondere en generieke wetten als ook de algemene (on)geschreven beginselen van behoorlijk bestuur;
- de aantasting van een gezond en veilig leef- en verblijfklimaat van beschermde soorten, dieren en gebieden;
- de inbreuk op Europees recht i.h.b. betreffende Birds, SEA/EAi, Natura 2000, Habitat;

De schade aan flora en fauna wordt veroorzaakt door zogenaamde zoekgebieden uit hoofde van de Structuurvisie Wind op Land c.q. Infrastructuur en Ruimte althans aangewezen grondposities ter oprichting van deze grootschalige opstelling van Wind op Land in de provincie Drenthe, in totaal 200 meter en hoger vanaf de voet of (opgehoogd) maaiveld.

Reclamanten behouden zich het uitdrukkelijk recht voor om op basis van nieuwe informatie en nieuwe stukken deze zienswijze aan te vullen, of om welke reden dan ook aan te vullen, nader te formuleren, onderbouwen en meer te motiveren c.q. toe te lichten. Dit ten einde maximaal te bevorderen dat de bestreden besluitvorming bestuurlijk wordt ongedaan gemaakt en om hun zienswijze tegen het Ffw besluit tot grootschalige windturbine opstelling in De Drentse Monden en Oostermoer gegrond te doen verklaren.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

2. Belang

Op grond van de Flora- en faunawet, hierna: Ffw, zijn specifieke soorten planten en dieren en hun leefgebied beschermd. Het windpark brengt de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar.

De Natuurbeschermingswet, hierna: Nbw, is het kader voor de bescherming van gebieden die een belangrijke functie hebben voor daar aanwezige soorten. Hieronder worden verstaan Natura 2000-gebieden en beschermde Natuurmonumenten. Reclamanten concluderen dat er sprake is van significante negatieve effecten betreffende gebieden en het functioneren van het gebied, derhalve instandhoudingsdoelstellingen van omliggende Natura 2000-gebieden in gevaar komen.

Tevens komen akkerfaunagebieden en ganzenfoerageergebieden in gevaar volgens reclamanten. De bescherming daarvan is vastgesteld in de Provinciale Omgevingsverordening (POV). Dit zijn onder andere weide- en akkerfaunagebieden, maar ook besloten gebieden met natuurwaarden.

Relativiteit

Reclamanten geven aan dat ze beschikken over de relativiteit. Het bestreden besluit schendt de normen waarin zij worden beschermd. De regels waarop zij zich beroepen raakt daarmee het belang van individueel betrokkenen.

De bepalingen van de Nbw hebben tot doel om het algemeen belang van natuur en landschap te waarborgen en strekken in beginsel niet tot bescherming van de individuele belangen van omwonenden. Hun individueel belang bij behoud van een goede kwaliteit van directe leefomgeving is dusdanig verweven met het algemene belang dat de Nbw beoogt te beschermen, dat de normen uit de Nbw die daarop zien (mede) geacht worden te strekken tot bescherming van die omwonenden. Verwevenheid wordt blijkens de jurisprudentie aangenomen als de omwonende in of nabij het Natura 2000-gebied of een beschermd natuurmoment woont. Precieze afstanden voor het aannemen van verwevenheid kunnen niet worden genoemd.

De bepalingen uit de Ffw zijn in beginsel gericht op de bescherming van planten- en diersoorten. Deze bepalingen strekken zich echter ook uit tot de bescherming van het belang bij het behoud van een goede kwaliteit van hun directe leefomgeving voor omwonenden, gelet op het directe verband met de kwaliteit van de directe leefomgeving van reclamanten. Gelet op de afstanden tussen de voorziene windturbines en de percelen van reclamanten kan worden aangenomen dat de effecten van de windturbines op de beschermde planten- en diersoorten de kwaliteit van de directe leefomgeving van reclamanten zullen aantasten.

De relativiteit van reclamanten kan worden ondersteund met het volgende en zo staat vast dat er een direct verband is tussen de kwaliteit van de directe leefomgeving en de te beschermen flora en fauna en Natura 2000-gebieden.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

De Stichting acht zich belanghebbende in de zin van art. 1:2 lid 1 Awb: 'degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken'. Deelnemers onder de Stichting zijn allen aan te merken als belanghebbenden, hierna ook wel: reclamanten. De Stichting heeft ten doel: 'a. de plaatsing van windmolens tegen te gaan op het grondgebied van de gemeente Borger-Odoorn en/of het direct aangrenzende grondgebied van andere gemeenten; b. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn'.

De Stichting vertegenwoordigt een substantieel aantal inwoners uit de gemeente Borger-Odoorn en het direct aangrenzende grondgebied van de gemeente Aa en Hunze en Stadskanaal. Het plangebied betreft beide gemeenten, zodat dit hun inwoners treft. Degenen die in het plangebied wonen, zien door de komst van het windpark hun woon- en leefklimaat aangetast worden. Door het bestreden besluit worden deze personen rechtstreeks geraakt in hun belangen.

De (verenigde) ondernemers in het omschreven gebied waar het voorgenomen besluit een grootschalige windzone voorziet, ondervinden direct gevolg voor de woon-, verblijfs- en werkgelegenheid in die betrokken zone. Die bestemming wijzigt van agrarisch met een bepaalde gebiedswaarde naar windbedrijvigheid met een veelvoud van grootschalige industriële windturbines.

Daarnaast vertegenwoordigt de Stichting personen die buiten het plangebied woonachtig zijn, maar wel binnen de invloed zone van het plangebied en het inpassingsplan vallen. De effecten van het plan zullen merkbaar zijn in het woon- en leefklimaat van deze personen. Ook hier is sprake van rechtstreeks geraakte belangen.

Reclamanten zijn mede aan te merken als belanghebbenden. Relevante rechtspraak van de Afdeling toont aan dat voldoende belang is geboden indien de woning binnen in ieder geval een straal van 2300 meter ten opzichte van de dichtstbijzijnde windturbine is gelegen.¹ Reclamanten hebben binnen aangegeven afstand derhalve als (rechts)personen, een voldoende objectief en actueel, eigen en persoonlijk belang dat hen in voldoende mate onderscheidt van anderen en dat rechtstreeks wordt geraakt door dit besluit ontwerp.

¹ ABRS 4 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1228, r.o. 4.2.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Tot nu heeft de Afdeling zich uitgelaten over belanghebbendheid met betrekking tot de afstand tussen woning en één, meest nabij gelegen, windturbine. Maar hier is sprake van een bijzondere en unieke situatie, namelijk burgers wonen te midden van meer en veel verschillende windturbines. Zij hebben er zicht op en hun leef- en werkomgeving bevindt zich - naar ruimtelijke relevantie - tussen een aanzienlijk aantal windturbines. Anders gezegd, het wordt wonen in een windpark, zodat er geen afstand geldt.

De windturbines staan in lijnopstellingen bij elkaar in een vlak en open landschap. De komst van het windpark maakt hen belanghebbend door zowel het zicht erop als elk ruimtelijk relevant gevolg ervan.

Daarmee is het statutair doel van de stichting opkomen voor de belangen van reclamanten, voor zover die worden geschaad door directe en indirecte gevolgen van dit windpark in De Drentse Monden en Oostermoer. De feitelijke werkzaamheden waarmee zij dit doel tracht te bereiken is meer omvattend en niet beperkt tot het geven van informatie aan alle bewoners in het gebied, onder meer door individuele (juridische) procedures, lobbywerk en meer; bovendien een bijdrage te leveren aan het oplossen en voorkomen van milieuproblemen en behoud van historisch cultureel erfgoed mede op het regionaal Drents niveau hetgeen onder meer wordt gepoogd te bereiken door beïnvloeding van besluitvormingsprocessen. Dit naast het beoogd herstel en het optimaal beheren van natuur milieu en landschap met name in provincie Drenthe wordt gepoogd om dit te bewerkstelligen via directe en indirecte beïnvloeding van de overheid, burgers en bedrijven. De in bijlage genoemde natuurlijke personen wonen in en om het risicogebied, hun woon- en leefklimaat wordt daarmee direct beïnvloed door het bestreden besluit, de daarmee toegestane windenergieopwekking en al hetgeen daarvan rechtstreeks gevolg zal zijn. Alle vertegenwoordigde partijen zijn derhalve belanghebbende in de zin van de Awb.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

3. Resumé

Procedureel

Reclamanten dienen een zienswijze in op het ontwerpbesluit inpassingsplan tegen Fase 2 betreffende besluitvorming over de ontheffing Flora- en faunawet. Nu tijdens de exploitatie naar verwachting meer dan incidenteel aanvaring slachtoffers optreden, is er een grondslag om op grond van artikel 75 (Ffw), voor de betreffende soorten, te vragen. Concreet betreft het verzoek om te ontheffen van artikel 9 (Ffw) voor het niet opzettelijk doden en/of verwonden van 81 vogelsoorten en de gewone en de ruige dwergvleermuis, ten behoeve van de exploitatie van het windpark.

Inhoudelijk

Reclamanten menen dat de minister onvoldoende en niet met voldoende zekerheid heeft kunnen vaststellen dat de instandhouding van de aanwezige soorten niet in het gevaar komt.

Deskundigenrapporten

De bestreden ontheffing, welke is onderbouwd met onvolledige/onjuiste onderzoeken, biedt onvoldoende garanties op de instandhouding van vleermuizen, trekvogels, zilverreigers, kwartelkoningen, kleine zwanen, broedvogels en beschermde amfibieënsoorten. Derhalve eisen reclamanten een nadere onderbouwing wat de mogelijke effecten zijn van de exploitatie van dit windturbinepark op eergenoemde soorten en van welke soorten de natuurlijke sterfte met meer dan de 1% norm toeneemt.

Cumulatie

Reclamanten stellen dat er onvoldoende onderzoek is gedaan en niet expliciet is opgenomen wat de effecten van verschillende projecten zijn op de soorten. Hierdoor is ook op onjuiste wijze de 1%-mortaliteitsnorm toegepast.

Verstorende factoren op dieren

Er is volgens reclamanten onvoldoende rekening gehouden met de verstorende factoren op dieren als gevolg van de realisatie van het windturbinepark. Er is onvoldoende onderzoek gedaan naar een aantal factoren en of deze factoren gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Mitigerende maatregelen

De voorgestelde mitigerende en compenserende maatregelen zijn in het algemeen genomen onvoldoende om de effecten te compenseren. Hiermee zijn de mitigerende en compenserende maatregelen onvoldoende om een overtreding van de verbodsbepaling in artikel 11 van de Ffw te voorkomen.

Verwijderingsfase

De verwijderingsfase en de effecten daarvan op de natuur zijn niet meegenomen in de natuurtoets of een ander onderzoek die ten grondslag ligt aan de ontheffing.

Methoden

Om de grens voor significante effecten te bepalen zijn er twee methoden gebruikt, namelijk het ORNIS-criterium en de PBR methode. Deze laatste methode is ten onrechte niet gebruikt in het onderzoek.

Nieuwe Wnb

Er is onvoldoende informatie verschaft over deze nieuwe wet bij het indienen van de aanvraag - juist gelet op de datum van indiening niet in najaar 2016 maar eind 2016 mede in aanpassing in gevolge uitspraak Wieringermeer voorjaar 2016 - en over de mogelijke gevolgen van de aangevraagde activiteiten.

Alternatieven

Uit recente berichtgeving blijkt nogmaals en wordt bevestigd dat van een zonnepark niet alleen omwonenden profiteren, maar ook flora en fauna in de directe omgeving.

Losse procedures

Ondanks de eis in de Wro (artikel 3.35, eerste en vierde lid), dat de samenhangende besluiten tegelijkertijd in procedure worden gebracht is dat ten aanzien van de ontheffing Ffw niet gebeurd.

Wieringermeer

Reclamanten willen er op wijzen en menen dat bewust is gewacht op de uitspraak inzake het windturbinepark Wieringermeer. In diverse stukken die behoren tot de bijlagen van de ontheffingsaanvraag van de Ffw volgt dat de uitspraak geïnterpreteerd moet worden binnen RvO/EZ.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Ontheffing Ffw

De ontheffingsaanvraag Ffw is op 15 september 2015 ingediend en daarna maar liefst zes maal aangevuld. In feite zou een dergelijk aantal aanvullingen tot een nieuwe ontheffingsaanvraag moeten leiden. Reclamanten stellen daarnaast, onder andere door gegevens van een derde deskundige, dat de ontheffing Ffw ernstige tekortkomingen bevat en hiermee in redelijkheid onhoudbaar is.

Nieuwe soorten

De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden. Er zijn daardoor enkele nieuwe soorten (zoals planten, dagvlinders en libellen van de rode lijst) beschermd. Het voorliggende ontwerpbesluit is aangevraagd op basis van de Ffw, maar zal worden afgehandeld op basis van de Wet natuurbescherming. Nu de aanvraag op basis van de Wnb in behandeling wordt genomen is het van belang om te weten of er ook nieuwe soorten in het plangebied aanwezig zijn. Een derde deskundige onderschrijft dat mogelijk enkele van deze soorten (bijvoorbeeld akkeronkruiden en de roggelelie) in het plangebied aanwezig zijn.

Bevoegdheid

Reclamanten stellen dat de staatssecretaris van Economische Zaken bij toepassing van de Wnb niet bevoegd is.

Ontwerp-besluit en ontwerp-ontheffing

Reclamanten merken op dat er een aantal onduidelijkheden/tekortkomingen zijn betreffende het ontwerp-besluit en ontwerp-ontheffing en verzoeken nadere informatie hieromtrent.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

4. Inhoudelijk

De verleende ontheffing ex artikel 75 Flora-en faunawet, hierna: Ffw, brengt de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige plant- en diersoorten in het plangebied in gevaar. Reclamanten menen dat de minister onvoldoende en niet met voldoende zekerheid heeft kunnen vaststellen dat de instandhouding van de aanwezige soorten niet in het gevaar komt. Reclamanten zijn ervan overtuigd dat de Ffw de uitvoerbaarheid van het plan in de weg staat. Voor zover reclamanten niet al betwisten bij beroep tegen het inpassingsplan windpark DDM-OM hier herhaald en integraal ingelast - geldt het navolgende als protest - tegen op de voorgenomen ontheffing Ffw.

Wanneer een belanghebbende een beroep doet op de Ffw moet worden onderzocht of de normen uit de Ffw "kennelijk" strekken tot bescherming van degene die de beroepsgrond aanvoert. Kortom aan het relativiteitsvereiste van artikel 8:69a Awb is voldaan. De bepalingen uit de Ffw zijn gericht op de bescherming van planten- en diersoorten. Deze strekken zich echter uit tot de bescherming van het belang bij het behoud van een goede kwaliteit van hun directe leefomgeving voor omwonenden, gelet op direct verband met de kwaliteit van de directe leefomgeving van reclamanten. Bij het toepassen van het relativiteitsvereiste in het kader van de Ffw levert een afstand van 400 meter voldoende verwevenheid op.²

Als voorbeeld geldt een woning van een reclamant, wonende te Exloërkijl zuid 109 in Tweede Exloërmond waar windturbines worden geplaatst. De woning grenst aan een prachtige natuurgebied (natuurreserveaat Exloërkijl) met allerlei vogels en andere dieren. Onder andere zilverreigers, spechten, Canadese ganzen en andere watervogels komen er voor. Ook zitten er vossen, steenmarters, eekhoorns, wezels en reeën. Deze prachtige dieren worden verstoord door de plaatsing van de windturbines. Reclamant geeft aan dat bij het minste geringste geluid de vogels wegvliegen. Bijvoorbeeld door het maken van een foto of het staan op een takje dat knakt. Het constante monotone geluid en de lichtverstoring door de windturbines heeft desastreuze gevolgen op de vogels en andere dieren die het gebied rijk is. Vogels vertrekken uit gebieden als er veel verstoring is. Vogels mijden gebieden met veel verstoring en vliegen door naar een rustiger gebied.

Daarbij verwijzen reclamanten ook naar een uitspraak waar de AbRS oordeelde dat percelen van appellanten op een afstand van 200 en 240 meter deel uitmaken van de directe leefomgeving. Gelet hierop waren de belangen van appellanten bij het behoud van de goede kwaliteit van hun leefomgeving in dit geval zo verweven met de algemene belangen die de Ffw beoogt te beschermen, dat de betrokken normen van de Ffw strekken tot bescherming van hun belangen. Reclamanten menen in ieder geval dat voor degene op deze afstand relativiteit kan worden aangenomen.³

Deskundigenrapporten

Reclamanten betwisten de geldigheid van het inventarisatierapport van december 2012 in het kader van de vleermuizen. Het inventarisatierapport is van december 2012 en gebaseerd op een onderzoek eerder dat

² ABRS 6 mei 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1470.

³ ABRS 9 april 2004, ECLI:NL:RVS:2014:1232.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

jaar. Reclamanten menen dat een dergelijk rapport rechtens juist is bij een ontheffingsaanvraag in september 2015 conform vaste rechtspraak. De AbRS stelt immers dat bij streng beschermde soorten de beoordeling plaats moet vinden binnen ten hoogste drie jaren. Reclamanten constateren dat de geldigheid van de inventarisatie is verlopen. Er is aanvullende informatie opgevraagd en daarom gaat de beoordeling pas eind 2016 van start en het is nog onbekend wanneer het besluit definitief vaststaat. Reclamanten wijzen als voorbeeld op het vaststellen van een nieuwe vleermuissoort in Drouwenerzand in 2015 en om die reden is actualiteit van belang.

Daarnaast wijzen reclamanten op het veldwerk dat in de loop van juli en begin september 2015 is gedaan. Dat is niet in overeenstemming met het Vleermuisprotocol dat tenminste twee keer in de kraamperiode per soort, een onderzoek vereist. Hier kan slechts van worden afgeweken met een ecologische motivatie. Reclamanten zien echter nergens een dergelijke motivatie. Er wordt naar het protocol verwezen maar van afgeweken omdat er bij het eerste bezoek weinig is waargenomen. Reclamanten menen dat deze overweging rechtens onjuist is en eisen nader onderzoek. Juist om een dergelijke overweging te kunnen vaststellen dient er vaker worden gekeken in het onderzoeksgebied omdat het gebruik van het gebied in de tijd sterk kan verschillen.

Hierdoor is ook een vleermuissoort gemist. Reclamanten stellen vast dat de tweekleurige vleermuis niet is waargenomen en derhalve niet met zekerheid kan worden vastgesteld of de instandhouding van deze soort in het gevaar komt.

Bovendien is het Vleermuisprotocol niet geschreven voor het opsporen van migratieroutes. Voor de baardvleermuis moet bijvoorbeeld tussen 25 en 28 maart, 28 augustus en 12 september en rond half oktober worden gekeken naar de route. Voor de andere soorten en in andere jaren verschilt het weer. Het aspect migratie wordt wel genoemd, maar niet specifiek nader onderzocht.

Voorts verlangen reclamanten nader onderzoek naar de watervleermuis. Er zijn namelijk opnamen van *Myotis*-soorten maar deze zijn niet verder uit gedetermineerd. Daarom kan niet met zekerheid worden vastgesteld of de instandhouding van deze soort niet in het gevaar komt. De kraamgroep is onder andere gemist in Stadskanaal.

Vleermuizen

De bestreden ontheffing biedt onvoldoende garanties op de instandhouding van de vleermuizen die voorkomen in het plangebied omdat:

- er is nog onvoldoende bekend over vleermuizen en hun gedrag in relatie tot de aanwezigheid van operationele windparken. Op dit moment is onvoldoende kennis beschikbaar om inschattingen te doen

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

van de mogelijke slachtoffers onder vleermuizen en daarbij ook rekening te houden met cumulatieve effecten;⁴

- reclamanten citeren: 'over de effecten van windturbines op vleermuizen is nog niet zoveel bekend [...] Uit buitenlands onderzoek blijkt dat vleermuizen onder specifieke omstandigheden in grote aantallen aanvaringslachtoffer kunnen worden; dit lijkt vooral bij megawatt-turbines het geval. Er is nog maar weinig goed opgezet en onderbouwd onderzoek naar verstoring en barrierewerking voor vleermuizen; Nederlands onderzoek naar slachtoffers, verstoring en barrierewerking ontbreekt nog vrijwel geheel. [...] Grotere windturbines (met name met een masthoogte van meer dan zestig meter) lijken meer slachtoffers te eisen dan kleinere windturbines.⁵
- bij de schatting van het aantal vleermuisslachtoffers is er een laag risico vastgesteld van 0,3 vleermuis per turbine per jaar. Er is volgens derde deskundige CSO echter geen onderbouwing waarom dit op 0,3 individuen is vastgesteld.⁶ Reclamanten stellen daarom vast dat deze uitkomsten onjuist zijn.
- er is in de ontheffing geen aanvraag geweest voor de laatvlieger en rosse vleermuis. Zonder enige onderbouwing is aangenomen dat de laatvlieger (aanwezig in het plangebied) zelden op rotorhoogte vliegt. Volgens eerdergenoemde deskundige is in de literatuur juist aanvaard dat deze soort op vergelijkbare hoogtes vliegt als de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.⁷ Ook blijkt uit de literatuur dat de rosse vleermuis buiten het bereik van detectieapparatuur kan jagen, waardoor mogelijk waarnemingen zijn gemist. In het bijzonder behoeven de laatvlieger en rosse vleermuis een nadere kwantificering van effecten.⁸

Derhalve eisen reclamanten een nadere onderbouwing wat de mogelijke effecten zijn van de exploitatie van dit windturbinepark op vleermuizen en van welke soorten de natuurlijke sterfte met meer dan de 1% norm toeneemt. Daarom verzoeken reclamanten nader onderzoek op of naar de effecten van vleermuizen in en om het plangebied als gevolg van realisering van het windturbinepark. De gunstige staat van instandhouding van de vleermuizen komt in gevaar en significante negatieve effecten ten opzichte van de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten zijn dan ook niet uit te sluiten.

Trekvogels

Voorts menen reclamanten dat er onvoldoende onderzoek is gedaan en met onvoldoende gegevens zijn onderbouwd de effecten van het windpark op de in het plangebied groot aantal voorkomende soorten trekvogels:

⁴ Zie: Kader Ecologie en Cumulatie opgesteld door Rijkswaterstaat in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, Uitrol windenergie op zee Deelrapport A: Methodebeschrijving, Versie 2.0, 26 mei 2016 en ook: Tauw, N. Jeurink, 14 april 2016, Bevindingen over documentatie van het windpark de Drentse Monden – ecologie, p. 3, hierna: Tauw.

⁵ <http://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/duurzame-energie-opwekken/windenergie-op-land/milieu-en-omgeving/vleermuizen>.

⁶ CSO, J. van Mil, 9 januari 2017, Beoordeling ontheffing Ffwet windmolenpark DDM-OM, p. 4, hierna: CSO.

⁷ CSO, p. 5.

⁸ CSO, p. 5.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

- de veronderstelling, dat trekvogels in vrijwel alle gevallen te hoog vliegen om getroffen te worden is op onvoldoende feiten onderbouwd. Reclamanten verlangen nader onderzoek om met zekerheid te kunnen vaststellen dat de 1% norm niet wordt overschreden;
- reclamanten zijn er van overtuigd dat er een ontoelaatbaar aantal slachtoffers zal vallen onder de trekvogels. Vooral 's nachts en bij slecht weer kunnen vogels zich doodvliegen tegen de wieken, gondels of masten van een windturbine. Door de luchtwervelingen achter de draaiende wieken kunnen vogels gewond raken of sterven;
- verder verwijzen reclamanten naar de Nationale Windmolenrisiciokaart voor Vogels (Vogelbescherming Nederland, 2009-deelkaart vogeltrek), die geeft de relevantie van het plangebied voor trekvogels weer. Ook zijn uit zeer veel waarnemingen trekvogelsoorten en aantallen bekend (www.trektellen.nl). Het gaat hier op topdagen soms om honderdduizenden vogels per dag. Deze aantallen worden overdag waargenomen. Belangrijk daarbij is te beseffen dat een zeer groot deel van de trekvogels 's nachts vliegt, en dus niet door de waarnemers worden opgemerkt. 's Nachts vindt weliswaar een minder gestuwde trek plaats, maar gezien de zeer grote aantallen vogels die overdag passeren is het de gereede verwachting dat een groot deel van de vogels ook 's nachts het plangebied passeert. Kleine vogels die boven de 100 meter vliegen worden eveneens niet opgemerkt. De werkelijke aantallen trekvogels zullen derhalve nog vele malen hoger zijn, waarmee het belang van het projectgebied voor trekvogels te laag is ingeschat, aldus reclamanten;
- voorts is geen rekening gehouden met het aanvaringsrisico tijdens seizoenstrek. In het algemeen vindt seizoenstrek plaats op een hoogte van 150 meter, maar bij tegenwind kan het sterk afnemen tot beneden de 100 meter. Door weersomstandigheden, zoals sterke tegenwind of mist, kunnen de vlieghoogtes van de vogels sterk afnemen waardoor het risico op aanvaarding toeneemt. Het plangebied wordt veel gepasseerd tijdens seizoenstrek en er zullen tijdens dergelijke weersomstandigheden grotere aantallen vogels met turbines kunnen botsen, vooral in het donker;
- verder volgt uit de bijlagen van de ontheffingsaanvraag dat er is beoordeeld zonder dat er vanuit is gegaan dat de trekvogels boven turbinehoogte vliegen;
- ook wijzen reclamanten op de nieuwe generatie windturbines en de omvang van de opstellingen waarvan nog geen concrete en duidelijke praktijkeffecten bekend zijn op alle vogelsoorten;
- voorts is voor het berekenen van de 1% mortaliteit is in alle gevallen gekeken naar de gehele Nederlandse populatie. Niet is onderzocht of er in (de omgeving van) DDM-OM geen sprake is van deelpopulaties. In het geval van deelpopulaties zal voor de 1% norm met de deelpopulatie vergeleken moeten worden.

Reclamanten concluderen en stellen met zekerheid vast dat voor de in het plangebied voorkomende trekvogels onvoldoende is aangetoond dat de 1% norm niet zal worden overschreden. Voor het berekenen van die mortaliteit is geen rekening gehouden met bovengenoemde argumenten. Derhalve is een herziene beoordeling noodzakelijk om te kunnen bepalen er effecten te verwachten zijn op de trekvogels en of deze effecten consequenties hebben voor instandhoudingsdoelstelling op deze soorten. Reclamanten kunnen uit de wel beschikbare informatie niet anders dan vooralsnog concluderen dat de onderzoeken naar verstoring van de relevante trekvogelsoorten onvoldoende zorgvuldig is gebeurd en is gebaseerd op onjuiste

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

aannames. De significante negatieve effecten ten opzichte van de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten zijn dan ook niet uit te sluiten. Het bestreden besluit is genomen in strijd met de bij het voorbereiden van het besluit te betrachten zorgvuldigheid. Het besluit dient in zoverre wegens strijd met artikel 3:2 van de Awb te worden heroverwogen en herroepen.

Zilverreiger

Reclamanten constateren dat er geen gegevens beschikbaar zijn en derhalve geen onderzoek is verricht naar de effecten van het windpark op deze vogelsoort: de grote zilverreiger. Dit betreft een vogelsoort die voorkomt in het plangebied en staat vermeld op de rode lijst. Nu gegevens ontbreken kan niet worden vastgesteld of de 1% norm van deze soort zal worden overschreden. Om te kunnen beoordelen of de instandhoudingsdoelstellingen van deze soort niet in gevaar komt en welke effecten te verwachten zijn door het windpark op deze soort, is nader onderzoek noodzakelijk. Zolang dit onderzoek ontbreekt, staat de Fw de uitvoering van het plan in de weg. Tevens wordt verzuimd te vermelden dat er windturbines dicht bij watergangen (kanalen, weteringen, e.d.) worden geplaatst, waarin zich veel watervogels bevinden en waar o.a. zilverreigers naar voedsel zoeken.

Kwartelkoning

Voorts menen reclamanten dat er onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor een bijzondere soort als de kwartelkoning. In de natuurtoets wordt geconcludeerd dat (significante) versturende effecten (inclusief sterfte) van de aanleg en het gebruik van het windpark DDM-OM op voorhand met zekerheid zijn uit te sluiten. Waar een dergelijke aanname op is gebaseerd, is onbekend. Reclamanten maken dan ook bezwaar. De kwartelkoning is een bijzondere soort en staat vermeld op de rode lijst. Daarbij wijzen reclamanten in het bijzonder op de lage vlieghoogte 's nachts van de kwartelkoning. Hier is geen rekening mee gehouden. Reclamanten verlangen nader onderzoek om dergelijke argumenten erbij te betrekken en elk effect uit te sluiten op deze soort.

Kleine zwaan

Voorts voeren reclamanten aan dat de kleine zwaan, die met name voorkomt in het Zuidlaardermeergebied, mogelijk effecten ondervindt als gevolg van het windpark. Reclamanten voeren aan dat de populatie van het aantal kleine zwanen sterk terugloopt en dat hun populatie nog ongeveer 17.000 vogels op Noordwest Europees niveau bedraagt. De daling in en rond de DDM-OM is groot. In de natuurtoets is ten onrechte uitgegaan van een 1% norm die is gebaseerd op een te grote en niet meer bestaande populatie. Bovendien stellen reclamanten dat ten onrechte geen rekening is gehouden met de cumulatieve effecten ten gevolge van het windpark N33. Nu uit de aanvraag niet blijkt dat voor de kleine zwaan een ontheffing is aangevraagd, is de minister ten onrechte tot de conclusie gekomen dat het verbod van artikel 9 van de Fw niet zal worden overtreden. Derhalve is onjuist geen ontheffing ex artikel 75 van de Fw aangevraagd en/of voorgenomen.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Broedvogels

Daarnaast is er een geheel ander probleem namelijk dat de vogels het plangebied verlaten. Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen jaarrond beschermd broedvogels en de broedvogels die worden beschermd tijdens het broedseizoen. Voor deze laatste soort kan worden geconcludeerd dat zij het plangebied definitief verlaten.

Reclamanten betwisten de uitkomsten van de Natuurtoets bij het MER, nu is gebleken dat deze onvolledig is onderbouwd. Er is bij de Natuurtoets namelijk uitsluitend gebruik gemaakt van gegevens van soorten met een instandhoudingsdoelstelling in de Natura 2000-gebieden 'Zuidlaardermeergebied' en 'Bargerveen'. Derde deskundige CSO wijst erop dat er geen beoordeling is geweest voor de soorten van Natura 2000-gebied op vergelijkbare afstand in bijvoorbeeld Duitsland en voor soorten waarvan geen instandhoudingsdoelstelling is opgesteld, maar die wel beschermd zijn onder de Ffw.⁹

De werkzaamheden in de aanlegfase van het windturbinepark vinden plaats buiten het broedseizoen (één van de mitigerende maatregelen). Het broedgebied wordt in dit geval op een dusdanige wijze verstoord dat de vogelsoorten niet terugkomen in het broedseizoen. De vogels zoeken elders een plek om te broeden. De gebieden worden ongeschikt voor en als broed- of verblijfplaats. Reclamanten eisen nadere mitigerende maatregelen om de negatieve gevolgen voor beschermde soorten te voorkomen. Reclamanten concluderen dat er onvoldoende mitigerende maatregelen zijn genomen die een verstoring op de vogelsoorten beperken.

Beschermde amfibieënsoorten

Voorts ontbreken er gegevens ter onderbouwing van het ingenomen standpunt dat ten aanzien van beschermde amfibieënsoorten van tabel 2 en 3 van de Ffw geen overtredingen van de verbodsbepalingen plaatsvinden. Dat deze soorten niet voorkomen in het projectgebied wordt op geen enkele manier inzichtelijk gemaakt of naar behoren onderbouwd.

Cumulatie

Reclamanten menen dat er onvoldoende onderzoek is gedaan en niet expliciet is opgenomen wat de effecten van verschillende projecten zijn op de soorten. Het zou mogelijk zijn dat alle windparken naast elkaar en op zich, dermate veel slachtoffers tot gevolg hebben dat de gunstige staat van instandhouding van de soorten negatief worden beïnvloed. Met name is dit het geval wanneer opeenvolgende projecten binnen een kort tijdsbestek worden opgericht. Strikt juridisch gezien is in de Ffw niet expliciet opgenomen hoe met de cumulatie van de effecten van verschillende effecten moet worden omgegaan. Uit de jurisprudentie blijkt echter wel dat, naar wat wetgever beoogt, cumulatie moet worden meegenomen. Dit is nodig omdat bij het beoordelen van de impact van een project gekeken moet worden naar het effect op de gunstige staat van instandhouding van de betreffende plant- en diersoorten. In de omgeving worden en gaan andere projecten uitgevoerd die ook een invloed hebben op de plant- en diersoorten. Deze zullen dan ook bekeken moeten worden om een goede inschatting te kunnen geven van de effecten op de staat van instandhouding van die soorten. Reclamanten menen dat een dergelijk onderzoek niet is uitgevoerd en

⁹ CSO, p. 5/6.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

verlangen nader onderbouwd, juridisch, wetenschappelijk, daarnaast deontologisch onderzoek. Indien dit niet wordt gedaan is er een risico dat soorten onvoldoende beschermd worden.¹⁰

Reclamanten menen dat op onjuiste wijze de 1%-mortaliteitsnorm is toegepast. Als veel projecten tegelijkertijd worden uitgevoerd (windparken w.o.: N33, DDM-OM, Coevorden/Emmen/Emlichheim) die elk onder de 1% norm blijven kan dit er toe leiden dat bepaalde vogelsoorten uitsterven. Dit standpunt is tevens aangetoond door derde deskundige Tauw¹¹ en CSO.¹² Volgens derde deskundige Tauw zijn er in dit gebied diverse andere projecten die de effecten van het windpark kunnen versterken. Daarnaast stelt CSO dat de 1% mortaliteitsnorm is gebaseerd op de landelijke populatie, terwijl de cumulatieve gevolgen van projecten ook op landelijke schaal beoordeeld dienen te worden. Daarbij moeten niet alleen windenergie projecten beschouwd worden, ook alle overige projecten die een negatief effect kunnen hebben op de landelijke populatie dienen meegewogen te worden, nu niet uit te sluiten is dat er binnen dit gebied andere projecten met een negatief effect op de populatie zijn.

Daarbij wijzen reclamanten op er op dat algemeen bekend is wat door onderzoeken wordt bevestigd dat vogels bewust bewoond gebied mijden. Zij hebben door cumulatie van effecten, namelijk aanleg windpark N33, geen tot zeer weinig uitwijkmogelijkheden. Vogels die op trektocht zijn mijden windturbinegebieden. Zij moeten dus extra vliegen wat veel tijd en energie kost. De vogels moeten daarom extra eten terwijl er minder foerageertijd beschikbaar is. Er is niet getoetst of dergelijke effecten een negatief gevolg hebben voor de gunstige staat van instandhouding van de soorten.

Verder verwijzen reclamanten naar het onderzoek windparken op de Noordzee. Daaruit blijkt dat het doel van de Ffw en de daaraan ten grondslag liggende Vogel- en Habitatrichtlijn is het behouden van een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten. Wanneer cumulatie niet wordt meegenomen, zoals hier ten onrechte het geval is, wordt geen recht gedaan aan dit doel. Reclamanten nemen de conclusie van dit onderzoek over, weliswaar in besef dat cumulatie nog niet expliciet wordt genoemd in de wet, evenwel gezien de jurisprudentie en rechtsontwikkeling die het toch noodzakelijk maken om zulks in de beoordeling mee te nemen omdat er anders geen goede inschatting kan worden gemaakt van de effecten van het betreffende project ten aanzien van de staat van instandhouding.¹³

Verstorende factoren op dieren

Reclamanten menen dat er onvoldoende rekening is gehouden met de verstorende factoren op dieren als gevolg van de realisatie van het windturbinepark. Er is onvoldoende onderzoek gedaan naar de volgende factoren en of deze factoren gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten:

- verstoring van trekbanen van vogels en/of vleermuizen;

¹⁰ Zie Kader Ecologie en Cumulatie opgesteld door Rijkswaterstaat in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, Uitrol windenergie op zee Deelrapport A: Methodebeschrijving, Versie 2.0, 26 mei 2016.

¹¹ Tauw, p. 4.

¹² CSO, p. 4.

¹³ Zie Kader Ecologie en Cumulatie opgesteld door Rijkswaterstaat in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, Uitrol windenergie op zee Deelrapport A: Methodebeschrijving, Versie 2.0, 26 mei 2016.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

- verstoringen door trillingen of geluid;
- verontreinigingen door vrijkomen van stoffen zoals corrosieremmers en antifouling;
- introductie van nieuwe habitats;
- elektromagnetische straling van kabels.¹⁴

Mitigerende maatregelen

Er geen ontheffing verleend, of verzocht, voor de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Ffw. Op grond van artikel 11 Ffw is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren. De voorgestelde mitigerende en compenserende maatregelen zijn in het algemeen genomen onvoldoende om de effecten te compenseren. Onvoldoende is onderzocht waarom genoeg zou moeten worden genomen met de vernietiging of verstoring als beschreven. Volgens reclamanten ontbreekt objectieve rechtvaardiging daartoe de voorgestelde mitigerende maatregelen zouden grotendeels buiten het plangebied worden uitgevoerd. In het plangebied zal dus een vernietiging of verstoring van de leefomgeving plaatsvinden. Reclamanten menen dat de maatregelen onvoldoende en ondeugdelijk zijn gemotiveerd. Het geluid, schaduw, wieken en masten van de windturbines verdrijven en verjagen alsnog de vogels. Zo leidt bovendien het plaatsen van funderingen tot trillingen die in een gebied rondom een turbine merkbaar zullen zijn. Daarbij leidt de aanwezigheid van een heimachine en personeel tot verstoring van fauna in de directe omgeving, met name vogels. Het plaatsen van masten en de turbines leidt ook tot verstoring van fauna in de directe omgeving. Er zullen tevens transportwegen en opstelplaatsen noodzakelijk zijn. De bouwactiviteiten zullen langs de transportwegen, rond de opstelplaatsen en rond de locaties van de windturbines leiden tot versturende effecten op onder andere vogels zoals bijvoorbeeld ganzen. Reclamanten achten onvolkomen en niet duidelijk of de mitigerende maatregelen voldoende zijn om het verstoren of aantasten van in gebruik zijnde nesten te voorkomen. Door het nemen van mitigerende maatregelen zijn gevolgen op, met name bepaalde vogelsoorten, niet uit te sluiten. Reclamanten vragen zich daarnaast af waarom er geen radar in het gebied geplaatst kan worden, zodat de windmolens stoppen met draaien op het moment dat er vogels langsvliegen.¹⁵

Geconcludeerd kan worden dat de mitigerende maatregelen onvoldoende zijn om een overtreding van de verbodsbepaling in artikel 11 van de Ffw te voorkomen. Nu een ontheffing ingevolge artikel 75 van de Ffw is vereist, heeft de minister op voorhand niet in redelijkheid ingezien dat de Ffw aan de uitvoerbaarheid van het plan in de weg staat.

¹⁴ Zie Kader Ecologie en Cumulatie opgesteld door Rijkswaterstaat in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, Uitrol windenergie op zee Deelrapport A: Methodebeschrijving, Versie 2.0, 26 mei 2016.

¹⁵ <http://www.rtvnoord.nl/nieuws/172526/Radar-op-de-zeedijk-moet-vogellevens-redden>.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Verwijderingsfase

De verwijderingsfase en de effecten daarvan op de natuur zijn niet meegenomen in de natuurtoets of een ander onderzoek die ten grondslag ligt aan de ontheffing. Welke effecten die fase heeft op de plant- en diersoorten niet bekend. Er is hier nog geen ervaring mee opgedaan en reclamanten menen dat dit de uitvoerbaarheid van de Ffw in de weg staat.

Methoden

Op dit moment worden er twee methoden gebruik om de grens voor significante effecten te bepalen, namelijk het ORNIS-criterium en de PBR methode. Deze laatste methode is onterecht niet gebruikt in het onderzoek. Reclamanten menen dat rechtens onjuist gebruik is gemaakt van slechts het ORNIS-criterium zodat onjuiste conclusies zijn getrokken. Ter onderbouwing van dit ingenomen standpunt verwijzen reclamanten naar een onderzoeksrapport van windturbines op de Noordzee. Daaruit volgt dat op het moment dat er een betere methode beschikbaar is dan het ORNIS-criterium, dit ook vanuit juridisch perspectief dient te worden gebruikt. Voor de soorten waarvoor voldoende informatie bekend is over de populatieparameters, heeft het gebruik van de PBR juridisch gezien de voorkeur. De PBR methode maakt gebruik van wetenschappelijke informatie over de populaties van relevante soorten. Daarmee is het een algemene toepasbare methode die voldoende zekerheid weet te combineren voor het behouden van actuele populatieniveaus en meer gebruiksruimte voor initiatieven.¹⁶ Reclamanten concluderen dat onterecht geen rekening is gehouden en niet met een reden is gemotiveerd waarom men niet heeft gekozen voor toepassing van de PBR methode. Immers voor een aantal soorten kan deze methode juist gebruikt worden. Reclamanten menen dat voor de gevallen waarin de PBR methode kan worden toegepast, alsnog moet worden toegepast en niet kan worden volstaan met het ORNIS-criterium.

Nieuwe Wnb

Op 1 januari 2017 is beoogd dat de Wet natuurbescherming, hierna: Wnb, in werking treedt en komen onder meer de Natuurbeschermingswet 1998, Ffw en de Boswet te vervallen. Er is onvoldoende informatie verschaft over deze nieuwe wet bij het indienen van de aanvraag - juist gelet op de datum van indiening niet in najaar 2016 maar eind 2016 mede in aanpassing in gevolge uitspraak Wieringermeer voorjaar 2016 - en over de mogelijke gevolgen van de aangevraagde activiteiten. In principe wordt de ontheffing onder het oude recht afgerond. Daarbij is het volgende echter van belang. Indien er soorten aanwezig zijn die onder de Ffw niet beschermd zijn en onder de Wnb wel, dan moet daar aanvullend onderzoek voor worden gedaan en ontheffing voor worden aangevraagd voordat de werkzaamheden kunnen worden hervat. Reclamanten concluderen een omissie door geenszins te voorzien in het vereiste.

Alternatieven

Uit recente berichtgeving blijkt nogmaals en wordt bevestigd dat van een zonnepark niet alleen omwonenden profiteren, maar ook flora en fauna in de directe omgeving.

¹⁶ Zie Kader Ecologie en Cumulatie opgesteld door Rijkswaterstaat in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, Uitrol windenergie op zee Deelrapport A: Methodebeschrijving, Versie 2.0, 26 mei 2016.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Losse procedures

Ondanks de eis in de Wro (artikel 3.35, eerste en vierde lid), dat de samenhangende besluiten tegelijkertijd in procedure worden gebracht is dat ten aanzien van de ontheffing Ffw niet gebeurd. Dat brengt bezwaardern in een nadelige positie. Ten eerste worden daardoor de besluiten niet in samenhang met elkaar gezien. Ten tweede dwingt het reclamanten te zijner tijd om als niet aan de bezwaren wordt toegekomen een zelfstandige procedure te volgen bij de AbRS met alle extra moeite en kosten van dien. Alhoewel uit de rechtspraak blijkt dat de rijkscoördinatie-regeling niet ertoe verplicht dat alle besluiten die benodigd zijn ter uitvoering van een rijksinpsasingsplan gelijktijdig dienen te worden voorbereid en bekend gemaakt, leidt deze ongewone gedraging tot onomkeerbare en desastreuze gevolgen voor reclamanten.¹⁷ Daarbij voeren reclamanten aan dat in de procedure windpark N33 wel is gekozen voor een procedure en geen losse besluiten. Dit leidt tot verwarring en onduidelijkheid, rechtsonzekerheid of onzorgvuldigheid.

Wieringermeer

Reclamanten willen er op wijzen en menen dat bewust is gewacht op de uitspraak inzake het windturbinepark Wieringermeer. In diverse stukken die behoren tot de bijlagen van de ontheffingsaanvraag van de Ffw volgt dat de uitspraak geïnterpreteerd moet worden binnen RvO/EZ.

Ontheffing Ffw

De ontheffingsaanvraag Ffw is op 15 september 2015 ingediend en daarna maar liefst zes maal aangevuld. In feite zou een dergelijk aantal aanvullingen tot een nieuwe ontheffingsaanvraag moeten leiden. Reclamanten stellen daarnaast, onder andere door gegevens van derde deskundige CSO¹⁸, dat de ontheffing Ffw ernstige tekortkomingen bevat en hiermee in redelijkheid onhoudbaar is. Reclamanten onderschrijven de conclusies van de beoordeling van derde deskundige CSO dat de ontheffing niet verleend zou moeten worden en motiveren dat met het onderstaande.

De ontheffing van artikel 9 van de Ffw is verleend met toepassing van de 1%-mortaliteitsnorm. Voor de effectbepaling van de soorten is echter gebruik gemaakt van verspreidingsgegevens met té ruime marges waardoor de gebruikte aantallen onnauwkeurig en niet realistisch zijn.¹⁹ Juist bij zeldzame soorten, waar is bepaald dat sterfte incidenteel kan voorkomen, is de 1% norm onhoudbaar. Ieder slachtoffer heeft bij een zeldzame soort effect op de gunstige staat van instandhouding. Negatieve gevolgen kunnen, voor andere soorten dan waarvoor ontheffing is gevraagd, hierdoor niet voldoende worden uitgesloten. Daarnaast onderbouwt de deskundige dat er:

- geen volledig beeld is van de verspreiding van soorten;
- niet gebruik is gemaakt van algemene protocollen;
- gebruik is gemaakt van 'oude' data.²⁰

¹⁷ ABRS, 8 februari 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV3215.

¹⁸ CSO, J. van Mil, 9 januari 2017, Beoordeling ontheffing Ffwet windmolenpark DDM-OM, hierna: CSO.

¹⁹ CSO, p. 2.

²⁰ CSO, p. 2.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Eveneens laat de 'worst case' benadering zien dat er negatieve gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding niet kunnen worden uitgesloten.²¹

Reclamanten merken op dat er bij de aanvraag geen ontheffing is aangevraagd voor (vogel)soorten waarvoor incidenteel slachtoffers worden verwacht. Een kans op een aanvaring met een windturbine is 'verwaarloosbaar' klein. Reclamanten zijn het daar niet mee eens, nu de windmolens 'grotere rotoren beslaan' en er dus sprake is van een groter oppervlak, waardoor de kans dat vogels in het risicovlak van de rotor van een turbine vliegen ook aanzienlijk groter is. Bij een rotordiameter van 112 m bedraagt het oppervlak van de draaicirkel 9.847 m² en bij een rotordiameter van 131 m is het oppervlak van de draaicirkel 13.471 m². Er is hierdoor een toename van maar liefst 36,8% van het oppervlakte. Daarnaast betwisten reclamanten dit standpunt verwijzend naar door de ter zake derde deskundige CSO. Er is namelijk niet onderbouwd welke soorten en waarom deze als incidenteel beschouwd worden. Bij zeldzame soorten kan een klein effect (lees: incidenteel slachtoffer) al een groot gevolg hebben en de derde deskundige acht daarom een beoordeling noodzakelijk is.²² Ook derde deskundige Tauw geeft aan dat een incidenteel aanvaringslachtoffer van een zeldzame soort, zoals de grauwe kiekendief, toch een effect op de gunstige staat van instandhouding kan hebben.²³ Reclamanten onderbouwen deze standpunten.

Reclamanten wijzen er tevens op dat er een ontheffing voor artikel 10 van de Ffw mist. De verstoringseffecten: aanwezigheid en barrière, zijn niet inhoudelijk beoordeeld. Ook de derde deskundige CSO onderschrijft dat het windpark mogelijk een barrière vormt voor verschillende soorten, waardoor diverse soorten alleen al door de aanwezigheid het plangebied niet gebruiken, de landelijke populatie zal afnemen en trekvogels zullen omvliegen.²⁴ Dat standpunt wordt tevens gemotiveerd door derde deskundige Tauw: 'Broedvogels zullen een verstoring ondervinden vanwege de aanwezigheid van windmolens. (...) Juist van soorten van open landschappen zoals die voorkomen in een rondom het plangebied zal deze verstoring groot zijn.'²⁵

Daarnaast wijst de derde deskundige CSO op de reële kans dat ook de verboden uit artikel 11 van de Ffw worden overtreden.²⁶ De deskundige wijst in dat verband naar de verstoring door geluid. Uit de Natuurtest blijkt dat de buizerd en havik als soorten met een jaarrond beschermd nest in het plangebied aanwezig zijn. Nu er is nagelaten om onderzoek te doen naar de versturende werking van geluid op de aanwezige (broed)vogels, wijst de deskundige op het feit dat de gemiddelde geluidscontouren een grotere verstoorde zone tot gevolg hebben dan de 50 meter die in de beoordeling als gemiddelde verstoringafstand voor de buizerd wordt gegeven. Tot slot benadrukt de deskundige dat ook vleermuizen mogelijk negatieve gevolgen als gevolg van geluidsverstoring ondervinden.

²¹ CSO, p. 3.

²² CSO, p. 3.

²³ Tauw, p.3.

²⁴ CSO, p. 6.

²⁵ Tauw, p. 2.

²⁶ CSO, p. 6.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Nieuwe soorten

De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden. Er zijn daardoor enkele nieuwe soorten (zoals planten, dagvlinders en libellen van de rode lijst) beschermd. Het voorliggende ontwerpbesluit is aangevraagd op basis van de Ffw, maar zal worden afgehandeld op basis van de Wet natuurbescherming, blijkens een e-mail van het Ministerie van Economische Zaken op 6 januari 2017 door de heer ²⁷. Desondanks bevatten de verschillende documenten nog steeds de verouderde wetsartikelen. Aangezien de aanvraag maar liefst zes maal is aangevuld, zijn reclamanten van mening dat de aanvraag óók aangevuld had kunnen worden met de nieuwe wetsartikelen. De heer ²⁸ vermeldde tevens dat de basis voor beide wetten gelijk is gebleven en dat dit voor wat betreft de wijze van beoordeling geen gevolgen voor het voorgenomen besluit heeft. Reclamanten willen zelf beoordelen of de basis voor beide wetten gelijk is gebleven. Nu er geen conversietabel beschikbaar is van de artikelen van de Ffw naar de artikelen van de Wnb is het niet eenvoudig een beoordeling te maken van de aanvraag, het ontwerp-besluit en het ontwerp-ontheffing, daarom maken reclamanten een voorbehoud om, mocht het nodig zijn, nadere inlichtingen te verschaffen. Nu de aanvraag op basis van de Wnb in behandeling wordt genomen is het van belang om te weten of er ook nieuwe soorten in het plangebied aanwezig zijn. Derde deskundige CSO onderschrijft dat mogelijk enkele van deze soorten (bijvoorbeeld akkeronkruiden en de roggelelie) in het plangebied aanwezig zijn.²⁸ In de recente berichtgeving zijn er in de omgeving ook nieuwe soorten ontdekt. In Wijster en Linde (Drenthe) zijn een aantal nieuwe soorten varens ontdekt, zoals de tongvaren, de stijvenaaldvaren (Rode Lijst), de zachtenaaldvaren (Rode Lijst) en de ijzervaren.²⁹ Ten noorden van Veendam zijn recent zeldzame witkopgrozen en grauw gorzen waargenomen.³⁰ Dat we zuinig met onze natuur moeten zijn komt eens te meer naar voren doordat Akkervogels, zoals de ruigpootbuizerd, de blauwe kiekendief (Rode Lijst) en velduil (Rode Lijst), het moeilijk hebben.³¹ Slechts bij weinigen is bekend dat grote delen van de Drents-Groningse veenkoloniën de hoogste dichtheden aan akkervogels behalen.³² Ook blijkt uit recente berichtgeving dat het met de argusvlinder slecht gaat. En met het veenhooibeestje (Rode Lijst), het veenbesblauwtje (Rode Lijst en tevens beschermd in de Wn) en de veenbesparelmoervlinder (Rode Lijst) gaat het niet goed. Nu de aanwezigheid van en de eventuele effect op deze nieuwe soorten niet als zodanig zijn onderzocht, is niet uit te sluiten dat voor de uitvoering van het project een aanvullende ontheffing van de Wn nodig is. Reclamanten laten zich hierin herhaald ondersteunen door de eerdergenoemde deskundige ter onderbouwing: 'Omdat de ontheffingsaanvraag zal worden afgehandeld op basis van de Wn, is een onderbouwing van deze potentiële effecten noodzakelijk'.³³

Onder de nieuwe wet zijn diverse vogelsoorten ook beschermd onder het regime van de Habitatrichtlijn, welke zijn opgenomen in de bijlage II van de Conventie van Bern. Artikel 3.1 lid 5 Wn is daarbij mogelijk niet

²⁷ CSO, p. 7.

²⁸ CSO, p. 7.

²⁹ <http://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/116986/Nieuwe-soorten-varens-ontdekt-in-Drenthe>

³⁰ <http://www.rtvnoord.nl/nieuws/172304/Zeldzame-witkopgors-overwintert-in-de-Tussenklappenpolder>

³¹ <http://www.rtvnoord.nl/nieuws/172214/Onze-wintergasten-krijgen-niet-genoeg-te-eten>

³² <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=19566>

³³ CSO, p. 7.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

van toepassing, omdat deze vogels tevens onder het beschermingsregime van artikel 3.5 Wn vallen, die veel strikter beschermd is. Volgens de deskundige dient de ontheffing voor vogelsoorten genoemd in bijlage II van de Conventie alleen verleend te worden op basis van de 'beperkte' ontheffingsgronden uit artikel 3.1 Wn. Er bestaat daarom een gerede kans en basis, dat een aanvullende beoordeling en/of ontheffing vereist is voor het verstoren van de aanwezige soorten.³⁴ Reclamanten eisen daarom deze aanvullende beoordeling en/of ontheffing op basis van de Wn.

Bevoegdheid

Reclamanten stellen dat de staatssecretaris van Economische Zaken bij toepassing van de Wnb (zoals de heer [naam] heeft bevestigd) niet bevoegd is. Per 1 januari 2017 zijn immers de besturen van de provincies volgens de Wnb bevoegd. Deze onbevoegdheid zou, indien voor zover vereist, tot een doorsturing moeten leiden, in de zin van artikel 6:15 Awb.

Ontwerp-besluit en ontwerp-ontheffing

Reclamanten merken op dat er een aantal onduidelijkheden/tekortkomingen zijn betreffende het ontwerp-besluit en ontwerp-ontheffing. Zij verzoeken nadere informatie omtrent het onderstaande:

- bij het ontwerp-besluit ontbreken een aantal diersoorten (zie pagina 3 en 4), zoals de zilverreiger en de kwartelkoning;
- op pagina 10 van het ontwerp-besluit staat dat er zoveel als 'redelijkerwijs' mogelijk schade aan soorten voorkomen dient te worden. Reclamanten vragen zich af of deze formulering in lijn is met artikel 2 van de Ffw;
- volgens het ontwerp-besluit moeten voorbereidende maatregelen getroffen worden om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied (pagina 11). Het is onduidelijk welke 'voorbereidende' maatregelen er zijn getroffen;
- het is voor reclamanten niet na te gaan wie de ontheffinghouder/bevoegd gezag is bij het ontwerp-ontheffing, nu de Wnb de besturen van de provincie als het bevoegd gezag waarmerkt. Reclamanten willen daarom weten of de staatssecretaris van Economische Zaken volgens laatstgenoemde wet bevoegd is om ontheffinghouder te zijn;
- onder punt 5 van de algemene voorschriften wordt gesproken over een 'bijbehorende brief'. Welke bijbehorende brief dient op de locatie beschikbaar te zijn?;
- in de overige voorschriften staat onder punt 9 vermeld dat een deskundige wordt benoemd om de voorschriften uit te voeren. Er wordt niet aangegeven wie deze deskundige benoemt en wie deze betaalt;
- indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient er een nieuwe aanvraag ingediend te worden (punt 12). Wordt met de gestelde termijn het tijdvak van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2043 bedoeld?;
- bij het ontwerp-ontheffing is een gebrekkige verwijzing benut. Figuur 1.1 van genoemde bijlage van 11 september 2015 is verouderd. Er is geen rekening gehouden met het vervallen van de windturbines RH

³⁴ CSO, p. 8.

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

2.1 t/m 2.5. Dit geldt ook voor de tekening van Cluster 2 Raedthuys: RH 2.1 t/m RH-2.5. Daarmee samenhangend zijn vier verouderde tekeningen ter inzage gelegd. Bij de ter inzage legging hadden de tekeningen, behorende bij het definitieve rijksinpassingsplan en de verleende omgevingsvergunningen, ter inzage gelegd dienen te worden.

Aanvraag + bijlagen

Reclamanten merken op dat er enkele onduidelijkheden/tekortkomingen zijn betreffende het document (inclusief bijlagen) met de aanvraag tot ontheffing van artikel 9 Ffw (Pondera Consult - 11 september 2015).

Zij verzoeken nadere informatie omtrent het onderstaande:

- in bijlage 1, op pagina 24, wordt gesproken over het watersysteem van het gebied. Er is een risico op overstromingen door zeespiegelstijging, zware neerslag en piekafvoeren, te wijten aan klimaatveranderingen. Over de invloed van de funderingen van windturbines, opstelplaatsen, verharding van bestaande en aan te leggen wegen, op het watersysteem wordt echter niet gesproken;
- reclamanten zijn van mening dat op pagina 29 en 30 van bijlage 1 lukraak citaten zijn uitgekozen uit het rapport Natura 2000 in Nederland. Waarom zijn juist specifiek deze citaten uitgekozen?;
- bij het onderwerp Volksgezondheid is vermeld dat het bouwen van windturbines de oplossing om weersextremen te doen afnemen, de luchtkwaliteit te verbeteren, overstromingen te voorkomen en de toename en vestiging van nieuwe vectoren, virussen en bacteriën ten gevolge van verandering van het regionale klimaat tegen te gaan. Er mist echter een duidelijke onderbouwing hieromtrent. De onderbouwing dat er sprake is van een 'lokaal effect' doordat er minder broeikasgassen vrijkomen, zorgt er nog niet voor dat bovengenoemde problemen gaan afnemen in het plangebied. Reclamanten zijn van mening dat dit alleen het geval als op wereldwijd niveau de broeikasgassen afnemen;
- de elektriciteitsopbrengsten op pagina 48 van bijlage 1 zijn onjuist. Het aantal windmolens bedraagt immers 45 volgens het vastgestelde inpassingsplan en niet 50. Reclamanten eisen daarom een herberekening van de jaarlijkse elektriciteitsproductie;
- reclamanten zijn van mening dat het alternatief voor zonne-energie niet serieus is onderzocht en daarmee onvoldoende onderbouwd in hoofdstuk 4 van bijlage 1. Nu de Tweede Kamer heeft ingestemd met een recente motie over een bezinningsperiode en een onderzoek naar alternatieven is aanbevolen, eisen reclamanten dat er een gedegen onderzoek plaatsvindt naar alternatieven;
- in de tabellen 5.2 en 5.3 (pagina 57 t/m 59 van bijlage 1) zijn geen jaartallen bij de populatiegrootte vermeld. Ook de bronnen waar de gegevens aan zijn ontleend worden niet genoemd;
- bij het aantal aanvaringssslachtoffers is per soort een 'verwachting' die bepaald is in bijlage 6 (pagina 56, bijlage 1). Bij brief van Pondera Consult aan RVO (d.d. 20 november 2015) wordt toegelicht dat het om een schatting (geen berekening) gaat. Een schatting geeft aan dat er nog nader onderzoek noodzakelijk is. Reclamanten zijn daarom van mening dat op basis van deze schattingen de aanvraag onvoldoende is onderbouwd en eisen daarom nader onderzoek;

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

- voornoemde brief roept op pagina 4 en 8 voor reclamanten een tweetal vragen op. In de uitwerking trekvogels is vermeld: 'Deze lijst van aantallen slachtoffers in andere windparken is in de definitieve aanvraag toegevoegd.' Welke 'definitieve' aanvraag wordt er beoogd? Waarom is de genoemde lijst niet in het document bijgevoegd? Deze lijst van aantal slachtoffers in andere windparken ontvangen reclamanten graag;
- bij brief van Pondera Consult aan RVO (d.d. 12 april 2016) wordt bij mitigerende maatregelen verwezen naar het beperken van het aantal windturbines. Reclamanten wijzen erop dat het beperken van het aantal windturbines uiteindelijk een politiek-bestuurlijke beslissing van de Minister van Economische Zaken is geweest. Van mitigerende maatregelen kan geen sprake zijn;
- de notitie van Bureau Waardenburg (d.d. 6 april 2016) bevat bronmateriaal ten aanzien van (akker)broedvogels. Uit de tekst blijkt dat deze deskundige gebruik heeft gemaakt van (wetenschappelijke) gegevens uit de periode 2006 t/m 2011, 2007-2011 en een publicatie uit 1996. Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State zijn de gegevens uit genoemde perioden en publicatie te oud om nog te gebruiken. In maart 2016 is nog wel de NDFD-database geraadpleegd, maar het is onduidelijk of deze gegevens actueler zijn. Daarnaast zijn reclamanten van mening dat de minister in strijd handelt met het beleid van de staatssecretaris van Economische Zaken. Bij brief (2 november 2016, kenmerk DGAN-NB/16161584) geeft de staatssecretaris van Economische Zaken een analyse over de ontwikkeling van de weidevogelpopulatie en de oorzaken van de achteruitgang. Bij de belangrijkste oorzaken voor het verminderde broedsucces van weidevogels in het agrarisch gebied in Nederland c.q. in natuurgebieden worden onder omgevingsfactoren genoemd:
 - o verminderde openheid van het landschap;
 - o verstoring van de omgeving.
 De bouw van 45 windturbines zal duidelijk aan de verslechtering van genoemde omgevingsfactoren bijdragen en dus niet bijdragen aan het behoud van weidevogels;
- van eerdergenoemde notitie is figuur 1 (pagina 4) óók verouderd.

5. Conclusie

Reclamanten menen dat aan de randvoorwaarden voor het nemen van een verantwoord en goed gemotiveerd besluit niet is voldaan en dat er is gehandeld in strijd met de wet en algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Zij verzoeken u het voorgaande mee te wegen, dus niet over te gaan tot - althans zulks in acht te nemen - bij de vaststelling van het definitief en ontheffingsbesluit ter vergunning, met daarvan deel uitmakende documenten en stukken.

Reclamanten houden vast aan conclusies, zoals beschreven in deze zienswijze - betreffende in ieder geval: uitvoering / aanleg en onderhoud / landschap / monumenten / natuur / bomen / water / gevolgen en risico's ecologie / procedure / besluitvorming / communicatie - en verzoeken u af te zien van het bestreden besluit.

Li & Van Wieringen
Advocaten en Belastingadviseur

Groningen, 18 januari 2017

bepaaldelijk gevolmachtigde

Li & Van Wieringen

Advocaten en Belastingadviseur

Inventarislijst zienswijze

Bijlage 1	Statuten en Uittreksel Kamer van Koophandel Stichting Platform Storm.
Bijlage 2	Namenlijst cliënten juridisch traject verzet windpark DDM-OM.
Bijlage 3	Tauw, N. Jeurink, 14 april 2016, Bevindingen over documentatie van het windpark de Drentse Monden – ecologie.
Bijlage 4	CSO, J. van Mil, J., 9 januari 2017, Beoordeling ontheffing Ffwet windmolenpark DDM-OM.

Bijlage 1

Inzien uittreksel - Stichting Platform Storm (52992098)

Kamer van Koophandel, 14 april 2016 - 13:20

KvK-nummer 52992098

Woonadressen zijn geen openbare gegevens en alleen zichtbaar voor in artikel 51 Handelsregisterbesluit genoemde organisaties.

Rechtspersoon

RSIN	850700097
Rechtsvorm	Stichting
Statutaire naam	Stichting Platform Storm
Statutaire zetel	
Bezoekadres	
Eerste inschrijving handelsregister	23-06-2011
Datum akte van oprichting	21-06-2011
Activiteiten	SBI-code: 94997 - Overige belangenbehartiging De plaatsing van windmolens tegen te gaan op het grondgebied van de gemeente Borger-Ordoorn en/of het direct aangrenzende grondgebied van andere gemeenten

Bestuurders

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Adres	
Datum in functie	21-06-2011 (datum registratie: 23-06-2011)
Titel	Voorzitter
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Adres	
Datum in functie	21-06-2011 (datum registratie: 23-06-2011)
Titel	Secretaris
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Adres	
Datum in functie	23-05-2012 (datum registratie: 25-05-2012)
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Adres	
Datum in functie	19-11-2012 (datum registratie: 05-12-2012)
Titel	Penningmeester
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Adres	
Datum in functie	01-11-2013 (datum registratie: 10-12-2013)
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Gegevens zijn vervaardigd op 14-04-2016 om 13.20 uur.

STATUTEN PLATFORM STORM

NAAM ZETEL DUUR

Artikel 1

1. de stichting draagt de naam: PLATFORM STORM
2. zij is gevestigd te Nieuw-Buinen
3. de stichting wordt aangegaan voor onbepaalde tijd

DOEL EN MIDDELEN

Artikel 2

1. De stichting heeft ten doel:
 - a. de plaatsing van windmolens tegen te gaan op het grondgebied van de gemeente Borger-Odoorn en/of het direct aangrenzende grondgebied van andere gemeenten;
 - b. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.
2. De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:
 - a. het geven van objectieve voorlichting over windenergie en andere alternatieve energiebronnen;
 - b. het bijstaan van burgers die zich verzetten tegen de plaatsing van windmolens;
 - c. het zelfstandig en/of namens belanghebbenden aangaan van juridische procedures binnen de beschikbare mogelijkheden;
 - d. het aanwenden van alle overige wettige middelen, welke het bereiken van het gestelde doel kunnen dienen.

VERMOGEN

Artikel 3

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door;

- opbrengsten van activiteiten
- subsidies en donaties
- hetgeen de stichting door erfstelling, legaat, schenking of op eniger andere wijze wettig verkrijgt

BESTUUR

Artikel 4

De stichting wordt bestuurd door een bestuur, bestaande uit ten minste vijf en ten hoogste negen leden.

Het bestuur kiest uit het midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester.

De penningmeester legt uiterlijk in de maand april van elk jaar aan het bestuur de rekening en verantwoording af van het door hem in het voorafgaande boekjaar gevoerde beheer

Artikel 5

1. Bestuursleden worden benoemd voor een periode 2 jaar, doch herverkiesbaar. Bestuursleden treden af volgens een bij huishoudelijk reglement vast te stellen rooster
2. Voorts eindigt het lidmaatschap van het bestuur door overlijden, door bedanken voor het bestuurslidmaatschap door een bestuurslid, door verklaring van faillissement, door aanvraag van surseance van betaling, door curatelestelling, door ontslag door de rechtbank of door het bestuur.

3. Een bestuurslid kan door het bestuur worden geschorst
4. Ingeval van een besluit tot schorsing dient het bestuur binnen drie maanden na ingang van de schorsing te besluiten tot ontslag hetzij tot opheffing der schorsing. Bij gebreke daarvan vervalt de schorsing

Artikel 6

1. Wanneer in het bestuur een vacature is ontstaan, zal daarin door de overblijvende bestuursleden ten spoedigste worden voorzien, door benoeming van een nieuw bestuurslid.
2. Bij verschil van mening tussen de overblijvende bestuursleden omtrent de benoeming, alsmede indien ter eniger tijd alle bestuursleden mochten komen en voorts indien de overgebleven bestuursleden zouden nalaten binnen redelijk termijn in de vacatures te voorzien, zal de voorziening geschieden door de rechtbank op verzoek van ieder belanghebbende of op vordering van het openbaar ministerie

Artikel 7

1. De voorzitter en secretaris van het bestuur zijn belast met de uitvoering van de besluiten van het bestuur. Zij vertegenwoordigen gezamenlijk de stichting in en buiten rechte. Voor het aangaan van verbintenissen waarvan het op geld waardeerbare bedrag de somma van eenduizend euro (€ 1.000,--) te bovengaat, alsmede voor het aangaan van dadingen, compromissen en akkoorden en het voeren van rechtsgedingen is de voorafgaande machtiging van het bestuur evenwel vereist, met dien verstande dat bij spoedeisende gevallen, dadingen, compromissen en akkoorden kan worden volstaan met een goedkeuring achteraf. Bij ontstentenis of belet van voorzitter of secretaris wordt de stichting vertegenwoordigd door voorzitter, casu quo secretaris en een ander lid van het bestuur. Bij ontstentenis of belet van zowel voorzitter als secretaris wordt de stichting vertegenwoordigd door twee ander bestuursleden of, indien slechts 1 bestuurslid in functie is, door dit bestuurslid.
2. De leden van het bestuur genieten geen beloning ten laste van de kas van de stichting. Werkelijk gemaakte onkosten kunnen evenwel ten laste van de stichting worden gedeclareerd, voor zover het bestuur daartoe besluit.

BESTUURSVERGADERING

Artikel 8

1. Het bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter of degene die hem vervangt, ofwel ten minste twee andere bestuursleden dit gewenst acht of achten
2. De secretaris roept het bestuur bij voorkeur drie dagen tevoren en bij voorkeur schriftelijk op tot vergadering, de dag van verzending van de oproep en die van de vergadering niet meegerekend.
3. Na ontvangst van een verzoek tot het houden van een vergadering, als bedoeld in het slot van het eerste lid van dit artikel, is de secretaris verplicht de in het vorige lid bedoelde oproep tot vergadering binnen een week nadien te verzenden.
4. De secretaris draagt zorg dat van het verhandelde in de vergadering notulen worden opgemaakt, welke notulen worden toegezonden aan de bestuursleden.

Artikel 9

1. Het bestuur is bevoegd zowel in als buiten de vergadering besluiten te nemen. In het laatste geval is daartoe vereist, dat alle bestuursleden schriftelijk hun stem uitbrengen
2. Tenzij in deze statuten anders wordt bepaald, worden besluiten genomen met meerderheid van stemmen in een vergadering waarin ten minste de helft van het aantal zittende bestuursleden aanwezig is. Is in de vergadering niet ten minste de helft van het aantal zittende bestuursleden aanwezig dan zal, met inachtneming van artikel 8 sub 2 bepaalde een tweede vergadering worden bijeengeroepen, te houden uiterlijk dertig dagen na de eerste die alsdan ongeacht het aantal aanwezige bestuursleden, mits met meerderheid van stemmen, een geldig zodanig besluit kan nemen.

3. De stemmingen geschieden mondeling, tenzij een bestuurslid schriftelijke stemming verlangt. Stemming bij acclamatie is geoorloofd indien geen der bestuur leden zich daartegen verzet.
4. Mocht bij stemming over personen bij de eerste stemming geen meerderheid worden verkregen, dan zal een nieuwe stemming plaats hebben. Indien ook dan geen meerderheid verkregen wordt, zal bij een tussenstemming worden beslist tussen welke personen zal worden herstemd. Staken bij een tussenstemming of herstemming de stemmen, dan beslist het lot.
5. Indien een voorstel zaken betreft, wordt het bij staking van stemmen als verworpen beschouwd.

BOEKJAAR

Artikel 10

Het boekjaar van de stichting valt samen met het kalenderjaar. Het eerste boekjaar loopt vanaf heden tot en met eenendertig december daaropvolgend.

HUISHOUDELIJK REGELEMENT

Artikel 11

Het bestuur is bevoegd een huishoudelijk reglement vast te stellen. Het reglement mag geen bepalingen bevatten, die in strijd zijn met de wet of de statuten van de stichting

STATUTENWIJZIGING

Artikel 12

1. Het bestuur is bevoegd de statuten te wijziging. Het besluit daartoe, evenals besluit/besluiten tot schorsing of ontslag van een bestuurslid, zullen slechts worden genomen met een meerderheid van twee/derde de zittende bestuursleden tot welke vergadering tenminste drie dagen van tevoren schriftelijk is opgeroepen.
2. De wijziging komt op straffe van nietigheid tot stand bij notariële akte. Het bestuur is verplicht een authentiek afschrift van de akte van wijziging neer te leggen ter kantore van het openbaar stichtingenregister, gehouden door de kamer van koophandel en fabrieken te Emmen

ONTBINDING

Artikel 13

1. Het bestuur is gemachtigd de stichting te ontbinden. Op het daartoe te nemen besluit is toepasselijk hetgeen in het vorige artikel is bepaald aangaande een besluit tot statutenwijziging
2. De stichting wordt bovendien ontbonden;
 - door insolventie nadat zij in staat van faillissement is verklaard of door opheffing van het faillissement wegens de toestand van de boedel;
 - door rechtelijke uitspraak in de bij de wet genoemde gevallen
3. Van de ontbinding van een stichting geschiedt inschrijving in het stichtingenregister ten kantore van de voormelde Kamer van Koophandel, in het geval in het eerste lid van dit artikel bepaald, geschiedt de inschrijving door het bestuur
4. Na haar ontbinding blijft de stichting voortbestaan voorzover dit tot vereffening van haar vermogen nodig is. In stukken en aankondigingen welke van de stichting uitgaan wordt aan de naam toegevoegd: in liquidatie.
5. In het, in het eerste geval van dit artikel, bedoelde geval treedt het bestuur op als vereffenaars.
6. Het bestuur bepaald welke bestemming, na betaling van alle schulden, aan de overgebleven bezittingen van de stichting zal worden gegeven, met dien verstande, dat het saldo moet worden bestemd voor een doel, hetwelk het doel van de stichting zoveel mogelijk nabij komt.

SLOTBEPALING**Artikel 14**

In alle gevallen, waarin niet door de statuten, het reglement of de wet is voorzien, beslist het bestuur.

In afwijking van het bepaalde in artikel 6 van vorenstaande verklaarden de comparanten in hun gemelde hoedanigheden, dat voor het eerst tot bestuursleden der stichting zijn benoemd;

- de lastgever _____, als voorzitter;
- de comparant _____, als secretaris
- de lastgever _____, als penningmeester
- de lastgever _____, als gewoon bestuurslid
- de lastgever _____, als gewoon bestuurslid

Bijlage 2

Tauw

Notitie

Contactpersoon

Datum 14 april 2016

Kenmerk N001-1234473RVJ-mwl-V05-NL

Bevindingen over documentatie van het windpark de Drentse Monden - ecologie

1 Inleiding

In de omgeving van Stadskanaal worden door het Rijk voorbereidingen getroffen voor de realisatie van een groot windmolenpark, het windpark 'de Drentse Monden en Oostermoer'. Voor dit project is inmiddels een Rijksinpassingsplan in procedure gebracht. Het plan en talrijke bijlagen, waaronder een milieueffectrapport (MER), een natuurtoets en een passende beoordeling, zijn ter visie gelegd. Advocatenkantoor Li & van Wieringen heeft Tauw gevraagd de delen daarvan die betrekking hebben op ecologie te beoordelen. Deze notitie bevat de resultaten daarvan.

2 Bevindingen met betrekking tot de documentatie over ecologie

2.1 Vooraf

In het geval de conclusies in de rapportages over het Voorkeursalternatief (VKA) gunstiger zijn dan de conclusies in de rapportages van de varianten, zijn alleen de conclusies over het VKA beoordeeld. Uiteindelijk zullen immers de effecten van het VKA een belangrijke basis zijn voor de keuze het voornemen uit te voeren. Deze werkwijze heeft bijvoorbeeld betrekking op de overschrijding van de 1 %-norm van de gewone dwergvleermuis bij enkele varianten. Deze wordt bij het VKA echter niet meer overschreden.

2.2 Methoden

Diverse data lijken nogal oud. Zo stammen data van het Natuurloket (aanwezigheid en verspreiding van watervogels binnen en rondom het plangebied zijn verkregen via het Natuurloket) uit de periode juli 2007 tot en met juni 2012. Het broeden van de roek in het plangebied wordt bijvoorbeeld op basis van deze gegevens uitgesloten maar dit is een soort die in of rondom het plangebied in potentie kan opduiken. Vanwege de vliegbewegingen vormen windmolens dan een risico op aanvaringen bij de soort.

Kenmerk N001-1234473RVJ-mwl-V05-NL

Bovendien is deze soort een van de weinige soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn dus deze leemte in kennis is een risico (van roeken iets verder van de locaties omdat in 2015 wel is gekeken naar nesten in de directe omgeving). Conclusies over vleermuizen zijn vooral gebaseerd op data van vleermuistellingen uit 2012. Bij toetsingen aan de Flora- en faunawet worden doorgaans meer dan drie jaar oude gegevens (mobiele soorten als vogels en vleermuizen) respectievelijk meer dan vijf jaar oude gegevens (niet-mobiele soorten) als verouderd beschouwd.

Broedvogels zullen een verstoring ondervinden vanwege de aanwezigheid van windmolens. Deze verstoring wordt beperkt in afstand genoemd. Juist van soorten van open landschappen zoals die voorkomen in een rondom het plangebied zal deze verstoring groot zijn. Het zou daarom goed zijn om een exacte bronverwijzing toe te voegen voor bijvoorbeeld de volgende bewering: 'In de soortspecifieke beoordeling van de verstoring is hier rekening mee gehouden en is gewerkt met een voor de desbetreffende soort toepasselijke verstoringsafstand, voor ganzen en zwanen bijvoorbeeld 400 m.' Het is onduidelijk waar deze 400 meter vandaan komt terwijl dit een essentiële aanname is in de berekeningen.

Zie ook bijlage waar voor zwanen een afstand van 500-600 meter wordt genoemd. De vraag is verder of deze afstand ook algemeen geldig is voor soorten die via de akkerfaunagebieden van de provincie worden beschermd.

2.3 Flora- en faunawet

De effecten op enkele slaapplaatsen en kolonies in de directe omgeving lijkt onvoldoende onderzocht. Zo wordt de Plas Langebosch (Zeilplas) bij Veendam gebruikt als slaapplaats van eenden en meeuwen maar wordt deze niet genoemd. Deels kunnen deze soorten in de omgeving van het plangebied foerageren. Echter, een soort als wilde eend foerageert ook heel vaak 's nachts, zodat deze soort tijdens reguliere tellingen wordt gemist. Is hier rekening mee gehouden? In de vloeivelden broeden onder andere kokmeeuw en visdief: kunnen de effecten op deze soorten kwantitatief worden bepaald?

Het rapport over ganzenvliegbewegingen roept de vraag op waarom het plangebied zo in trek is bij ganzen als foerageergebied. Is het geen risico om alle omliggende akkergebieden van een even goede kwaliteit te veronderstellen zoals in de berekeningen in de natuurtoets gebeurt? Verder wordt bijvoorbeeld in figuur 3.4 van dat rapport aangegeven dat "Groepen ganzen die in het donker alleen met de radar zijn waargenomen, maar waarvan het exacte aantal vogels onbekend is gebleven" niet in de figuur zijn opgenomen. Een toelichting waarom dat zo is, ontbreekt. Als dit een aanmerkelijk aantal ganzen betreft, kan dit achterwege laten wel het beeld van dit figuur kleuren (er wordt niet in de tekst naar dit figuur verwezen zodat een eventuele toelichting hierop ook niet in de tekst is te vinden).

Kenmerk N001-1234473RVJ-mwl-V05-NL

We merken verder op dat een incidenteel aanvaringslachtoffer van een zeer zeldzame soort als de grauwe kiekendief toch een effect op de gunstige staat van instandhouding kan hebben. Daar komt bij dat op pagina 114 van de natuurtoets al wordt vermeld dat de verwachte sterfte onder vogels en vleermuizen als gevolg van dat windpark niet als incidenteel gezien mocht worden.

Over de vleermuizen wordt geconcludeerd dat de laatvlieger geen effecten ondervindt. Op basis van welke data dit wordt geconcludeerd is niet direct duidelijk. Vooralsnog lijken de effecten op deze soort (te) snel weggeschreven. Van de rosse vleermuis wordt geconcludeerd dat deze hooguit zeer incidenteel in het plangebied voorkomt. Daarom wordt ingeschat dat de kans op aanvaringslachtoffers onder rosse vleermuizen in het plangebied verwaarloosbaar is. Maar is voor deze rode lijst-soort een kwantificering hiervan mogelijk?

Voor vleermuizen wordt erkend dat "In algemene zin ... nog weinig bekend [is] over de relatie met windturbines. Het is niet duidelijk hoe de aantallen slachtoffers zich verhouden tot het werkelijke aantal langs trekkende exemplaren en tot dichtheden / populatieomvang. Door uit te gaan van een worst case inschatting wordt deze onzekerheid ondervangen."

Gezien deze passage is onduidelijk waarop men de mededeling baseert dat sprake is van een worst case scenario waarvan in de beoordeling wordt uitgegaan.

Het is een juiste werkwijze dat wordt ingegaan op effecten op (bedreigde) rode lijst-soorten binnen het plangebied. Echter, er wordt (te) snel geconcludeerd dat er geen effecten zullen zijn op de meeste soortgroepen ("Het is uitgesloten dat (al dan niet) beschermde soorten planten, ongewervelden, vissen, reptielen en amfibieën en grondgebonden zoogdieren gedood worden als gevolg van in gebruik zijn van windturbines. Dit geldt overigens ook voor de Rode Lijstsoorten binnen deze soortgroepen."). Waarom geldt dat laatste voor alle rode lijst-soorten? Zijn er geen rode lijst-soorten die zodanig ecologisch afwijken dat hiervoor een aparte afweging moet worden gemaakt? In een aantal gevallen wordt vermeld dat een beschermde of rode lijst-soort "hooguit lokaal en zeldzaam voorkomen in het plangebied" voorkomen. Zijn met deze formulering effecten dan volledig uitgesloten? Hoe werkt bemaling door op vochtminnende soorten van de rode lijst? Plaatsen van funderingen. Deze worden normaal gesproken geheid, wat leidt tot trillingen die in een gebied rondom een molen merkbaar zullen zijn. Daarnaast leidt de aanwezigheid van een heimachine en personeel tot verstoring van fauna in de directe omgeving, met name vogels. Plaatsen van mast en turbine. Deze worden normaal met behulp van een hoogwerker geplaatst. De werkzaamheden kunnen leiden tot verstoring van fauna in de directe omgeving. Voor het plaatsen van turbines zullen ook transportwegen en opstelplaatsen noodzakelijk zijn. De bouwactiviteiten kunnen langs de transportwegen, rond de opstelplaatsen en rond de locaties van de windmolens tot versturende effecten leiden op bijvoorbeeld vogels, zoals ganzen.

Advies:

Wij adviseren de mogelijke effecten van de (oprichting en de) exploitatie van dit windmolenpark op vleermuizen nader te onderbouwen. Van welke soorten dreigt de natuurlijke sterfte met meer dan 1 % toe te nemen?

2.4 Natuurbeschermingswet 1998

Het valt op dat de focus bij de Duitse Natura 2000-gebieden direct ligt op alleen de zwanen en ganzen. Voor deze gebieden zijn echter ook enkele soorten eenden, reigers en meeuwen aangewezen die alle in theorie in het plangebied kunnen foerageren. Het lijkt goed om ook aan deze soorten meer aandacht te besteden.

Er is verder een fout geslopen in de beschrijving van de kleine zwaan. Op pagina 423 van het MER staat: "De soorten kleine zwaan en toendrarietgans zijn regelmatig in het plangebied aanwezig. De actieradius van de kleine zwaan is 6 kilometer (van Gils & Tijssen 2007 in van der Vliet et al. 2011). ... (Significant) versturende effecten (inclusief sterfte) van de aanleg en het gebruik van Windpark De Drentse Monden - Oostermoer op de populatie kleine zwanen in het Natura 2000-gebied Bargerveen zijn op voorhand met zekerheid uit te sluiten." Dit is onjuist: de in het artikel genoemde afstand voor kleine zwaan bedraagt 12 kilometer (dus het dubbele van wat hier genoemd wordt) zodat effecten op kleine zwaan vanuit deze gebieden niet om deze reden kunnen worden uitgesloten. Dit heeft zijn doorwerking in andere rapporten waaronder de passende beoordeling. Ook het op Duits grondgebied gelegen Vogelrichtlijngebied Emstal van Lathen bis Papenburg (DE2909-401) is mede vanwege het belang van dat gebied voor kleine én wilde zwaan aangewezen.

Bij lezing van de effecten viel verder op dat er geen toetsing is gedaan van de effecten van bemaling op Natura 2000-gebieden. Liggen deze op een te grote afstand hiervoor? Verder geldt voor vogelsoorten waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen dat zij ook via (stikstofgevoelige) leefgebieden effecten kunnen ondervinden van stikstofdepositie. Dit wordt niet verder beschreven, ook niet in de aanvullende notitie.

Ten slotte wordt over cumulatie met andere projecten vermeld dat een cumulatietoets niet wordt uitgevoerd omdat het totaaleffect dusdanig klein dat ook projecten in cumulatie geen probleem vormen. Maar juist voor een dergelijke bewering moet een cumulatietoets worden uitgevoerd. Er zijn in dit gebied diverse andere projecten die de effecten van het windpark de Drentse Monden en Oostermoer zouden kunnen versterken. Voorbeelden zijn de windparken nabij de N33 bij Veendam en die bij Emmen. In een cumulatietoetsing zou in elk aan deze projecten aandacht besteedt moeten worden.

Advies:

Wij adviseren de effecten van (de oprichting en) de exploitatie van dit windmolenpark op vogels met een relatief grote actieradius nader te beschouwen. Op welke soorten is een effect mogelijk en voor welke soorten geldt dat hierdoor de natuurlijke sterfte met meer dan 1 % toeneemt? We raden u aan deze analyse vooral voor kwetsbare soorten als kleine en wilde zwaan en toendrarietgans, maar ook voor andere soorten met een grote actieradius (zoals bepaalde soorten meeuwen) te onderzoeken.

Bijlage 4

Beoordeling ontheffing Ffwet windpark DDM-OM

Project:	Windpark De Drentse Monden Oostermoer
Onderwerp:	Beoordeling ontheffing Flora- en faunawet
Referentie:	16M1287.NOT001.MilJa.v1
Status:	Definitief
Datum:	9 januari 2017
Auteur:	
Geverifieerd door:	
In opdracht van:	Li & van Wieringen advocaten en belastingadviseur

1 Inleiding

In opdracht van Li & Van Wieringen advocaten en belastingadviseur heeft LieveenseCSO Milieu B.V. een beoordeling uitgevoerd van de voor windpark De Drentse Monden Oostermoer (DDM-OM) verleende ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet (kenmerk: FF/75C/2015/0382.toek.js). Het ontwerpbesluit voor deze ontheffing ligt van vrijdag 9 december 2016 tot en met donderdag 19 januari 2017 ter inzage. Deze beoordeling betreft een feitelijke inhoudelijke beoordeling van de ontheffing en de bijbehorende achtergrond onderzoeken zoals deze ter inzage liggen.

Voorafgaand aan de beoordeling heeft Li & Van Wieringen advocaten en belastingadviseur enkele specifieke vragen gesteld. Deze zullen, gecombineerd met een algemene inhoudelijke beoordeling, hieronder beantwoord worden.

Uit bestudering van de documenten bij de ontheffingsaanvraag komt naar voren dat, hoewel er gebruik is gemaakt van de beschikbare literatuur en onderzoeksgegevens, er te weinig onderzoek is gedaan om de ecologische effecten voor dit specifieke project te kunnen onderbouwen. Dit is mede het resultaat van het feit dat de beschikbare literatuur daar onvoldoende informatie voor bevat. De basis voor de harde conclusies die zijn getrokken is daardoor onvoldoende voor een ontheffingsaanvraag. Wij zijn derhalve van mening dat een ontheffing niet verleend zou moeten worden. Aanvullend onderzoek en een goede onderbouwing van de gebruikte literatuur is noodzakelijk om een onderbouwde afweging te kunnen maken.

2 ORNIS 1% mortaliteitsnorm

De ontheffing is in ontwerp verleend voor de verbodsbepalingen uit artikel 9 van de Flora en faunawet voor zover dit betreft het doden en verwonden van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en 81 vogelsoorten.

Om de effecten op de soorten te beoordelen is gebruik gemaakt van de 1% mortaliteitsnorm (ORNIS-norm) om het effect op de gunstige staat van instandhouding te bepalen. Lange tijd werd deze norm alleen gebruikt voor vogelsoorten. Sinds begin 2015 is echter ook geaccepteerd dat deze methode ook gebruikt kan worden bij de vraag of bij diersoorten (van de habitatrictlijn, waaronder vleermuizen) de gunstige staat van instandhouding in het geding is. Deze methode is juist toegepast op het project.

Onzekerheidsmarge verspreidingsgegevens

Voor de effectbepaling voor de betreffende soorten is echter gebruik gemaakt van verspreidingsgegevens met ruime marges (zie bijvoorbeeld hoofdstuk 9 van Jonkvorst *et. al.*, 2015a) waardoor de gebruikte aantallen onnauwkeurig en niet realistisch zijn. De aantallen aanwezige vogels zijn in absolute zin niet 100% nauwkeurig. Dit kan voor de 1% berekeningen een te groot risico zijn voor soorten waarbij de sterfte dicht bij de 1% norm zit. Ook kan deze onzekerheid van invloed zijn op soorten waarvan nu bepaald is dat deze enkel incidenteel voorkomen. Juist voor deze zeldzame soort is de 1% norm laag, waardoor ieder slachtoffer een effect op de gunstige staat van instandhouding kan hebben. Negatieve gevolgen kunnen, voor andere soorten dan waarvoor ontheffing is gevraagd, hierdoor niet voldoende worden uitgesloten.

Hiernaast blijkt uit de diverse onderzoeksrapporten dat er:

- i. geen volledig beeld is van de verspreiding van soorten:
 - Jonkvorst *et. al.* (2015b). In dit onderzoek naar de Vliegbewegingen van ganzen en zwanen in Oost-Drenthe wordt de kanttekening gemaakt dat de ochtendtellingen niet gebiedsdekkend uitgevoerd zijn. Het overzicht van de radarlocaties laat daarnaast enkele grote gaten in de dekking van het onderzoek zien. Juist van het centrale deel van het plangebied is geen informatie beschikbaar.
 - In het Natuurtoets voor Windpark De Drentse Monden - Oostermoer (Jonkvorst *et. al.*, 2015a) is op diverse plaatsen opgenomen dat getallen een eerste raming zijn op basis van gegevens met een onzekerheidsmarge, er wordt zelfs genoemd dat: *“De berekeningen in dit rapport, bijvoorbeeld van het potentieel aantal aanvaringslachtoffers of het areaal potentieel verstoord voedselgebied, zijn gebaseerd op aannames omdat gedetailleerde en locatiespecifieke informatie over bijvoorbeeld het aantal vliegbewegingen en vlieggedrag van betrokken soorten niet voorhanden was.”* Het lijkt erop dat deze gegevens ook gebruikt zijn voor de uiteindelijk ontheffingsaanvraag.
 - In de toelichting op vragen van het bevoegd gezag (6 juni 2016) wordt gemeld dat dat er binnen het plangebied nauwelijks recente gegevens voorhanden zijn en dat er derhalve een extrapolatie is uitgevoerd op basis van gegevens van buiten het plangebied. Deze delen buiten het plangebied herbergen hogere dichtheden (aan in dit geval akkervogels). Maar er is niet onderbouwd waarom het plangebied dan lagere dichtheden zou bevatten.

- ii. niet gebruik is gemaakt van algemeen gebruikte protocollen:
Uit het onderzoek naar vleermuizen (Korsten *et al.* 2012) blijkt dat het plangebied niet vlakdekkend is onderzocht. Hiernaast zijn niet alle meetpunten minimaal twee maal onderzocht, zoals gebruikelijk is in het vleermuisprotocol van 2012 en het vigerende protocol van 2013 (Vleermuisvakberaad, 2012 en 2013). De meetpunten dr002, dr005, dr009, dr012 en dr013 zijn 1 maal onderzocht. Dit protocol is echter geen verplichte onderzoeksmethode, maar er kan van worden afgeweken met een goede onderbouwing. Deze is echter niet aangetroffen in het onderzoeksrapport. Ook is niet onderbouwd waarom afgeweken wordt van de minimale tussenperiode tussen de onderzoeksronden van acht weken.

- iii. dat er gebruik is gemaakt van 'oude' data:
Een (groot) deel van de onderzoeksgegevens stamt uit de periode van voor 2012 (zie ook van der Vliet en Jeurink, 2016). Bij toetsingen aan de Flora- en faunawet worden doorgaans meer dan drie jaar oude gegevens voor mobiele soorten als vogels en vleermuizen als verouderd beschouwd. De onderzoeken zijn voor de uiteindelijk aanvraag van de ontheffing slechts deels vernieuwd, waardoor de ontheffing op onaanvaardbaar verouderde gegevens is verleend. De aanwezigheid van nesten van de roek als soort met een jaarrond beschermd nest is hierdoor bijvoorbeeld uitgesloten, terwijl deze in de directe omgeving (<1 kilometer; zie paragraaf 9.2.2. van Jonkvorst *et al.* 2015a) wel aanwezig is. Door niet uit te gaan van recente gegevens kan de Flora- en faunawet overtreden worden.

'Worst-case' en deskundigen oordeel

Hiernaast wordt regelmatig genoemd dat er in de beoordeling van de effecten wordt uitgegaan van een zogenaamde 'worst-case' benadering, waarbij in enkele gevallen op basis van een deskundigen oordeel aan de hand van de eigenschappen van het landschap wordt bepaald dat er waarschijnlijk een lagere dichtheid aan vleermuizen in het plangebied voorkomt of dat het aantal slachtoffers onder vogelsoorten waarschijnlijk lager ligt dan gemiddelden op basis van onderzoek. Indien deze 'worst-case' benadering daadwerkelijk zou worden toegepast dan zouden alleen de minder gunstige onderzoeksresultaten gebruikt worden. Op basis daarvan wordt ingeschat dat negatieve gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding niet kunnen worden uitgesloten.

Incidentele slachtoffers

Uit de onderbouwing van de aanvraag blijkt dat er voor (vogel)soorten waarvoor alleen incidenteel slachtoffers worden verwacht, geen ontheffing is aangevraagd. Hierbij wordt aangenomen dat deze soorten uiterst incidenteel in het windpark aanwezig zijn, waardoor de kans op een aanvaring met een windturbine 'verwaarloosbaar' klein is. Door deze uitzonderlijk lage sterfte kans is geen ontheffing op grond van de Flora- en faunawet vereist.

In Gyimesi *et. al.* (2015) is in bijlage 2 een gestandaardiseerde selectieproces opgenomen. Het is onduidelijk op basis waarvan deze methode een gestandaardiseerde methode betreft. Daarnaast wordt niet onderbouwd welke soorten en waarom deze als incidenteel beschouwd worden. Incidentele slachtoffers kunnen echter ook een effect op de gunstige staat van instandhouding hebben. Voor zeldzame soorten (lokale) soorten met een binding met het plangebied kan een klein effect al een groot gevolg hebben. Een beoordeling van deze incidentele slachtoffers is noodzakelijk. Daarnaast is het doden van vogels, hoe incidenteel ook, verboden onder de Flora- en faunawet.

Cumulatie

In de aanvullende brief van 14 september 2016 wordt door de heer (Pondera consult) extra toelichtende informatie over cumulatie gegeven. In deze paragraaf wordt toegelicht dat voor het windpark DDM-OM de negatieve gevolgen niet gecumuleerd zijn met andere (windenergie)projecten omdat ten tijde van het opstellen van de effectonderzoeken voor dit project de andere projecten (onder andere windpark N33) nog onvoldoende concreet waren. Later is in de cumulatietoets voor het windpark N33 een cumulatietoets opgesteld (Pustjens, 2016), waaruit blijkt dat voor geen van de betrokken soorten de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt als gevolg van cumulatie met de effecten van DDM-OM.

De 1% mortaliteitsnorm is voor de vogelsoorten echter gebaseerd op de landelijke populatie. Om de cumulatieve gevolgen op landelijke schaal te beoordelen dienen ook de projecten op landelijke schaal gecumuleerd te worden. Hiernaast dienen niet alleen windenergie projecten beschouwd te worden, maar dienen alle projecten of gebiedsplan projecten met autonome ontwikkelingen die een negatief effect kunnen hebben op de landelijke populatie gewogen te worden. Ditzelfde geldt voor de projecten binnen het 'catchment area' voor de cumulatieve effecten op vleermuizen. Het is niet uit te sluiten er binnen dit gebied geen andere projecten met een negatief effect op de populaties zijn.

Onderbouwing 1% bij vleermuizen

Bij de schatting van het aantal vleermuisslachtoffers is voor windmolens met een laag risico het aantal slachtoffers op 0,3 vleermuis per turbine per jaar vastgesteld. Er is echter geen onderbouwing waarom dit op 0,3 individuen is vastgesteld. Daarnaast wordt aangegeven dat in algemene zin er nog onduidelijkheid bestaat over de relatie tussen vleermuizen en windmolens. De omvang van de lokale populatie is bepaald op basis van een dichtheid aan vleermuizen zoals deze bepaald is in Engeland en Duitsland. Gebieden met over het algemeen een hoge dichtheid aan landschapselementen. In paragraaf 5.2.1 van de aanvraag (Ten Klooster, 2015) wordt echter aangegeven dat de dichtheid van vleermuizen in het plangebied voor Nederlandse begrippen erg laag is, vanwege het open karakter. Hierdoor wordt ingeschat dat een dichtheid van 8 gewone dwergvleermuizen per vierkante kilometer een overschatting van de totale populatie en daarmee de 1% grens. Ook is dan een dichtheid van 2,4 ruige dwergvleermuizen per vierkante kilometer op basis van een evenredige verdeling van 100.000 individuen over geheel Nederland een grove overschatting.

3 Andere soorten en effecten

Naast de soorten en het verbod waarvoor ontheffing aangevraagd is, is er een reële kans dat andere verboden overtreden worden en andere soorten negatieve gevolgen van het project ondervinden. Hieronder worden de potentiële effecten op de laatvlieger en rosse vleermuis en eventuele effecten als gevolg van verstoring toegelicht.

3.1 Laatvlieger en rosse vleermuis

Er is ontheffing aangevraagd voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Naast de twee dwergvleermuissoorten is ook de aanwezigheid van de laatvlieger in het plangebied vastgesteld (paragraaf 7.2.3 Jonkvorst *et. al.*, 2015a). In bijlage 5 van dit rapport wordt, zonder onderbouwing, aangenomen dat de laatvlieger zelden op rotorhoogte vliegt.

Limpens *et. al.* (2007) geeft echter aan dat deze soort op vergelijkbare hoogtes vliegt als de gewone en ruige dwergvleermuis. Deze soort foerageert namelijk regelmatig boven open gebieden, wat ook blijkt uit de waarnemingen die voor dit project gedaan zijn: "*De aanwezigheid van foeragerende laatvliegers hoog boven een weiland aan de...*". Op basis van de beschikbare achtergrondgegevens kan niet worden geconcludeerd dat voor deze soort geen beoordeling en/of ontheffing nodig is. Een nadere kwantificering van de effecten is nodig.

Van de rosse vleermuis wordt geconcludeerd dat deze alleen sporadisch in het plangebied voorkomt. Limpens *et. al.* (2007) merkt op dat deze soort waarschijnlijk tot op 100 meter hoogt, buiten bereik van de detectieapparatuur kan jagen. Mogelijk zijn hierdoor waarneming gemist. Voor deze zeldzame rode lijst soorten kan een beperkt effect al snel negatieve gevolgen voor de populatie hebben. Een nadere kwantificering van de effecten is nodig om uit te kunnen sluiten of de 1%-norm wordt overschreden (zie ook hoofdstuk 2).

3.2 Verstoring

In Gymesí *et. al.* (2015) is geconcludeerd dat door de versturende werking van geluid, de bewegingen en/of de fysieke aanwezigheid van (draaiende) windturbines in de gebruiksfase. Door de versturende werking wordt het leefgebied in de directe omgeving van de windturbines minder geschikt, waardoor bepaalde soorten het plangebied kunnen verlaten. Deze verstoringafstand verschilt per soort.

Verstoring door aanwezigheid en barrière werking

In Natuurtoets bij het MER (Jonkvorst *et. al.*, 2015a) is beoordeeld dat er geen negatieve gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van broedvogels en niet-broedvogels door de verstoring in de gebruiksfase. Voor de niet-broedvogels is echter uitsluitend gebruikgemaakt van gegevens van soorten met een instandhoudingsdoelstelling in de Natura 2000-gebieden 'Zuidlaardermeergebied' en 'Bargerveen'. Er is geen beoordeling

gedaan voor de soorten van Natura 2000-gebied op vergelijkbare afstand in bijvoorbeeld Duitsland en voor soorten waarvoor geen instandhoudingsdoelstelling is opgesteld, maar wel beschermd zijn onder de Flora- en faunawet.

Hiernaast vormt het windpark mogelijk een barrière voor verschillende soorten. Diverse soorten zullen alleen al door de aanwezigheid het plangebied niet gebruiken, waardoor de landelijke populatie zal afnemen en trekvogels zullen omvliegen waardoor de fitness van deze soorten afneemt. Deze verstoringseffecten zijn niet inhoudelijk beoordeeld en er is geen ontheffing van artikel 10 van de Flora- en faunawet (opzettelijk verontrusten) aangevraagd.

Verstoring door geluid

Op basis van de Natuurtoets bij het MER (Jonkvorst *et. al.*, 2015a) is bepaald dat alleen artikel 9 wordt overtreden als gevolg van de aanleg en gebruik van het windpark. Uit de natuurtoets blijkt dat de buizerd en havik als soorten met een jaarrond beschermd nest in het plangebied aanwezig zijn, waardoor er ook een reële kans bestaat dat ook andere verboden overtreden worden.

Er is geen onderzoek gedaan naar de verstorende werking van geluid op de aanwezig (broed) vogels. Ten aanzien van het effect van continue verkeerslawaaï op natuurwaarden, is ten aanzien van broedvogels voldoende kennis aanwezig inzake dosis-effectrelaties (Reijnen *et. al.*, 1992). Het continue geluid van een windmolen is hiermee vergelijkbaar. Voor weidevogels geldt een drempelwaarde van 47 dB(A) en voor bosvogels een drempel van 42 dB(A). Uit het MER blijkt dat de gemiddelde geluidscontouren (Lden 42 en 47) een grotere verstoord zone tot gevolg hebben dan de 50 meter die in de beoordeling (paragraaf 4.5.1.; Gyimesi *et. al.*, 2015) als gemiddelde verstoringafstand voor de buizerd wordt gegeven.

Er is een reële kans dat ook andere soorten met een jaarrond beschermd nest binnen of net buiten het plangebied verstoord door geluid van de windmolens. Hierdoor wordt mogelijk ook artikel 11 van de Flora- en faunawet voor diverse soorten (bijvoorbeeld buizerd) overtreden. Mogelijk ondervinden ook vleermuizen negatieve gevolgen als gevolg van geluidsverstoring.

4 Wet Natuurbescherming

De Wet Natuurbescherming (Wn) treedt op 1 januari 2017 in werking. De Wn voorziet vanaf 1 januari 2017 in het wettelijk kader voor de bescherming van Natura 2000-gebieden, planten- en diersoorten en houtopstanden en vervangt hierdoor onder andere de Flora- en faunawet.

Nieuwe soorten

De ontheffing die op dit moment ter inzage ligt gaat uit van de bepalingen van de Flora- en faunawet. Met het in werking treden van de nieuwe wet (op 1 januari 2017) vervalt de bescherming voor enkele soorten, maar worden ook enkele nieuwe soorten (zoals planten, dagvlinder en libellen van de rode lijst) beschermd.

De verleende ontheffingen en bijbehorende voorschriften blijven voor alle soorten (ook die waarvan de bescherming vervalt) van kracht. Hierbij is het van belang dat indien er negatieve effecten op nieuwe beschermde soorten optreden een aanvullende ontheffing nodig is. Het voorliggende ontwerpbesluit is aangevraagd op basis van de Flora- en faunawet, maar zal worden afgehandeld op basis van de Wet natuurbescherming (email 6 januari 2017: de heer [naam], Ministerie van Economische Zaken).

Mogelijk zijn enkele van deze soorten (bijvoorbeeld akkeronkruiden als de roggelelie) in het plangebied aanwezig. Deze aanwezigheid van én de eventuele effecten op deze 'nieuwe' soorten is echter niet als zodanig onderzocht. Hierdoor is het niet uit te sluiten dat voor de uitvoering van dit project een aanvullende ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig is. Omdat de ontheffingsaanvraag zal worden afgehandeld op basis van de Wn, is een onderbouwing van deze potentiële effecten noodzakelijk.

Verstoren van vogelsoorten opgenomen op bijlage II van de conventie van Bern

Onder de Flora- en faunawet werd een onderscheid gemaakt tussen het 'verontrusten van dieren' (artikel 10) en het 'verstoren van nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen' (artikel 11). Een onduidelijk onderscheid, waarbij door het verstoren van verblijfplaatsen immers vaak automatisch ook het dier werd verontrust. De Wet natuurbescherming kent dit onderscheid niet en verbiedt alleen het opzettelijk verstoren van soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Mogelijk zijn in het plangebied vogelsoorten aanwezig, waarvoor nu géén ontheffing is aangevraagd, maar waarvoor (onder de nieuwe wet) toch een ontheffing nodig kan zijn. (zie ook paragraaf 3.2)

Onder de nieuwe wet zijn diverse vogelsoorten ook beschermd onder het regime van de habitatrichtlijn (zie Boerema & Onrust, 2016). Dit betreft de soorten welke zijn opgenomen in de bijlage II van de conventie van Bern. Voor deze soorten is mogelijk artikel 3.1 lid 5 niet van toepassing om dat deze vogels tevens onder het beschermingsregime van de artikel 3.5 vallen. Deze soorten zijn dus in deze realiteitszin strikter beschermd dan de andere vogelsoorten.

Naast het doden van soorten worden deze ook verstoord door de aanwezigheid van de windmolens. Voor soorten (onder andere algemene soorten als buizerd, havik, koolmees) welke ook onder beschermingsregime van artikel 3.5 van de Wet Natuurbescherming vallen dient aannemelijk ontheffing worden aangevraagd voor het opzettelijk verstoren, onafhankelijk van of de gunstige staat van instandhouding in het geding is.

Belangrijk zijn hier ook de specifieke ontheffingsgronden van beide artikelen, waarbij deze op grond van artikel 3.1 beperkter zijn dan die op grond van artikel 3.5. Ontheffingen voor vogelsoorten genoemd op bijlage II van de conventie Bern van kunnen naar verwachting alleen verleend worden op basis van de beperktere ontheffingsgronden uit artikel 3.1 (zie Boerema & Onrust, 2016). Met het in werking treden van de Wet Natuurbescherming bestaat de gerede kans en basis, dat een aanvullende beoordeling en/of ontheffing vereist is voor het verstoren van de aanwezige soorten. Vanwege de afhandeling op basis van de Wn is het nodig om ook hier aandacht aan te schenken bij de ontheffingsaanvraag.

5 Literatuur

Boerema, L. & F. Onrust, 2016 De Wet natuurbescherming: soortenbescherming. In *Journal Flora en Fauna*. Actualiteiten over soorten- en gebiedsbescherming. *Journal Flora en Fauna* 2016/3. P79-91. Sdu Uitgevers, Den Haag.

Gymesi, A., F. van Vliet, K.D. van Straalen & H.A.M. Prinsen, 2015 Effecten op beschermde soorten van Windpark De Drentse Monden – Oostermoer. Beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet. Rapport 15-055. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Jonkvorst, R.J., F. van Vliet, H.A.M. Prinsen & R.R. Smits, 2015a. Natuurtoets voor Windpark De Drentse Monden - Oostermoer, provincie Drenthe. Achtergrondrapport bij het MER. Rapport 13-139. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Jonkvorst, R.J., R.R. Smits & H.A.M. Prinsen, 2015b Vliegbewegingen van ganzen en zwanen in Oost-Drenthe. Vliegroutes in de omgeving van de geplande windparken Drentse Monden en oostermoer in winter 2011/2012 en 2014/2015. Rapport 12-061. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Korsten, A.J.H.M., E. van der Ploeg & D.E.H. Wansink, 2012 Vleermuizen in Noordoost-Drenthe. Onderzoek naar vleermuizen voor het MER Windpark Drentse Monden & Oostermoer. Rapport 12-175. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Limpens, H., H. Huitema & J. Dekker, (2007). Vleermuizen en windenergie. Analyse van effecten verplichtingen in het spanningsveld tussen vleermuizen en windenergie, vanuit de ecologische en wettelijke invalshoek. Rapportnummer 2006.50. Stichting VZZ. Arnhem. In opdracht van Senternovem.

Pustjens, W., 2016 Bijlage 1 aanvraag ontheffing flora en faunawet. Windpark N33. Definitief. Projectnummer 709016. Pondera Consult. Hengelo

Reijnen M.J.S.M., G. Veenbaas & R.B.P. Foppen, 1992. Het voorspellen van het effect van snelverkeer op broedvogelpopulaties. Dienst Weg- en Waterbouwkunde van Rijkswaterstaat en DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek.

Vleermulsvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2012, 24 februari 2012.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2013, 27 maart 2013.

Vliet, R. van der & N. Jeurink 2016 Bevindingen over documentatie van het windpark de Drentse Monden - ecologie. Kenmerk N001-1234473RVJ-mwl-V05-NL. Tauw, Deventer..

Zienswijze ontwerpbesluiten Windpark De Drentse Monden en Oostermoer Fase 2.

In Duitsland zet men de windmolens langs de landsgrens. Duitse gemeenten zijn verplicht duurzame energie op te wekken en doen dat met windenergie. Men is daar al toe aan de tweede generatie molens; deze zijn groter maar er staan er minder.

Het zou goed zijn als Nederland, met name de provincie Groningen en Drenthe, hun windmolen parken ook langs de grens met Duitsland zou zetten. Op die manier hebben minder mensen er last van.

Wat de gemoederen ook zou bedaren is het beter verdelen van de onder de lokale bevolking. De wind is van iedereen dus mag iedereen er van profiteren. Nu is de boer die veel grond heeft de koning. Dat is onrechtvaardig.

Verder is het zaak dat de ontwikkelaars rekening houden met het feit dat het betreffende gebied Lofar antenne gebied is.

Verzonden: Woensdag 18 januari 2017 16:28
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters: .
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ik heb een bijlage in open office geschreven.maar kreeg die niet in de bijlage.ik heb geprobeerd het bestand naar een ander bestand over te zetten .hopelijk komt dit over.Zo niet dan graag contact.

Reactie

Zienswijze tegen Het ontwerpbesluit voor de ontheffing flora- en faunawet windpark ddmom (de Drentse monden Oostermoer)

Hieronder een aantal punten.

-Er wordt te snel geaccepteerd dat er dieren gedood moeten worden om het milieu te redden.

- De 1% regel deugt niet. Gezien de huidige achteruitgang van de meeste soorten. Er zijn alternatieven voorhanden. (zoals zonne-energie.) Daaruit concludeer ik dat de 1% regeling niet van toepassing is. Van niet opzettelijk doden wordt het opzettelijk doden. Juist voor de soorten die al zeldzaam zijn of weinig voorkomen is de 1% norm desastreus. 1% van een zeldzame zeearend (een paar dagen geleden nog in het gebied waargenomen). (Zie Waarnemingen.nl) is toch echt een dode zeearend. En het is nergens bewezen dat de aanvaringskans van een individu van een soort sowieso kleiner is om in een molen te sterven dan een groep.

- De hele opzet van de ontheffing flora en faunawet + bijbehorende onderzoeken deugt niet. Wij van we eend raden we eend aan. De initiatiefnemers en projectontwikkelaars zorgen voor de aanvraag en huren onderzoeksbureaus in die hun standpunten ondersteunen.

- De enorme omvang van de ontheffingsaanvraag + bijbehorende onderzoeken omvat ongeveer 500 pagina's maakt het voor mensen met weinig tijd en weinig verstand van de problematiek, praktisch onmogelijk het geheel te begrijpen. Wat wel duidelijk is is dat het geheel niet door natuurliefhebbers is geschreven, maar door mensen die hun doel willen bereiken met het acceptabel proberen te maken van het doden van dieren.

- Er is geen enkele garantie en methode van onderzoek aangegeven om controle achteraf mogelijk te maken.

- Komt er compensatie voor de verliezen? b.v door meer natuur Naar schatting worden er de komende 25 jaar wel 35.000 dieren gedood.

- Het onderzoek is vrij summier gedaan. B.v. Naar de ganzen in het gebied en hun bewegingen. Dat geeft geen vertrouwen in de deugdelijkheid van het hele onderzoek.

- Op het Drouwenerzand, een Natura 2000 gebied op een afstand van slechts 2,6 km van de dichtstbijzijnde molen, zijn zeldzame vleermuizen waargenomen. Ook in Stadskanaal, aan de andere kant van het windpark. Contact tussen de twee locaties lijkt aannemelijk.

- De betrokken landbouw heeft al veel natuurwaarden vernietigd in de afgelopen tijd. Ik woon al 40 jaar in het gebied en vanaf het begin zijn de natuurwaarden achteruit gegaan.

Verzonden: Donderdag 19 januari 2017 14:23
 Onderwerp: Zienswijzeformulier
 Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:
 Aanspreektitel:
 Achternaam:
 Voorvoegsel(s):
 Voorletters:
 Straat:
 Huisnummer:
 Postcode:
 Woonplaats:
 Telefoonnummer:
 E-mailadres:
 Als: Organisatie
 Organisatie: Stichting Platform Storm

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Er wordt op geen enkele wijze gekeken naar het zonne-alternatief wat niet de lange reeks negatieve aspecten van de windplannen met zich meebrengt en meer dan dezelfde duurzame energie opwekt dan met wind wordt beoogd

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

ja, de windplannen veroorzaken negatieve effecten op de woon- en leefomgeving, verkrachten het landschap, veroorzaakt gezondheids- en sociaal economische schade, waardedaling van onroerend goed en vernielt het vestigingsklimaat voor ondernemingen, medewerkers en potentiële huizenkopers

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ik wijs op het project "De Zonkoloniën" hetgeen enkele zonneparken betreft met een totaal vermogen van 414 MWp en een opbrengst van 380.000 MWh per jaar, vergelijkbaar met de opbrengst van de windparken. De argumenten die gebruikelijk tegen zonne-energie worden gebruikt, worden in dit project ondervangen:

1. De benodigde SDE-subsidie is gelijk met die voor windenergie.
2. De oppervlakte van de zonneparken is 420 ha. Daarmee beslaan de zonneparken slechts een zeer gering deel van het totale landbouwareaal. Om een beeld te geven: de oppervlakte van de zonneparken is 0,5% van het oppervlak van het gebied van de windturbines. De oppervlakte van de zonneparken is ook veel kleiner dan de in het verleden met overheidssubsidie aangelegde oppervlakte aan productiebossen, terwijl ook bij de aanleg van de windparken zonder enige discussie een niet te onderschatten hoeveelheid grond aan de landbouw wordt onttrokken. Daarbij geldt dat de grond onder de zonnepanelen voor alternatieve vormen van landbouw beschikbaar blijft.
3. Uit het uitgevoerde draagvlakonderzoek is gebleken dat zonne-energie, in tegenstelling tot windenergie, wel kan rekenen op draagvlak onder de bevolking en het bedrijfsleven. In het uitgewerkte project worden meerdere zonneweides ontwikkeld, die zich op geruime afstand bevinden van woonkernen. Door de kleinschaligheid zijn de parken landschappelijk goed in te passen, hetgeen bij de windturbines onmogelijk is.
4. Doordat de plannen gereed zijn voor uitvoering, treedt er geen vertraging op in het realiseren van de geformuleerde taakstelling voor de provincie Drenthe.

Voor meer informatie over het project kunt u rechtstreeks contact opnemen met stichting De Zonkoloniën. Het alternatief dat zij hebben ontwikkeld, biedt op alle fronten voordelen ten opzichte van windenergie. Wat de Drentse Monden uniek maakt ten opzichte van andere gebieden met windparken, is de aanwezigheid van Lofar. Bij een overschakeling naar zonne-energie kan dit internationaal vermaarde wetenschappelijke project ongestoord metingen blijven verrichten.

We verzoeken u de aanwezigheid van dit concrete alternatief bij uw besluitvorming te betrekken.

Reactie

Verzonden: Donderdag 19 januari 2017 14:30
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Ja

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

JA

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja > Zie bijlage

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ja > Zie bijlage

Reactie

19 januari 2017

Aan Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt windpark DMOM fase 2
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

E: www.bureau-energieprojecten.nl onder 'windpark DMOM fase 2'

ZIENSWIJZE

inzake ontwerp-besluit van 20-12-2016 Toekenning ontheffing Ruimtelijke ingrepen en alle bijbehorende documenten (aanvraag met bijlagen en de aanvullingen, genoemd in het ontwerp-besluit).

KORTE SAMENVATTING VAN DE KERNPUNTEN

Onder handhaving van alle hierna vermelde punten bij Formele aspecten en Inhoudelijke aspecten geef ik een korte samenvatting.

1. de Staatssecretaris van Economische Zaken is n.m.m. nà 1 januari 2017 niet (langer) bevoegd tot het verlenen van een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (toelichting: zie hierna onder b, c, d en m, alsmede onder 16 en 21) ;
2. er is geen sprake van coördinatie in de zin van artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening bij de voorbereiding, enz. van de vergunningen (toelichting: zie hierna onder d);
3. de ter inzage gelegde documenten vertonen zodanig ernstige gebreken dat niet wordt voldaan de voorschriften voor ter inzage legging van het ontwerp-besluit en het ontwerp ontheffing (toelichting: zie hierna onder a t/m o), en
4. de zilverreiger en de kwartelkoning worden niet in de aanvraag genoemd en ontbreken dan ook in het ontwerp besluit en het ontwerp ontheffing (toelichting: zie hierna onder 2).

Inleiding:

Ik zal eerst op enkele formele aspecten ingaan, waaruit naar mijn mening blijkt dat de ter inzage legging niet aan de wettelijke voorschriften voldoet. Vervolgens zal ik op de inhoud van een aantal documenten ingaan.

Belanghebbende:

Hoewel een ieder een zienswijze kan indienen, attendeer ik u er nu al op dat ik naar mijn mening belanghebbende ben.

Volgens het rijksinpassingsplan en de verleende omgevingsvergunningen voor het Windpark De Drentse Monden en Oostermoer zullen er voor en achter mijn woonboerderij windturbines worden gebouwd, waar ik direct zicht op zal hebben. In mijn tuin en weilanden bevinden zich vele dieren die in het ontwerp-besluit en het ontwerp ontheffing worden genoemd, maar de zilverreiger die al vele weken voedsel zoekt in het dat grenst aan mijn weilanden, wordt niet in genoemde ontwerpen genoemd.

Formele aspecten:

- a. In de publicatie "Windpark De Drentse Monden en Oostermoer, Ministerie van Economische Zaken" (Stcrt. 08-12-2016 nr. 66344) wordt geen beroep gedaan op de artikelen 10 en 11 van de Wet openbaarheid van bestuur. Toch zijn, zoals ik hierna per document zal aangeven, in vele documenten gegevens weggelakt, hetgeen naar mijn mening ten onrechte is gedaan.
- b. In de documenten worden inmiddels verouderde wetsartikelen genoemd (bijv. de artikelen 2, 9 en 75 van de Flora- en faunawet), terwijl er in genoemde publicatie niets over het overgangsrecht is vermeld. Zoals bij het publiceren in de Staatscourant van 8 december 2016 al bekend was, zou de Flora- en faunawet worden ingetrokken en zou ingaande 1 januari 2017 de nieuwe Wet natuurbescherming in werking treden. De heer ing. heeft mij per e-mail van 6 januari 2017 medegedeeld dat het definitieve besluit gebaseerd zal worden op de thans vigerende wetgeving (Wet natuurbescherming). De heer heeft ook vermeld dat de basis voor beide wetten gelijk is gebleven en dat dit voor wat betreft de wijze van beoordeling geen gevolgen voor het voorgenomen definitieve besluit zal hebben. U zult begrijpen dat ik zelf wil beoordelen of de basis voor beide wetten gelijk is gebleven. Ik heb tot nu toe geen conversietabel van de artikelen van de Flora- en faunawet naar de artikelen van de Wet natuurbescherming kunnen vinden. Dit maakt het beoordelen van de aanvraag, het ontwerpbesluit en het ontwerp-ontheffing niet eenvoudig en ik maak derhalve een voorbehoud. U had naar mijn mening, gelet op het feit dat de aanvraag door u op 15 september 2015 is ontvangen nog wel met de ter inzage legging tot 1 januari 2017 (een verschil van drie weken, waarin ook nog eens een week Kerstvakantie viel) kunnen wachten en in genoemde ontwerpen de artikelen van de Wet natuurbescherming kunnen invullen. U had n.m.m. dienen te attenderen op Hoofdstuk 9 Overgangsrecht (i.h.b. de artikelen 9.6 en 9.10) van de Wet natuurbescherming die op 1 januari 2017, d.w.z. tijdens de periode van ter inzage legging, in werking is getreden. De gang van zaken is m.i. even verwarrend als die van de vele aanvullingen die in de periode van 15 september 2016 tot en met 7 oktober 2016 aan de aanvraag met bijlagen zijn toegevoegd. Ik deel u nu reeds mede dat het hiervoor gemaakte voorbehoud betekent dat ik - zo nodig - in mijn beroepschrift het definitieve besluit tot het verlenen van de ontheffing op grond van de in het besluit vermelde artikelen van de Wet natuurbescherming zal beoordelen.
- c. De vraag is of de staatssecretaris van Economische Zaken bij toepassing van de werkwijze, zoals deze door de heer die in zijn e-mail is vermeld, nog wel bevoegd is. Per 1 januari 2017 zijn de besturen van de provincies volgens de Wet natuurbescherming bevoegd, terwijl u na 1 januari 2017 bij het geven van de ontheffing wel wil uitgaan van de nieuwe Wet natuurbescherming, maar de bevoegdheid niet wil overdragen. Ik verwijs naar hetgeen ik hiervoor onder b heb vermeld en voeg er aan toe dat ik nu nog niet weet welke bepalingen van de Wet natuurbescherming dit zullen zijn. Met een kleine steekproef heb ik vastgesteld dat er duidelijke en van belang zijnde verschillen zijn tussen de bepalingen van de Flora- en faunawet en die van de Wet natuurbescherming. Ik geef twee voorbeelden, t.w. de definities en vergelijk art. 11 van de Flora- en faunawet met art. 3.1 van de Wet natuurbescherming. U had op grond van artikel 68, eerste lid, van de Flora- en faunawet het verlenen van ontheffing aan Gedeputeerde Staten van Drenthe kunnen overlaten. Het heeft lang geduurd maar de wetgever heeft ingezien dat het om verschillende redenen gewenst was de beoordeling conform de Natuurbeschermingswet 1998 en die conform de Flora- en faunawet in één hand te leggen. Inmiddels is de vergunning conform de Natuurbeschermingswet 1998 verleend en word ik door de trage afhandeling van de aanvraag van 15 september 2015 met een bepaling in het Overgangsrecht (artikel 9:10) die m.i. goed bij de gang van zaken aansluit. Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben bij de behandeling van de vergunning ingevolge de Natuurbeschermingswet 1998 getoond tot een in tijd gezien veel snellere afhandeling in staat te zijn.
- d. Op p. 2 van het ontwerp-besluit wordt onder 'Procedure' verwezen naar o.m artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Naar mijn mening is er, gelet op het grote verschil in tijd tussen de procedure rijksinpassingsplan, omgevingsvergunningen en vergunning

Natuurbeschermingswet en deze procedure. geen sprake van gecoördineerde ter inzage legging en behandeling als bedoeld in artikel 3.35, eerste en vierde lid, van de Wro.

Vier bij de aanvraag gevoegde rapporten waren al bij het Hoofdrapport MER gevoegd, t.w. Natuurtoets voor windpark De Drentse Monden - Oostermoer, provincie Drenthe, Achtergrond bij het MER (bijlage 4 van het Hoofdrapport MER);

Vliegbewegingen van ganzen en zwanen in Oost-Drenthe. Vliegroutes in de omgeving van de geplande windparken Drentse Monden en Oostermoer in winter 2011/2012 en 2014/2015 (bijlage 5 van het Hoofdrapport MER);

Vleermuizen in Noordoost-Drenthe. Onderzoek naar vleermuizen voor het MER Windpark Drentse Monden & Oostermoer. (bijlage 6 van het Hoofdrapport MER), en Natuurtoets voor voorkeursalternatief windpark De Drentse Monden - Oostermoer, provincie Drenthe. (bijlage 17 van het Hoofdrapport MER).

Deze rapporten zijn al in de procedure rijksinpassingplan, enz. betrokken geweest en nu zijn er alsnog enkele aanvullingen aan toegevoegd.

Nieuw is slechts het rapport "Effecten op beschermde soorten van windpark De Drentse Monden-Oostermoer. Beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet."

Naar mijn mening had, gelet op het hiervoor genoemde artikel 3,35 Wro, deze procedure tegelijk met die van de vergunning Natuurbeschermingswet plaats dienen te vinden.

- e. Bij de uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel bevindt zich geen uittreksel van de Stichting Duurzame Energieproductie Exloërmond. De door de aanvrager Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V. afgegeven machtiging aan de heer _____ van Pondera Consult B.V. is niet correct, daar uit het uittreksel Handelsregister van genoemde Stichting blijkt dat deze bestuurder van genoemde B.V. is. Het is niet duidelijk of de beide ondertekenaars gerechtigd zijn voor genoemde Stichting te ondertekenen.
- f. In de brief van 20 november 2015 van Pondera Consult B.V. wordt verwezen naar een brief van 20 oktober 2015 van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en telefonisch overleg met mevr. _____ (niet weggelakt). De brief van 20 oktober 2015 is in tegenstelling tot andere brieven c.q. e-mails van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland aan Pondera Consult B.V. niet bijgevoegd.
- g. Uit de brief van 12 april 2016 van Pondera Consult B.V. blijkt dat er op 27 januari 2016 overleg is gevoerd. De vraag is of er een verslag van dit overleg is gemaakt.
- h. Het is niet duidelijk aan wie de brief van 6 juni 2016 van Pondera Consult is gericht, daar de gegevens achter 'Aan:' zijn weggelakt; idem achter 'Beste'. De brief is niet door de gemachtigde, _____, ondertekend.
- i. De volgende brief van Pondera Consult aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is van 14 september 2016, gevolgd door een brief van 19 september 2016 van Pondera Consult aan (gegevens zijn weggelakt). Deze brief is niet door de gemachtigde ondertekend.
- j. In de brief van 3 oktober 2016 van Pondera Consult aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) wordt verwezen naar het besluit van 22 september 2016 van de Ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu. Bij de brief zijn drie machtigingen gevoegd. Voor de machtiging van Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V. verwijs ik naar hetgeen ik hiervoor heb opgemerkt.
- k. In het e-mailbericht van 5 oktober 2016 zijn gegevens weggelakt Het is m.i. geen 'eenvoudig' punt: de ontheffingstermijn, maar een essentieel punt. Er staat in dit bericht: "Let hierbij uiteraard op de maximale termijn van, zoals je weet, 25 jaar." Op laatstgenoemd bericht wordt op 6 oktober 2016 geantwoord, waarbij gegevens zijn weggelakt. In het antwoord wordt over 30 jaar, minimaal 25 jaar en effectief 25 jaar geschreven. Nog dezelfde dag wordt door (gegevens zijn weggelakt) naar exacte data (dd-mm-yy) gevraagd.

- l. Op 7 oktober 2016 wordt per e-mail bericht dat de beoogde data zijn: 01-01-2018 tot en met 31-12-2047. Dit e-mailbericht dat over een essentieel gegeven gaat is niet door de gemachtigde ondertekend c.q. verzonden en in het bericht zijn gegevens weggelakt. Ik maak bij dit e-mailverkeer de volgende opmerkingen:
- de in de e-mail van 7 oktober 2016 genoemde termijn, t.w. 30 jaar, wijkt af van de maximale termijn van 25 jaar, genoemd in de e-mail van 5 oktober 2016; in het ontwerp-besluit wordt geen termijn genoemd
 - in het ontwerp ontheffing 5190016348268 is het tijdvak van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2043 vermeld, d,w,z, een tijdvak van 26 jaar.
- Het is m.i. duidelijk dat hier het een en ander niet klopt.
- m. Uit de hiervoor vermelde data - in chronologische volgorde - blijkt dat er grote verschillen in tijd zijn bij de afhandeling van deze aanvraag. Ik noem twee voorbeelden: de periode van 20 november 2015 c.q. 27 januari 2016 tot 12 april 2016 (ruim 4 maanden c.q. twee en een halve maand) en de periode van 6 juni 2016 tot 14 september 2016 (ruim drie maanden). Volgens het bepaalde in artikel 4:13, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) dient er binnen een redelijke termijn na ontvangst van de aanvraag een beschikking te worden gegeven. Onder 'redelijke termijn' wordt een periode van acht weken verstaan. I.c. is naar mijn mening sprake van handelen in strijd met het onredelijk laat-criterium. Uit de documenten blijkt niet dat er voldaan is aan het bepaalde in artikel 4:14, eerste lid, Awb. Uit het feit dat er niet voldaan is aan het geven van een beschikking binnen redelijke termijn vloeit naar mijn mening, gelet op artikel 4:14, tweede lid, Awb dat de staatssecretaris van Economische Zaken niet langer bevoegd is en dat het bestuur van de provincie Drenthe nu het bevoegde gezag is.
- n. In het formulier "Aanvraag Ontheffing artikel 75 Flora- en faunawet" zijn op p. 3 en 4 onder 4.2 alle vierkantjes bij de artikelen 10 (dieren), 11 (voortplantingsrust of verblijfplaatsen van dieren) en 12 (eieren) van de Flora- en faunawet niet aangekruist. d.w.z. dat er voor de artikelen 10 en 11 geen ontheffing is gevraagd. In de tekst onder 'Vogels' (p. 11) staan zinnen die direct met genoemde artikelen te maken hebben, zoals 'het voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied'. Hoe dit kan worden uitgevoerd met vermijding van het 'opzettelijke verontrusten' is mij niet duidelijk. Volgens artikel 11 is het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen en verstoren van nesten, verblijf- of rustplaatsen zonder ontheffing verboden. Artikel 12 staat, zonder ontheffing, het zoeken, rapen, uit nest nemen, beschadigen en vernielen van eieren niet toe. Ook op p. 5 is geen enkel vierkantje aangekruist.
- o. Wat stelt de staatssecretaris van Economische Zaken definitief vast: een besluit (zie het ontwerp-besluit van 20 december 2016) met vriendelijke groet en dat na de ondertekening door of namens de staatssecretaris nog voor 'Gezien voor akkoord' met datum dient te worden ondertekend of een ontheffing (zie ontwerp ontheffing) die na de ondertekening door of namens de staatssecretaris ook nog 'Gezien voor akkoord' met datum dient te worden ondertekend

Inhoudelijke aspecten:

1. Met het ontwerp-besluit van 20-12-2016 wordt de ontheffing verleend aan Pondera Consult, , terwijl in het ontwerp-ontheffing staat dat de ontheffing wordt verleend aan Windpark Oostermoer Exploitatie B.V., Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V. en Raedthuys Windenergie B.V. Het alleen vermelden van de naam van de heer (1e alinea van p. 1 van het ontwerp ontheffing) is n.m.m. niet juist.
2. In de aanvraag (tabel 1.1 Soorten waarvoor de ontheffing wordt aangevraagd op p. 6 van bijlage 1 bij de aanvraag), het ontwerp-besluit en het ontwerp ontheffing worden de zilverreiger en kwartelkoning niet genoemd. Beide vogels kunnen in het plangebied worden waargenomen (zie ook onder Belanghebbende). Voor de geelgors is wel een verzoek gedaan om deze vogel toe te voegen aan genoemde tabel 1.1. Dit verzoek is niet gedaan in de brief van 14 september 2016, ondertekend door de gemachtigde. dhr. , maar in de niet

gedateerde en niet ondertekende bijlage 1: Toelichting per onderwerp bij genoemde brief. In deze bijlage ontbreken gegevens van de opsteller. Het feit dat RVO deze wijze van het doen van een verzoek wijst op de welwillendheid van RVO bij de behandeling.

Voor gegevens over de aanwezigheid van de zilverreiger en kwartelkoning moge ik u o.m. verwijzen naar Vogelbescherming Nederland en SOVON.

3. Op p. 4, laatste zin, van het ontwerp-besluit, staat dat voor de operationele periode maximaal voor een periode van 25 jaar ontheffing wordt verleend. Zoals al opgemerkt staat in het ontwerp-besluit geen periode vermeld. Bij het tijdvak dat in het ontwerp ontheffing is vermeld (01-01-2018 tot 31-12-2043, d.w.z. 26 jaar) wordt geen onderscheid gemaakt tussen de bouwperiode en de operationele periode.
4. Op p. 5 van het ontwerp-besluit staat dat er een aanvulling van 7 oktober 2016 is. Er is alleen een e-mail van 7 oktober 2016, maar geen aanvulling van genoemde datum.
5. Op p. 7 van het ontwerp-besluit dat er geen windturbines dicht nabij de vloeivelden worden geplaatst. Verzuimd wordt te vermelden dat er wel windturbines dicht bij watergangen (kanalen, weteringen, e.d.), waarin zich veel watervogels bevinden en waar reigers (blauwe reiger, zilverreiger) naar voedsel zoeken, worden geplaatst. Niet vermeld zijn de kanalen die parallel aan de Drentse Mondenweg lopen en de watergangen ten zuiden van 2e Exloërmond.
6. Op p. 7 van het ontwerp-besluit staat dat de lijnopstelling in het noordelijk deel wordt ingekort, maar niet vermeld is welke lijnopstelling. De lijnopstelling, parallel aan de weg Nieuwediep, gaat in tegen het advies van het College van rijksadviseurs.
7. De weergave van de belangen onder "Belang van de ingreep" stemt niet overeen met de in de aanvraag op p. 11 van bijlage 1 vermelde belangen.
8. Op p. 8 van het ontwerp-besluit wordt in noot 9 verwezen naar het rapport Effecten op beschermde vogels enz. In genoemde paragraaf 4.5.2 Aanvaringsslachtoffers (p. 32) is de tekst misleidend, In de tekst staat: Grotere rotoren beslaan een groter oppervlak, waardoor de kans dat vogels in het risicovlak van de rotor van een turbine vliegen ook iets groter is. Dit 'iets groter' staat natuurlijk niet in een juiste verhouding tot het feit dat het rotoroppervlak van de geplande windturbines anderhalf tot twee maal groter is dan de grootste turbines waarvan in Nederland en België tot nu toe resultaten van slachtofferonderzoek beschikbaar zijn. Het verschil in oppervlak in m² van de rotoren wordt niet vermeld. Als het risico evenredig met het oppervlak van een rotor toeneemt, dan is de kans dat vogels in het risicovlak van de rotor vliegen anderhalf tot twee maal groter en dat is toch wel meer dan 'iets groter'. Belangrijker voor het bepalen van de kans op risico zijn m.i. in elk geval de volgende factoren:
 - de toename van het oppervlak van de draaicirkel (zgn. swept area, die producenten van windturbines vermelden) is verhoudingsgewijs groter dan de toename van de rotordiameter,
 - en de snelheid waarmee de rotoren ronddraaien; deze snelheid kan sterk variëren bijv. 5 - 12,1 rpm (Enercon E-126).

Bij een rotordiameter van 112 m bedraagt het oppervlak van de draaicirkel 9.847 m² en bij een rotordiameter van 131 m is het oppervlak van de draaicirkel 13.471 m². De verschillen zijn bij de rotordiameter + 19 m = 17% en bij het oppervlak van de draaicirkel 3.624 m² = + 36,8%. Het oppervlak in m² van de rotor zelf vervult binnen de draaicirkel ook nog eens een belangrijke rol bij het bepalen van de kans op een aanvaring. Een ieder die in een auto rijdt weet uit ervaring dat o.m. grootte, gewicht en snelheid van de eigen auto en van de vrachtauto waardoor men wordt ingehaald bepalend zijn voor de sterkte van het zgn. zog (turbulentie). Deskundigen dienen de uitgangspunten voor hun onderzoek correct weer te geven.
9. De argumentatie op p. 9 van het ontwerp-besluit onder de kopjes 'Bescherming van flora en fauna', 'Openbare veiligheid' en 'Volksgezondheid' begint telkens met het woord 'Klimaatverandering'. In bijlage 1 van de aanvraag gaat paragraaf 3.1 over Klimaatverandering

(p. 22 t/m 26 en ook per belang wordt teruggevallen op klimaatverandering.). Geen van de bij de aanvraag genoemde rapporten gaat over klimaatverandering. In genoemde rapporten wordt hetgeen in de teksten onder genoemde kopjes staat niet onderbouwd. Deze rapporten gaan in hoofdzaak over het risico van aanvaring en de aantallen aanvaringssslachtoffers. Naar mijn mening wordt met deze algemene en weinig zeggende bewoordingen over klimaatverandering de genoemde belangen beslist niet onderbouwd om de negatieve effecten op de soorten die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden te rechtvaardigen.

De initiatiefnemers en de eigenaren die windturbines op hun grond krijgen zijn hoofdzakelijk agrariërs en dan nog weer akkerbouwers. Het is opmerkelijk dat zij er voor gezorgd hebben dat er in de aanvraag en de bijbehorende rapporten niets over de schadelijke gevolgen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen voor de volksgezondheid, flora en fauna, alsmede voor het klimaat, is geschreven. De akkers moeten vrij van onkruid blijven en ziekten, bijv. de aardappelziekte, moeten worden bestreden. Hooguit mag er aan de slootkant nog wat onkruid groeien. Over de insecten - voedsel voor vogels en vleermuizen - die door het gebruik van bestrijdingsmiddelen worden gedood wordt met geen woord gerept.

10. Op p. 1 (bedoeld zal zijn 10) van het ontwerp-besluit staat: u dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen. Deze formulering is zwakker dan die in artikel 2, eerste lid, van de Flora- en faunawet, waar staat: "Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving."
11. De zin "Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied." onder Vogels [p. 11, niet 1, van 11]. Wat dient hieronder te worden verstaan? Dienen de vogels al tijdig verjaagd te worden of moeten de eieren worden geraapt. Valt dit verjagen onder het begrip 'bescherming van flora en fauna'? Flora en fauna worden door o.m. verjagen toch niet beschermd!
12. De tekst van de eerste alinea van het Ontwerp ontheffing vermeldt het verzoek van de heer op 15 september 2015 namens Windpark Oostermoer Exploitatie B.V., waarna vervolgens onder 'verleent' drie namen van B.V.'s volgen. Deze tekst stemt niet overeen met de aanvraag die door de heer van Pondera Consult B.V. is ondertekend.
13. In de opsomming op p. 1 en 2 van het Ontwerp ontheffing ontbreken, zoals hiervoor al vermeld, de zilverreiger en de kwartelkoning.
14. De verwijzing op p. 2 van het ontwerp ontheffing is niet correct. Figuur 1.1 van genoemde bijlage van 11 september 2015 is verouderd. Er is geen rekening gehouden met het vervallen van de windturbines RH 2.1 t/m 2.5. Dit geldt ook voor de tekening van Cluster 2 Raedthuys: RH 2.1 t/m RH-2.5.
15. Er zijn vier verouderde tekeningen ter inzage gelegd. Bij de ter inzage legging hadden n.m.m. de tekeningen, behorende bij het definitieve rijksinpassingsplan en de verleende omgevingsvergunningen, ter inzage gelegd dienen te worden.
16. Punt 3 van de Algemene voorschriften: Ik kan nu niet nagaan of dit voorschrift overeenstemt met bepalingen van de Wet natuurbescherming; is de staatssecretaris van Economische Zaken volgens laatstgenoemde wet bevoegd om te bepalen dat er onverwijld contact met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland opgenomen dient te worden?
17. Wat wordt onder punt 5 van de Algemene voorschriften bedoeld met de bijbehorende brief?
18. Voor punt 6 van de Algemene Voorschriften verwijs ik naar mijn opmerking bij het hiervoor vermelde onder 16.
19. Het verdient n.m.m. aanbeveling de tekst van punt "2. Verstoring en aanvaringssslachtoffers broedende vogels" van de notitie d.d. 6 april 2016 van Bureau Waardenburg als bijlage bij de

definitieve Ontheffing op te nemen. Ik merk op dat de tekst afwijkt van de tekst onder "Vogels" van het Ontwerp-besluit. Zie ook onder het hiervoor vermelde onder 10.

20. Met verwijzing naar hetgeen ik hiervoor onder 16 en 18 heb vermeld merk ik op dat er over een ecologisch werkprotocol wordt geschreven. Dit protocol bevindt zich niet bij de tekst. Onder punt 10 van de Overige voorschriften wordt op dit ecologisch protocol teruggekomen. Wordt dit ecologisch protocol ter goedkeuring aan het bevoegd gezag (zie onder 16) ter goedkeuring voorgelegd? Vallen het bevoegd gezag, toezichthouders en opsporingsambtenaren ook onder 'betrokken partijen'?
21. Onder punt 8 van de Specifieke voorschriften wordt geschreven over bevoegd gezag. Wie is na 1 januari 2017 het bevoegd gezag?
22. Punt 9 van de Overige voorschriften: Wie benoemt de deskundige(n) en betaalt deze?
23. Wordt met 'in de ontheffing gestelde termijn' (punt 12 van de Overige voorschriften) het tijdvak van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2043 bedoeld?
24. Voor het onder punt 13 van de Overige voorschriften genoemde Aanspreekpunt verwijs ik naar het hiervoor onder 16 vermelde.
25. In paragraaf 3.1.2 Openbare veiligheid wordt over de invloed van de klimaatverandering op het watersysteem geschreven. Over de invloed van de fundering van windturbines en opstelplaatsen en de verharding van bestaande en aan te leggen wegen. tezamen vele duizenden vierkante meters oppervlakte met beton, asfalt, e.d., op het watersysteem wordt niets vermeld. Veiligheid tegen overstromen en zoetwatervoorziening worden erbij geslept. Over de miljoenen kubieke meters zoetwater die worden opgepompt om akkers te besproeien en de invloed op het watersysteem wordt gezwegen. Het is een volstrekt eenzijdige benadering om de bouw van windturbines te rechtvaardigen.
26. Op p. 29 en 30 van bijlage 1 bij de aanvraag wordt geciteerd uit het rapport "Natura 2000 in Nederland" van het Planbureau voor de Leefomgeving (april 2011). Een ieder kiest de citaten die zijn standpunt ondersteunen. Ik kies dan ook een ander citaat uit genoemd rapport, t.w.: "Neerwaartse trend van instandhouding maakt herstelmaatregelen urgent. Hoofddoel van de Vogel- en Habitatrichtlijnen is de instandhouding van soorten, en habitattypen in gunstige staat te brengen en te houden. In Nederland heeft afgerond 80 procent van die soorten en habitattypen een zogenoemde ongunstige staat van instandhouding. Bovendien verslechtert de staat van instandhouding van een aantal habitats en soorten nog verder, omdat de populaties van het merendeel van de onder de Vogel- en Habitatrichtlijnen beschermde soorten in omvang afnemen."

Nederland heeft afspraken over duurzame energie, maar heeft zich ook via internationale afspraken verplicht de afname van de biodiversiteit te stoppen. Op de gevolgen van de bouw van 45 windturbines op de biodiversiteit wordt niet ingegaan. Er is geen onderzoek naar bodemleven, andere dieren dan vogels en vleermuizen gedaan. Het door windturbines veroorzaakte laagfrequent geluid op vogels, vleermuizen en ander dieren is niet onderzocht.
27. Uitgaande van hetgeen op p. 30 onder Volksgezondheid is vermeld is het bouwen van windturbines de oplossing om weersextremen te doen afnemen, de luchtkwaliteit te verbeteren, overstromingen te voorkomen en de toename en vestiging van nieuwe vectoren, virussen en bacteriën ten gevolge van verandering van het regionale klimaat tegen te gaan. Zo'n absurde argumentatie ben ik nog niet tegengekomen.
28. Op 48 van bijlage 1 van de aanvraag staat dat jaarlijkse elektriciteitsproductie 636.000 MWh bedraagt. Niettegenstaande het feit dat ik in een eerdere zienswijze en mijn beroepschrift tegen het vastgestelde rijksinpassingsplan en de verleende vergunningen heb aangetoond dat

er geen sprake van een elektriciteitsproductie van 636.000 MWh zal zijn, is dit gegeven in de vele aanvullingen die na de aanvraag zijn ingediend niet herzien.

29. Over Hoofdstuk 4 Alternatieven kan ik kort zijn. Er is een alternatief: zonneparken. De minister van Economische Zaken heeft echter tot nu toe om hem moverende redenen geweigerd dit alternatief voor windturbines te laten onderzoeken.

30. Bij de tabellen 5.2 en 5.3, p. 57 t/m 59 van bijlage 1 van de aanvraag, zijn geen jaartallen bij de populatiegrootte vermeld. Ook de bron/bronnen waar de gegevens aan zijn ontleend worden niet genoemd.

31. Bij de tabellen 5.2 en 5.3 is niet vermeld of de populatiegrootte op Nederland dan wel op het veenkoloniale gebied waar de windturbines gebouwd zullen worden, betrekking hebben. Het jaarlijkse aantal slachtoffers wordt wel voor het windpark DDM-OM gegeven. De 1%-normaliteitsnorm wordt afgeleid van de natuurlijke sterfte binnen een bepaalde populatie van een gebied. Naar mijn mening dient dit aantal te worden afgezet tegen de 1% mortaliteitsnorm voor hetzelfde gebied, d.w.z. de natuurlijke sterfte in dit gebied en niet de natuurlijke sterfte voor een soort in Nederland.

Het is niet duidelijk of het antwoord op 6. Vraag: getoetste populatie op p. 3 van de brief van 20 november 2015 op deze tabellen betrekking heeft.

Zo ja, dan is het m.i. onjuist om het aantal slachtoffers in het plangebied DDM-OM af te zetten tegen landelijke cijfers inzake populatiegrootte en de 1%-mortaliteitsnorm voor Nederland. Er dient n.m.m. ook niet te worden beoordeeld naar de goede staat van instandhouding van de landelijke populatie, maar naar die van het plangebied. Welke zin heeft het anders om in provinciaal beleid bepaalde maatregelen voor het instandhouden van soorten in bepaalde gebieden te treffen (zie hierna onder 37).

Nadien las ik op p. 2, laatste alinea, van de notitie d.d. 06 april 016 van Bureau Waardenburg dat dit conform de werkwijze bij andere recente projecten is. Het is mij niet duidelijk op welke wijze de deskundigen wel het aantal aanvaringsslachtoffers in het plangebied DDM-OM kunnen schatten (niet: bepalen) en dat zij niet een schatting van de totale populatie per soort in genoemd plangebied kunnen maken.

Vervolgens heb ik de site van SOVON geraadpleegd. Op deze site kan men per soort en per provincie de verspreiding en aantalsontwikkeling vinden. Kaarten en grafieken bevatten een schat aan gegevens uit officiële bronnen.

De Vogelbalansen - de laatste is Vogelbalans 2016 - bevatten gegevens inzake aantalsontwikkelingen per soort voor broedvogels, doortrekkers en wintergasten met een legenda toename, afname, stabiel en onzeker per soort. Deze gegevens zijn niet in de rapporten opgenomen.

Ik kan slechts vaststellen dat het de deskundigen niet gepast heeft om een schatting van de populatie per soort voor het plangebied DDM-OM te maken en het aantal aanvaringsslachtoffers aan de 1%-mortaliteitsnorm. afgeleid van de natuurlijke sterfte per soort binnen genoemd gebied, te toetsen.

32. Op p. 56 van bijlage 1 bij de aanvraag staat "... is per soort het aantal aanvaringsslachtoffers dat jaarlijks wordt verwacht bepaald in bijlage 6." Daarna volgen de tabellen 5.2 en 5.3. Op p. 3 van de brief d.d. 20 november 2015 van Pondera Consult aan RVO wordt toegelicht dat het om een schatting (geen berekening) gaat. Bepalen is iets anders dan schatten. Het is een duidelijk voorbeeld van de wijze waarop dikwijls wordt geformuleerd. Dit is geen woordenspel, maar bewust een wijze van formuleren waar men eerst na doorvragen achter komt.

33. In de hiervoor onder 31 en 32 genoemde brief wordt op p. 4 onder 8. Vraag: Uitwerking trekvogels vermeld: "Deze lijst van aantallen slachtoffers in andere windparken is in de definitieve aanvraag toegevoegd."
- Waar is de definitieve aanvraag? Voor zover ik heb kunnen nagaan is de aanvraag met bijbehorende bijlagen die ter inzage is gelegd gelijk aan de aanvraag die al in 2015 gedownload kon worden.
 - De genoemde lijst heb ik niet aangetroffen.
34. In de hiervoor onder 31 en 32 genoemde brief gaat het onder 13. Vraag: Verstoring broedvogels. Het zal t.z.t. door toezicht houden nog moeten worden vastgesteld of overtreding wordt voorkomen. Het gaat om meer dan verstoren, waarbij ik verwijs naar hetgeen ik hiervoor onder n. heb opgemerkt.
35. Op p. 1 van de brief van 12 april 2016 van Pondera Consult aan RVO wordt bij mitigerende maatregelen verwezen naar het beperken van het aantal windturbines. Ik wijs er op dat het beperken van het aantal windturbines tot 50 (in september 2016 tot 45) een politiek-bestuurlijke beslissing van de Minister van Economische Zaken is, waarbij mitigeren geen rol heeft gespeeld.
36. De onder 35 genoemde brief is een **CONCEPT**, hetgeen duidelijk geïllustreerd wordt door de tekst op p. 2. Het concept is wel ondertekend.
37. P. 3 van de notitie d.d. 06 april 2016 van Bureau Waardenburg gaat over 3. Bronmateriaal ten aanzien van (akker)broedvogels. Uit de tekst blijkt dat deze deskundige gebruik heeft gemaakt van gegevens uit de periode 2006 t/m 2011, 2007-2011, een publicatie uit 1996. Volgens vaste jurisprudentie van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State zijn de gegevens uit genoemde perioden en publicatie te oud om nog te gebruiken. Ik merk nog op dat op genoemde site sovon.nl Aanvalsontwikkelingen per soort 2015 van broedvogels staan, waaruit de gegevens voor akkerbroedvogels kunnen worden afgeleid.

Ik heb de indruk dat er geen informatie bij de provincie Drenthe is ingewonnen, daar dan bij deskundigen bekend zou zijn geweest dat er in maart 2016 een motie Behoud akker- en weidevogels in Drenthe door Provinciale Staten van Drenthe is aangenomen. Ik verwijs naar Beleidsbrief nr. 2016-773-1 aan Provinciale Staten van Drenthe.

De staatssecretaris van Economische Zaken heeft op 2 november 2016 een brief (kenmerk DGAN-NB/16161584) betreffende de aanpak weidevogels aan de Tweede Kamer gestuurd. In de Analyse bij deze brief wordt ingegaan op de ontwikkeling van de weidevogelpopulatie en de oorzaken van de achteruitgang. Bij de belangrijkste oorzaken voor het verminderde broedsucces van weidevogels in het agrarisch gebied in Nederland c.q. in natuurgebieden worden onder Omgevingsfactoren genoemd:

- verminderde openheid van het landschap;
- verstoring van de omgeving.

De bouw van 45 windturbines zullen duidelijk aan de verslechtering van genoemde omgevingsfactoren (verminderde openheid van het landschap door de bouw van 45 windturbines met een tiphoogte van 210 meter en verstoring van het landschap) bijdragen en dus niet bijdragen aan het behoud van weidevogels.

38. Figuur 1 op p. 4 van de onder 27 genoemde notitie van 06 april 2016 is verouderd.
39. De wetenschappelijke informatie waarnaar op in de notitie van 06 april 2016 wordt verwezen dateert van 2002, d.w.z. deze informatie is te oud. Zie hiervoor eerste alinea van bovenvermeld punt 37.

40. Uit 5. Toelichting op het vleermuisonderzoek (p. 6 en 7 van de notitie van 06 april 2016) en het rapport Vleermuizen in Noordoost-Drenthe van 13 december 2012 blijkt niet dat het onderzoek conform het Vleermuisprotocol 2012 is uitgevoerd. Het rapport is van 13 december 2012 en de veldonderzoeken dateren van juli 2012 en september 2012., hetgeen inhoudt dat het rapport ruim vier jaar oud is. Ik verwijs naar de eerste alinea van punt 37. Ik voeg hier aan toe dat uit de tekst op p. 14 blijkt dat de historische gegevens waarmee de waarnemingen zijn vergeleken van een nog oudere datum zijn.

De korte periode van onderzoek is mij opgevallen. In een publicatie van het Groninger Landschap "Batdetector bij de Punt van Reide zoekt naar Vleermuizen" blijkt dat er een speciale mast met barrecorder is neergezet om gedurende langere tijd de migratie van vleermuizen te monitoren. Uit een andere publicatie (www.geheugenvandrenthe.nl/vleermuizen) blijkt dat in de omgeving van Stadskanaal, direct grenzend aan het plangebied, de zeldzame meervleermuis voorkomt.

41. In de notitie of brief van 6 juni 2016 wordt op p. 1 onder 2 verwezen naar paragraaf 6.1 Broedvogels in en nabij het plangebied van het rapport Natuurtoets voor windpark De Drentse Monden - Oostermoler, provincie Drenthe verwezen. In genoemde paragraaf wordt verwezen naar gegevens uit 1996 van p. 49, tabel 6.1 met gegevens uit de jaren 2006 t/m 2011 (in september 2015 waren er al meer recente gegevens bekend), 1996 en 2002, 2010, de periode 1998 - 2002, 1996, 2002, 2011, 2010, enz, De gegevens van tabel 6.2 (p. 53) dateren uit de periode 2006/2007 t/m 2011/2012. Ik verwijs naar de eerder genoemde jurisprudentie. Een literatuurlijst van zeven pagina's is indrukwekkend, maar als deze hoofdzakelijk naar oude uitgaven verwijst dan zijn de publicaties niet meer relevant voor de huidige tijd en plaats.
42. De op p. 134 van het rapport Natuurtoets (zie 41)genoemde aanbevolen periode van half maart tot en met half augustus voor het broedseizoen heb ik niet in het ontwerp-ontheffing teruggevonden. Het is voor mij niet duidelijk waarom deze periode niet is opgenomen.
43. De paragrafen 1.2 Flora- en faunawet (p. 145 t/m. 147, bijlage 1 bij het rapport Natuurtoets, vermeld onder 41) en 1.3 Natuurbeschermingswet 1998 (p. 147 t/m 151) zijn door de invoering van de Wet natuurbescherming verouderd.

Ik ga niet alle pagina's van de bij de aanvraag gevoegde rapporten waar deze verouderde wetgeving is vermeld opnoemen. Het zal duidelijk zijn dat er bij het 15 maanden na het indienen van de aanvraag (weliswaar zijn er met grote tussenpozen aanvullingen toegevoegd, die overigens het beoordelen complexer hebben gemaakt) overgaan tot het ter inzage leggen, ernstig in strijd is gehandeld met de zorgvuldigheid die van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland mag worden verwacht.

44. Op p. 2 van de notitie van 6 juni 2016 wordt geschreven dat de slachtofferaantallen daarbij zijn gebaseerd op resultaten van bestaande windparken, zodat er een betrouwbare verwachting kon worden opgesteld. Niet vermeld is van welke bestaande windparken ten tijde van het onderzoek (het rapport is van 2 september 2015) is uitgegaan. Voorts wordt in de tekst van het rapport over aannames en niet over verwachtingen geschreven, hetgeen n.m.m. duidelijk verschil maakt.
45. Onder punt 3 van p. 2 van de notitie van 6 juni 2016 wordt gesteld dat er binnen het plangebied nauwelijks recente gegevens voorhanden zijn. Ik heb hiervoor al op bij SOVON verkrijgbare gegevens gewezen en deel het standpunt niet.
46. Onder punt 5 van p. 3 van de notitie van 6 juni 2016 wordt geschreven over een protocol. Onder verwijzing naar hetgeen ik hiervoor onder 40 heb geschreven neem ik aan dat hier het Vleermuisprotocol wordt bedoeld. De Vleermuizenwerkgroep Drenthe staat achter de in het Vleermuisprotocol beschreven werkwijze. Ik zal de kritiek alsnog aan genoemde Vleermuizenwerkgroep voorleggen.

47. Opmerkingen bij bijlage 1 Toelichting per onderwerp (niet gedateerd, de opsteller van de notitie is niet vermeld) bij de brief van 14 september 2016 van Pondera Consult:
- in september 2016 waren in de gemeente Emmen de locaties voor het bouwen van windturbines bekend; er had derhalve al onderzoek naar cumulatieve effecten uitgevoerd kunnen worden;
 - het verwijzen naar onderzoeken uit de periode 2004 t/m 2012 is, gelet op de ouderdom van deze onderzoeken weinig zinvol. Voorts blijkt uit dergelijke verwijzingen niet of de windparken vergelijkbaar zijn daar aspecten zoals aantal, ashoogten, rotordiameter, grootte van de gondels, natuurlijke omgeving, enz. niet worden vermeld;
 - onder 1.3 Alternatieven en windturbinelocaties wordt er aan voorbij gegaan dat de toenmalige ministers al in 2010 en 2011 het huidige plangebied als locatie voor windturbines hadden aangewezen en Provinciale Staten van Drenthe in juni 2010 genoemd gebied in de Omgevingsvisie Drenthe 2010 hadden vastgelegd. Een beroep op de Structuurvisie Wind op Land gaat n.m.m. niet op;
 - er is geen sprake van een positief milieueffect van het project voor het betrokken gebied; negatieve effecten voor mensen, dieren en planten worden weggeschreven.
48. Het in onder 'Overige ontwikkelingen' (p. 1 van de notitie/brief van 19 september 2016) is niet te volgen, daar er voor Emmen de opdracht van de provincie Drenthe ligt om binnen de gemeentegrenzen locaties te vinden voor een totaal vermogen van 95,5 MW en de locaties al zijn vastgesteld.
49. In de brief van 3 oktober 2016 wordt wel ingegaan op het vervallen van 5 windturbines, maar er wordt niet ingegaan op het gegeven dat er vergunningen zijn verleend voor windturbines met een vermogen van 2,3 tot 4,2 MW per windturbines en hetgeen dit betekent voor de ashoogte, rotordiameter, grootte van de gondels, als er windturbines met een vermogen van 4,2 MW per windturbine gebouwd gaan worden. Voorts wordt voorbijgegaan aan het feit dat vastgelegd is dat ten minste het totale vermogen van 150 MW bij 45 windturbines gerealiseerd zal moeten worden. Dit betekent dat in elk geval een deel van de 45 windturbines een vermogen van meer dan 3 MW zal moeten krijgen.
De brief d.d. 29 september 2016 van Bureau Waardenburg gaat uit van minder (5) windturbines, maar houdt geen rekening met hetgeen ik hiervoor heb vermeld.
50. Voor de machtiging van Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V. die bij de brief van 3 oktober 2016 is gevoegd geldt dat de door mij reeds vermelde gebreken na 15 maanden nog niet zijn gecorrigeerd.
51. Uit de aanvraag met behorende bijlagen en alle documenten die tot en met 7 oktober 2016 zijn bijgevoegd blijkt niet op welke wijze t.z.t. het werkelijk aantal slachtoffers als gevolg van de bouw en het in gebruik zijn van de windturbines, waaronder de bouw van inkoopstations, de aanleg van wegen en kabels, door monitoren zal worden vastgesteld en worden gerapporteerd. Ik neem aan dat de grondeigenaren aan derden niet de gelegenheid zullen bieden om deze aantallen slachtoffers vast te stellen. Integendeel: er zullen wel hekken om de windturbines komen met bordjes 'artikel 261 Wetboek van Strafrecht'.
52. Ik weet wel dat u het aspect 'Openbare veiligheid' in het kader van de Flora- en faunawet hebt beoordeeld, maar ik vind dit in een enge benadering. Ik attendeer u er op dat ik op de tekening, waarop de negen windturbines ten zuiden van 2e Exloërmond zijn afgebeeld, de noordelijke grens van de laagvliegroute heb laten intekenen. Vervolgens blijkt dat de ruimte tussen de uiterste grens van de draaicirkel van de rotoren tot genoemde noordelijke grens van de laagvliegroute telkens, dus negen keer, ca. 10 meter bedraagt. In de laagvliegzone mogen straaljagers en andere vliegtuigen bij oefeningen tot een hoogte van 75 m boven het maaiveld dalen. Naar de gevolgen van de turbulentie die de straaljagers, maar ook de rotoren veroorzaken is geen onderzoek ingesteld. Naar mijn mening heeft voorgaande alles met openbare veiligheid te maken.

Al vanaf 2011 waarschuw ik voor de risico's die zullen voortvloeien uit het bouw van negen windturbines langs de noordelijke grens van de laagvliegroute. Genoemde tekening zal u separaat worden toegezonden.

53. Tot slot: u hebt 15 maanden de tijd genomen vóóordat u tot het ter inzage leggen van het ontwerp-besluit en het ontwerp-ontheffing met onderliggende documenten bent overgegaan. De periode van 15 maanden is tien keer zo groot als de periode van zes weken van de ter inzage legging, waar binnen nog ook nog eens twee weken Kerstvakantie vielen. Tijdens het spreekuur op 30 maart 2016 heb ik nog gevraagd wat fase 2 inhield, maar de aanwezige ambtenaren wilde mij toen niet antwoorden.

Uit deze gang van zaken blijkt dat u zich niets van de kritiek uit 2011 toen de concept-notitie Reikwijdte en Detail windpark De Drentse Monden ook gedurende een groot deel in de zomervakantie viel.

Zelf heb ik geruime tijd op het hiervoor genoemde antwoord van 6 januari 2017 en de tekeningen moeten wachten.

Ik ben van mening dat deze gang van zaken in strijd is met de zorgvuldigheid die van een onder het ministerie van Economische Zaken ressorterende Rijksdienst mag worden verwacht.

Ik verzoek u vriendelijk mij een exemplaar van de Nota van Beantwoording te sturen.

Hoogachtend,

20 januari 2017

Aan
Bureau-Energieprojecten
Inspraakpunt DMOM fase 2
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

21 JAN 2017

Geachte heer/mevrouw,

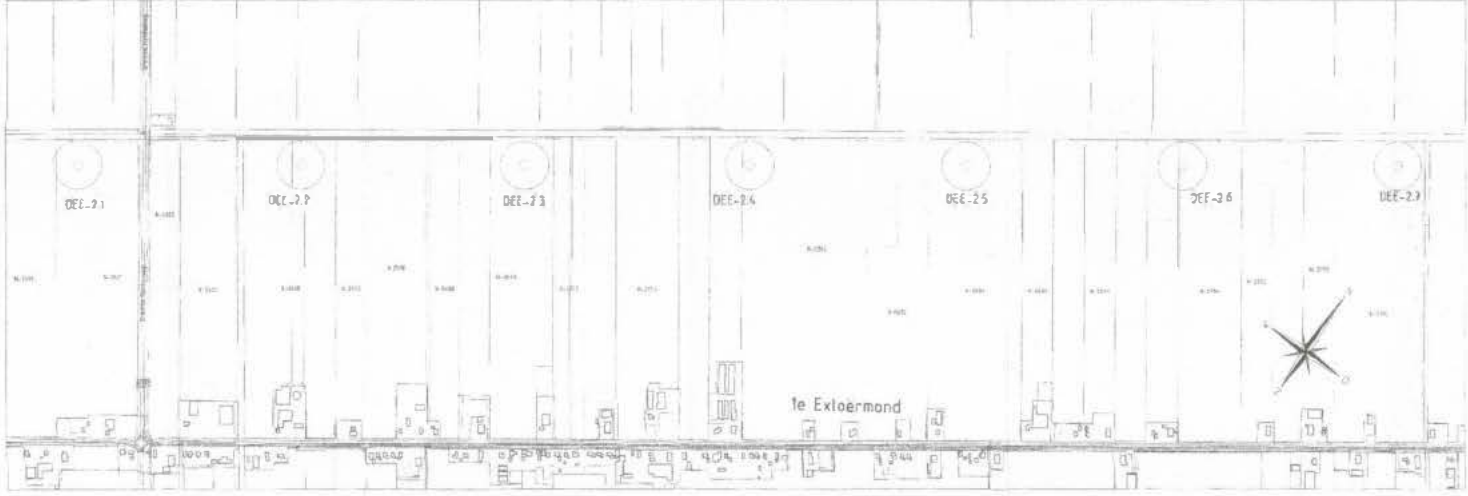
Gisteren heb ik per e-mail en per fax mijn zienswijze inzake ontwerp-besluit van 20 december 2016 Toekenning ontheffing Ruimtelijke in grepen en alle bijbehorende documenten (aanvraag met bijlagen en de aanvullingen, genoemd in het ontwerp-besluit) gestuurd .

Onder punt 52 van mijn zienswijze heb ik vermeld dat ik een tekening separaat zou nasturen. Bijgevoegd treft u genoemde tekening aan. Op deze tekening is de noordelijke grens van de laagvliegroute ingetekend.

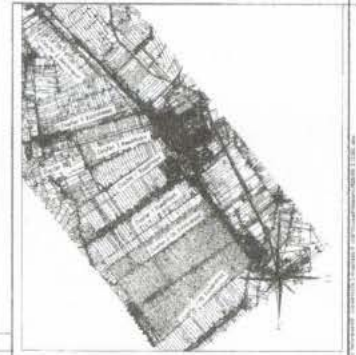
Hoogachtend.

Cluster 1 DE Exloermond: DEE-11 t/m DEE-19

Cluster 2 DE Exloermond: DEE-21 t/m DEE-27

Legende

- Symbol for wind turbine
- Symbol for plot boundary

SITUATE schaal 1:100.000

Deelwindpark Duurzame Energie Exloermond	
Inrichtingsplan	
Opdrachtgever: Bouw & Plan	
15000	
A0-3.112.362	

Verzonden: Donderdag 19 januari 2017 23:05
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Windpark De Drentse Monden en Oostermoer - ontwerpbesluit fase 2

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
Mede namens:

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Ja.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ja. Dit is allemaal te lezen in de bijlage

Reactie

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt windpark DMOM fase 2
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

Gasselternijveenschemond, 19 januari 2017

Betreft: bezwaar tegen ontheffing flora -en faunawet

L.S.,

Als bedrijfsopvolger van het melkveebedrijf aan de
in _____, maak ik ernstig bezwaar tegen de ontheffing van de
flora -en faunawet.

De reden hiervan is dat ik een zeer grote, negatieve verandering van het gebied
voorzie in met name de dieren die hier voorkomen.

Op ons melkveebedrijf broeden veel boerenzwaluwen. We zijn daar erg blij mee en
doen er alles aan om ze op ons bedrijf te houden. In de aanvraag lees ik dat er
tijdens de broedperiode, qua werkzaamheden rekening moet worden gehouden met
de aanwezige vogels. De zwaluwen broeden van half april t/m eind september.
Gedurende die periode vliegen ze over de weilanden om vliegen te vangen. Volgens
de ontheffing wordt er rekening met de vogels gehouden en zullen er in die periode
geen bouwactiviteiten plaatsvinden. Ik denk dat het in de praktijk anders gaat en dat
er gewoon door wordt gewerkt.

Het aantal zwaluwen zal in de toekomst op ons bedrijf drastisch af nemen.

De zwaluwen hebben voor ons een nuttige functie, omdat ze veel vliegen vangen.
Wij hoeven dan ook niet aan vliegenbestrijding te doen, dat zal zonder zwaluwen wel
een probleem worden.

Wat weidevogels betreft zie ik het zelfde gebeuren. Als er met de vogels rekening
gehouden zal worden, dan wordt er in het voorjaar en in de zomer niet aan de
windmolens gewerkt. Als dat wel zo is, dan kunnen we de weidevogels in dit gebied
wel helemaal vergeten. Wij willen juist als bedrijf wat "drasplekken" aanbrengen voor
de weidevogels om het ze wat makkelijker te maken, maar of dat enige zin heeft is
nog maar de vraag.

Ook wordt er niets genoemd over de reeën die in hier "wonen". Er zijn hier een aantal
groepen reeën en deze zullen zeker door de werkzaamheden verstoord worden en
hier niet meer terugkomen. Deze dieren zijn erg gevoelig voor onrust, dit geldt ook
voor de hazen, patrijzen, fazanten en andere diersoorten die in ons gebied
voorkomen.

Het is vreemd dat er in de aanvraag voor ontheffing alleen over vogels wordt gesproken en niet over de andere dieren in het gebied.

En dan heb ik het nog niet eens over onze melkkoeien gehad. Onze koeien lopen zomers buiten in het weiland. We vragen ons af wat de invloed van de werkzaamheden op ons vee is en wat de invloed van het draaien van de windmolens op de koeien is. Vreemd eigenlijk dat dit niet is onderzocht. In het ergste geval kunnen we onze koeien niet meer naar buiten doen omdat het draaien van de windmolens, de schaduw en het geluid teveel onrust veroorzaken. Juist in deze tijd is het van maatschappelijk belang om de koeien in de wei te hebben en niet alleen daarom, het is voor ons van toegevoegde waarde om ons vee buiten te laten lopen.

Al met al maak ik me grote zorgen voor de toekomst van mijn eigengezondheid en van de gezondheid van mijn koeien, als de plaatsing van de windmolens doorgaat. Hoe zal het met ons bedrijf verder gaan, hoe is de gezondheid van mens en dier? Is er wel goed is gekeken naar de effecten op de flora en fauna van dit gebied? Is er ook wel goed gekeken naar de volksgezondheid en waar kunnen we met eventuele klachten hierover terecht?

Ik ga er vanuit dat u mijn bezwaar tegen de ontheffing serieus zult behandelen.

Met vriendelijke groet,

Platform Storm

Stichting Platform Storm

20 JAN 2017

e-mail: platformstormborgerodoorn@gmail.com

KvK: 52992098

Bankrekening: 1356.49.498

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt windpark DMOM fase 2,
Postbus 248,
2250 AE Voorschoten

Betreft: Zienswijzen met betrekking tot:
Ontwerpbesluit ontheffing Flora-en Faunawet voor windpark De Drentse Monden
en Oostermoer

Geachte mevrouw, mijnheer,

Nieuw Buinen, 19-01- 2017

Wij dienen een zienswijze in op het ontwerpbesluit ontheffing Flora-en Faunawet voor windpark De Drentse Monden en Oostermoer. Deze ontheffing ligt van 9 december 2016 tot 19 januari 2017 ter inzage.

Wij zijn / Deze zienswijze wordt ingediend namens:

1) Stichting Platform Storm, gevestigd te _____ aan het
_____, hierna te noemen: stichting,

2) De (rechts)personen, die in **bijlage 1*** zijn genoemd

De statuten van de stichting zijn bijgevoegd als respectievelijk **bijlage 2***, en een uittreksel uit het Handelsregister van de Kamer van Koophandel van de Stichting, als **bijlage 3***.

Procedureel

Reclamanten dienen een zienswijze in op het ontwerpbesluit inpassingsplan tegen Fase 2 betreffende besluitvorming over de ontheffing Flora- en faunawet. Nu tijdens de exploitatie naar verwachting meer dan incidenteel aanvaring slachtoffers optreden, is er een grondslag om op grond van artikel 75 (Ffw), voor de betreffende soorten, te vragen. Concreet betreft het verzoek om te ontheffen van artikel 9 (Ffw) voor het niet opzettelijk doden en/of verwonden van 81 vogelsoorten en de gewone en de ruige dwergvleermuis, ten behoeve van de exploitatie van het windpark.

Platform Storm

Inhoudelijk

Reclamanten menen dat de minister onvoldoende en niet met voldoende zekerheid heeft kunnen vaststellen dat de instandhouding van de aanwezige soorten niet in het gevaar komt.

Deskundigenrapporten

De bestreden ontheffing, welke is onderbouwd met onvolledige/onjuiste onderzoeken, biedt onvoldoende garanties op de instandhouding van vleermuizen, trekvogels, zilverreigers, kwartelkoningen, kleine zwanen, broedvogels en beschermde amfibieënsoorten. Derhalve eisen reclamanten een nadere onderbouwing wat de mogelijke effecten zijn van de exploitatie van dit windturbinepark op eergenoemde soorten en van welke soorten de natuurlijke sterfte met meer dan de 1% norm toeneemt.

Cumulatie

Reclamanten stellen dat er onvoldoende onderzoek is gedaan en niet expliciet is opgenomen wat de effecten van verschillende projecten zijn op de soorten. Hierdoor is ook op onjuiste wijze de 1%-mortaliteitsnorm toegepast.

Verstorende factoren op dieren

Er is volgens reclamanten onvoldoende rekening gehouden met de verstorende factoren op dieren als gevolg van de realisatie van het windturbinepark. Er is onvoldoende onderzoek gedaan naar een aantal factoren en of deze factoren gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten.

Platform Storm

Mitigerende maatregelen

De voorgestelde mitigerende en compenserende maatregelen zijn in het algemeen genomen onvoldoende om de effecten te compenseren. Hiermee zijn de mitigerende en compenserende maatregelen onvoldoende om een overtreding van de verbodsbepaling in artikel 11 van de Ffw te voorkomen.

Verwijderingsfase

De verwijderingsfase en de effecten daarvan op de natuur zijn niet meegenomen in de natuurtoets of een ander onderzoek die ten grondslag ligt aan de ontheffing.

Methoden

Om de grens voor significante effecten te bepalen zijn er twee methoden gebruikt, namelijk het ORNIS-criterium en de PBR methode. Deze laatste methode is ten onrechte niet gebruikt in het onderzoek.

Nieuwe Wnb

Er is onvoldoende informatie verschaft over deze nieuwe wet bij het indienen van de aanvraag - juist gelet op de datum van indiening niet in najaar 2016 maar eind 2016 mede in aanpassing in gevolge uitspraak Wieringermeer voorjaar 2016 - en over de mogelijke gevolgen van de aangevraagde activiteiten.

Alternatieven

Uit recente berichtgeving blijkt nogmaals en wordt bevestigd dat van een zonnepark niet alleen omwonenden profiteren, maar ook flora en fauna in de directe omgeving.

Platform Storm

Losse procedures

Ondanks de eis in de Wro (artikel 3.35, eerste en vierde lid), dat de samenhangende besluiten tegelijkertijd in procedure worden gebracht is dat ten aanzien van de ontheffing Ffw niet gebeurd.

Wieringermeer

Reclamanten willen er op wijzen en menen dat bewust is gewacht op de uitspraak inzake het windturbinepark Wieringermeer. In diverse stukken die behoren tot de bijlagen van de ontheffingsaanvraag van de Ffw volgt dat de uitspraak geïnterpreteerd moet worden binnen RvO/EZ.

Ontheffing Ffw

De ontheffingsaanvraag Ffw is op 15 september 2015 ingediend en daarna maar liefst zes maal aangevuld. In feite zou een dergelijk aantal aanvullingen tot een nieuwe ontheffingsaanvraag moeten leiden. Reclamanten stellen daarnaast, onder andere door gegevens van een derde deskundige, dat de ontheffing Ffw ernstige tekortkomingen bevat en hiermee in redelijkheid onhoudbaar is.

Nieuwe soorten

De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden. Er zijn daardoor enkele nieuwe soorten (zoals planten, dagvlinders en libellen van de rode lijst) beschermd. Het voorliggende ontwerpbesluit is aangevraagd op basis van de Ffw, maar zal worden afgehandeld op basis van de Wet natuurbescherming. Nu de aanvraag op basis van de Wnb in behandeling wordt genomen is het van belang om te weten of er ook nieuwe soorten in het plangebied aanwezig zijn. Een derde deskundige onderschrijft dat +ogelijk enkele van deze soorten (bijvoorbeeld akkeronkruiden en de roggelelie) in het plangebied aanwezig zijn.

Platform Storm

Bevoegdheid

Reclamanten stellen dat de staatssecretaris van Economische Zaken bij toepassing van de Wnb niet bevoegd is.

Ontwerp-besluit en ontwerp-ontheffing

Reclamanten merken op dat er een aantal onduidelijkheden/tekortkomingen zijn betreffende het ontwerp-besluit en ontwerp-ontheffing en verzoeken nadere informatie hieromtrent.

Hoogachtend
Namens Stichting Platform Storm

Bedrijfsprofiel - Stichting Platform Storm (52992098)

Kamer van Koophandel, 17 november 2016 - 16:20

Uittreksel

KvK-nummer 52992098

Rechtspersoon

RSIN	850700097
Rechtsvorm	Stichting
Statutaire naam	Stichting Platform Storm
Statutaire zetel	
Bezoekadres	
Eerste inschrijving handelsregister	23-06-2011
Datum akte van oprichting	21-06-2011
Activiteiten	SBI-code: 94997 - Overige belangenbehartiging De plaatsing van windmolens tegen te gaan op het grondgebied van de gemeente Borger-Ordoorn en/of het direct aangrenzende grondgebied van andere gemeenten

Bestuurders

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Datum in functie	21-06-2011 (datum registratie: 23-06-2011)
Titel	Voorzitter
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Datum in functie	21-06-2011 (datum registratie: 23-06-2011)
Titel	Secretaris
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Datum in functie	23-05-2012 (datum registratie: 25-05-2012)
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Datum in functie	19-11-2012 (datum registratie: 05-12-2012)
Titel	Penningmeester
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Datum in functie	01-11-2013 (datum registratie: 10-12-2013)
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)

Gegevens zijn vervaardigd op 17-11-2016 om 16.20 uur.

Historie

01 52992098 Stichting Platform Storm
Zuiderdiep 189 9521AE Nieuw-Buinen

Oude statutaire namen zoals vastgelegd sinds 01-10-1993

*** Geen historie voor dit onderdeel***

Oude handelsnamen zoals vastgelegd sinds 01-10-1993

*** Geen historie voor dit onderdeel***

Oude vestigingsadressen zoals vastgelegd sinds 01-10-1993

*** Geen historie voor dit onderdeel***

Oude rechtsvormen zoals vastgelegd sinds 01-10-1993

*** Geen historie voor dit onderdeel***

Oude bedrijfsomschrijvingen zoals vastgelegd sinds 01-10-1993

*** Geen historie voor dit onderdeel***

Functionarisgegevens Uitgetreden functionaris(sen) rechtspers.

Bestuurder(s):

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Infunctietreding	21-06-2011
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Uit functie	14-02-2013

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Infunctietreding	21-06-2011
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Uit functie	01-11-2013

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Datum overlijden	17-06-2012
Infunctietreding	21-06-2011
Titel	Penningmeester
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Uit functie	22-12-2011

Naam	
Geboortedatum en -plaats	
Infunctietreding	06-10-2011
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Uit functie	26-02-2012

Naam	
Geboortedatum en -	

plaats	
Infunctietreding	31-01-2012
Titel	Penningmeester
Bevoegdheid	Gezamenlijk bevoegd (met andere bestuurder(s), zie statuten)
Uit functie	23-05-2012

Overige functionarisgegevens Uitgetreden

*** Geen historie voor dit onderdeel***

Deponeringen

algemene gegevens

naam	Stichting Platform Storm
ingeschreven onder nummer	52992098

Deponeringen

Geen deponeringen aanwezig

Juridische gegevens

Rechtspersoon ;	
Rechtsvorm	Stichting
Statutaire zetel	Nieuw-Buinen
Eerste inschrijving in het Handelsregister	23-6-2011
Akte van oprichting	21-6-2011

OPRICHTING STICHTING

Heden, eenentwintig juni twee duizend elf, verschenen voor mij,

De verschenen personen, handelend als gemeld, verklaarden bij deze akte een _____
 stichting op te richten en daarvoor de volgende statuten vast te stellen: _____

NAAM ZETEL DUUR _____

Artikel 1

1. de stichting draagt de naam: **Stichting Platform Storm**; _____
2. zij is gevestigd te Nieuw-Buinen; _____
3. de stichting wordt aangegaan voor onbepaalde tijd. _____

DOEL EN MIDDELEN _____

Artikel 2

1. De stichting heeft ten doel: _____
 - a. de plaatsing van windmolens tegen te gaan op het grondgebied van de _____
 gemeente Borger-Odoorn en/of het direct aangrenzende grondgebied van _____
 andere gemeenten;
 - b. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de _____
 ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.
2. De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door: _____
 - a. het geven van objectieve voorlichting over windenergie en andere alternatieve
 energiebronnen; _____
 - b. het bijstaan van burgers die zich verzetten tegen de plaatsing van windmolens;
 - c. het zelfstandig en/of namens belanghebbenden aangaan van juridische _____
 procedures binnen de beschikbare mogelijkheden; _____
 - d. het aanwenden van alle overige wettige middelen, welke het bereiken van het-
 gestelde doel kunnen dienen. _____

VERMOGEN _____

Artikel 3

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door;

- opbrengsten van activiteiten;
- subsidies en donaties;
- hetgeen de stichting door erfstelling, legaat, schenking of op eniger andere wijze wettig verkrijgt.

BESTUURArtikel 4

De stichting wordt bestuurd door een bestuur, bestaande uit ten minste vijf en ten hoogste negen leden.

Het bestuur kiest uit het midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester.

De penningmeester legt uiterlijk in de maand april van elk jaar aan het bestuur de rekening en verantwoording af van het door hem in het voorafgaande boekjaar gevoerde beheer.

Artikel 5

1. Bestuursleden worden benoemd voor een periode 2 jaar, doch herverkiesbaar. Bestuursleden treden af volgens een bij huishoudelijk reglement vast te stellen rooster.
2. Voorts eindigt het lidmaatschap van het bestuur door overlijden, door bedanken voor het bestuurslidmaatschap door een bestuurslid, door verklaring van faillissement, door aanvraag van surseance van betaling, door curatelestelling, door ontslag door de rechtbank of door het bestuur.
3. Een bestuurslid kan door het bestuur worden geschorst.
4. Ingeval van een besluit tot schorsing dient het bestuur binnen drie maanden na ingang van de schorsing te besluiten tot ontslag hetzij tot opheffing der schorsing. Bij gebreke daarvan vervalt de schorsing.

Artikel 6

1. Wanneer in het bestuur een vacature is ontstaan, zal daarin door de overblijvende bestuursleden ten spoedigste worden voorzien, door benoeming van een nieuw bestuurslid.
2. Bij verschil van mening tussen de overblijvende bestuursleden omtrent de benoeming, alsmede indien ter eniger tijd alle bestuursleden mochten komen en voorts indien de overgebleven bestuursleden zouden nalaten binnen redelijk termijn in de vacatures te voorzien, zal de voorziening geschieden door de rechtbank op verzoek van ieder belanghebbende of op vordering van het openbaar ministerie.

Artikel 7

1. De voorzitter en secretaris van het bestuur zijn belast met de uitvoering van de besluiten van het bestuur. Zij vertegenwoordigen gezamenlijk de stichting in en buiten rechte. Voor het aangaan van verbintenissen waarvan het op geld waardeerbare bedrag de somma van eenduizend euro (€ 1.000,--) te bovengaat, alsmede voor het aangaan van dadingen, compromissen en akkoorden en het voeren van rechtsgedingen is de voorafgaande machtiging van het bestuur evenwel vereist, met dien verstande dat bij spoedeisende gevallen, dadingen, compromissen en akkoorden kan worden volstaan met een goedkeuring achteraf. Bij ontstentenis of belet van voorzitter of secretaris wordt de stichting vertegenwoordigd door voorzitter, casu quo secretaris en een ander lid van het bestuur. Bij ontstentenis of belet van zowel voorzitter als secretaris wordt de stichting vertegenwoordigd door twee andere bestuursleden of, indien slechts één bestuurslid in functie is, door dit bestuurslid.
2. De leden van het bestuur genieten geen beloning ten laste van de kas van de

stichting. Werkelijk gemaakte onkosten kunnen evenwel ten laste van de stichting worden gedeclareerd, voor zover het bestuur daartoe besluit.

BESTUURVERGADERING

Artikel 8

1. Het bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter of degene die hem vervangt, ofwel ten minste twee andere bestuursleden dit gewenst acht of achten.
2. De secretaris roept het bestuur bij voorkeur drie dagen tevoren en bij voorkeur schriftelijk op tot vergadering, de dag van verzending van de oproep en die van de vergadering niet meegerekend.
3. Na ontvangst van een verzoek tot het houden van een vergadering, als bedoeld in het slot van het eerste lid van dit artikel, is de secretaris verplicht de in het vorige lid bedoelde oproep tot vergadering binnen een week nadien te verzenden.
4. De secretaris draagt zorg dat van het verhandelde in de vergadering notulen worden opgemaakt, welke notulen worden toegezonden aan de bestuursleden.

Artikel 9

1. Het bestuur is bevoegd zowel in als buiten de vergadering besluiten te nemen. In het laatste geval is daartoe vereist, dat alle bestuursleden schriftelijk hun stem uitbrengen.
2. Tenzij in deze statuten anders wordt bepaald, worden besluiten genomen met meerderheid van stemmen in een vergadering waarin ten minste de helft van het aantal zittende bestuursleden aanwezig is. Is in de vergadering niet ten minste de helft van het aantal zittende bestuursleden aanwezig dan zal, met inachtneming van artikel 8 sub 2 bepaalde een tweede vergadering worden bijeengeroepen, te houden uiterlijk dertig dagen na de eerste die alsdan ongeacht het aantal aanwezige bestuursleden, mits met meerderheid van stemmen, een geldig zodanig besluit kan nemen.
3. De stemmingen geschieden mondeling, tenzij een bestuurslid schriftelijke stemming verlangt. Stemming bij acclamatie is geoorloofd indien geen der bestuur leden zich daartegen verzet.
4. Mocht bij stemming over personen bij de eerste stemming geen meerderheid worden verkregen, dan zal een nieuwe stemming plaats hebben. Indien ook dan geen meerderheid verkregen wordt, zal bij een tussenstemming worden beslist tussen welke personen zal worden herstemd. Staken bij een tussenstemming of herstemming de stemmen, dan beslist het lot.
5. Indien een voorstel zaken betreft, wordt het bij staking van stemmen als verworpen beschouwd.

BOEKJAAR

Artikel 10

Het boekjaar van de stichting valt samen met het kalenderjaar. Het eerste boekjaar loopt vanaf heden tot en met eenendertig december daaropvolgend.

HUISHOUDELIJK REGLEMENT

Artikel 11

Het bestuur is bevoegd een huishoudelijk reglement vast te stellen. Het reglement mag geen bepalingen bevatten, die in strijd zijn met de wet of de statuten van de stichting.

STATUTENWIJZIGING

Artikel 12

1. Het bestuur is bevoegd de statuten te wijzigen. Het besluit daartoe, evenals besluit/besluiten tot schorsing of ontslag van een bestuurslid, zullen slechts worden genomen met een meerderheid van twee/derde de zittende bestuursleden tot welke vergadering tenminste drie dagen van tevoren schriftelijk is opgeroepen.

2. De wijziging komt op straffe van nietigheid tot stand bij notariële akte. Het bestuur is verplicht een authentiek afschrift van de akte van wijziging neer te leggen ter kantore van het openbaar stichtingenregister, gehouden door de kamer van koophandel en fabrieken te Emmen.

ONTBINDING

Artikel 13

1. Het bestuur is gemachtigd de stichting te ontbinden. Op het daartoe te nemen besluit is toepasselijk hetgeen in het vorige artikel is bepaald aangaande een besluit tot statutenwijziging.
2. De stichting wordt bovendien ontbonden:
 - door insolventie nadat zij in staat van faillissement is verklaard of door opheffing van het faillissement wegens de toestand van de boedel;
 - door rechtelijke uitspraak in de bij de wet genoemde gevallen.
3. Van de ontbinding van een stichting geschiedt inschrijving in het stichtingenregister ten kantore van de voormelde Kamer van Koophandel, in het geval in het eerste lid van dit artikel bepaald, geschiedt de inschrijving door het bestuur.
4. Na haar ontbinding blijft de stichting voortbestaan voorzover dit tot vereffening van haar vermogen nodig is. In stukken en aankondigingen welke van de stichting uitgegaan wordt aan de naam toegevoegd: in liquidatie.
5. In het, in het eerste geval van dit artikel, bedoelde geval treedt het bestuur op als vereffenaars.
6. Het bestuur bepaald welke bestemming, na betaling van alle schulden, aan de overgebleven bezittingen van de stichting zal worden gegeven, met dien verstande, dat het saldo moet worden bestemd voor een doel, hetwelk het doel van de stichting zoveel mogelijk nabij komt.

SLOTBEPALING

Artikel 14

In alle gevallen, waarin niet door de statuten, het reglement of de wet is voorzien, beslist het bestuur.

In afwijking van het bepaalde in artikel 6 van vorenstaande verklaarden de comparanten in hun gemelde hoedanigheden, dat voor het eerst tot bestuursleden der stichting zijn benoemd:

1. de verschenen persoon sub 1, met de functie van voorzitter;
2. de verschenen persoon sub 2, met de functie van secretaris;
3. de verschenen persoon sub 3, met de functie van penningmeester;
4. de verschenen persoon sub 4, als bestuurslid;
5. de volmachtgever sub 5, als bestuurslid.

welke bestuursfuncties bij deze worden aanvaard.

WAARVAN AKTE is verleend te Stadskanaal op de datum in het hoofd van deze akte vermeld.

De verschenen personen zijn mij bekend.

De zakelijke inhoud van de akte is aan hen opgegeven en toegelicht. De verschenen personen hebben verklaard op volledige voorlezing van deze akte geen prijs te stellen, dat zij en genoemde volmachtgever tijdig voor het verlijden een concept van deze akte hebben ontvangen, van de inhoud van de akte hebben kennis genomen en zijn gewezen op de gevolgen, die voor partijen uit de akte voortvloeien.

Deze akte is beperkt voorgelezen en onmiddellijk daarna ondertekend, eerst door de

verschenen personen en vervolgens door mij. _____
(volgen handtekeningen)

VOOR AFSCHRIFT

